

Kárpátaljai Hírmondó

VI. évfolyam 4. szám, 2010. december

Ady Endre

Karácsony

1.

Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének,
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.

Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumba
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.

A templomba
Hosszú sorba
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.

Mintha itt lenn
A nagy Isten
Szent kegyelme sűgna, szállna,
Az én kedves, kis falumban
Minden szívben
Csak szeretet lakik máma.

A sztálinizmus áldozatainak beregszászi emlékműve

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Közös dolgaink
- * Irodalom
- * Képzőművészet
- * Határok nélkül
- * Múltunkból
- * Korkép
- * Épített örökségünk
- * Memento
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs
- * Híres szülötteink

A Kárpátaljai Református Egyházkerület Püspöki Hivatala

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

VI. évfolyam, 4. szám
2010. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198
E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna,
Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

E lapszám megjelenését
a MeH Kisebbség-
és Nemzetpolitikáért Felelős
Szakállamtitkársága támogatta

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

- * Vers mindenkinek
- * Szervezeti élet
- * Közös dolgaink
- * Évforduló
- * Memento
- * Hitélet
- * Határok nélkül
- * Hírek, események
- * Képzőművészet
- * Épített örökségünk
- * Szép város... Beregszász
- * Ez történt
- * KÁRISZ: fiatalokról fiataloknak
- * Vallató
- * Nostalgia
- * Kultúra
- * Múltunkból
- * Szájról szájra
- * Irodalom
- * Híres szülötteink: Németh Géza brácsaművész
- * Korkép
- * Lapozó
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Soltész Péter festőművész

Címlapfotók: Molnár Bertalan

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk.

A 2009. évi adó 1 százalékából a Kárpátaljai Szövetség 509 154 forint támogatást kapott.

Köszönjük a segítséget minden tagtársunknak! Lehetőség szerint segítsenek abban is, hogy újabb támogatók ajánlják fel adójuk 1 százalékát!

OTP számlaszámunk: 11711034-20834951

Adószámunk: 18046629-1-41

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Kedves Olvasóink!

Megrendelhetik a Kárpátaljai Hírmondót 2011-re. Lapunk előfizetési díja 2000 forint egy évre postaköltséggel együtt. Szövetségünk címen kérhetnek csekket, vagy befizethetik a díjat szövetségünk számlaszámára.

A Kárpátaljai Szövetség honlapján tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnet.hu című honlapunkon.

Boldogok azok a szolgák, kiket uruk érkezése ébren talál!
Lukács 12,37

Az emberek mindenütt a szeretet keresésével vannak elfoglalva, mert szentül meg vannak győződve arról, hogy csak a szeretet képes megmenteni a földet, hogy csak a szeretet teheti értelmessé és érdemlegessé az életet. De milyen kevesen vannak, akik valóban értik is, hogy mi a szeretet, s hogy hogyan keletkezik az az emberi szívben! Nagyon gyakran azonosítják a mások iránt érzett jó érzésekkel, jótékonyssággal, erőszakmentességgel vagy szolgálattal. De ezek egyike sem a szeretet. A szeretet tudatosságból ered. Csak amennyiben valójában annak látsz valakit, aki és ami az illető, és nem annak, ami az emlékedben, vágyaidban, fantáziádban, vagy kivetítéseidben szerepel, csak akkor tudod igazán szeretni az illetőt. Máskülönbben nem a személyt szereted, hanem azt az ideát, amit róla formáltál, vagy azt, aki a vágyaid tárgya, és nem azt, aki valójában.

A szeretet első cselekedete tehát, hogy olyannak lássuk a személyt vagy dolgot, amilyen valójában. Ezzel pedig együtt jár az a rettenetes feladat, hogy elhagyd vágyaidat, előítéleteidet, emlékeidet, kivetítéseidet, válogató látásodat. Ez a feladat akkora, hogy sok ember inkább fejest ugrik a jócselekedetek és a szolgálat tengerébe, mint hogy alávesse magát e lemondás lángoló tűzének. Ha olyan embert készülsz szolgálni, akivel kapcsolatban még nem vetted a fáradságot, hogy igazán megismerd, akkor vajon az ő igényeit vagy a sajátjaidat akarod inkább teljesíteni? A szeretet első összetevője tehát az, hogy igazán lássuk a másikat.

A második összetevő ugyanennyire fontos: lásd önmagad, könyörtelenül vedd alá érzéseidet, kívánságaidat, őszintétlenségedet, önzésedet, irányítási és manipulálási szándékaidat a tudatosság fényének. Ez azzal jár, hogy nevéen neved a dolgokat, függetlenül attól, hogy mennyire fájdalmas e felfedezés és annak következményei. Ha eléred a másokról és önmagadról való tudatosságnak ezt a fokát, tudni fogod, hogy mi a szeretet. Mert akkor olyan értelmű és szívű leszel, amely éber és figyelmes, tiszta és érzékeny, akkor birtokodban lesz az észlelés tisztasága és az az érzékenység, amely minden pillanatban és minden helyzetben kihozza belőled a pontos és megfelelő választ. Esetenként ellenállhatatlanul cselekvésre ösztönöz, máskor visszatart. Néha arra készíti, hogy észre se végy másokat, máskor pedig arra, hogy megadd nekik azt a figyelmet, amit keresnek. Egyszer szelíd leszel és engedékeny, máskor pedig kemény, alkuvást nem ismerő, magabiztos, sőt még erőszakos is. Mert a szeretet, amely érzékenységből születik, nagyon sokféle és váratlan formát ölthet, hisz nem előre gyártott irányvonalakra és elvekre válaszol, hanem a mindenkor konkrét valóságra. Amikor először megtapasztalod ezt az érzékenységet, nagy valószínűséggel megretensz. Mert minden védekezési mechanizmusod összetörik, minden becsstelenséged feltárul, s a körülötted lévő védett falak leégnek.

Gondolj csak arra a rettenetes, ami a gazdagot keríti hatalmába, ha elindul, hogy valóban lássa a szegények nyomorúságos helyzetét; vagy amit a hatalomra éhes diktátor érez, amikor az általa elnyomott nép szorongatott helyzetét meglátja; a vakbuzgót és fanatikust, amikor ráébrednek meggyőződésük hamis voltára, hogy nem felelnek meg a valóságnak. Arra a rettenetre, amit a romantikus szerelmes érez, amikor végre észreveszi, hogy akibe szerelmes, az nem a kedvese, csak a róla kialakított képe. Ezért van az, hogy a legfájdalmasabb cselekedet, amit az ember valaha is tehet, amitől legjobban retteg, a látás cselekedete. A látás cselekedetében születik a szeretet, pontosabban a látás cselekedete maga a Szeretet.

Ha már egyszer elkezdted látni, érzékenységed elvezet a tudatosságra, nemcsak azoknak a dolgoknak a tudatosságára, amelyeket te magad választasz, hanem minden másra is. Szegény éned kétségbeesve próbálja kizárni ezt a tudatosságot, mert védekezési mechanizmusai romokban hevernek. Védelem nélkül maradt, s nehéz mibe kapaszkodnia. Ha valaha is megengeded, hogy láss, akkor meghalsz. És ezért olyan nehéz a szeretet, mert szeretni annyit tesz, mint látni, és látni annyit, mint meghalni. De ugyanakkor ez az egész világ leggyönyörűbb és legszívverítőbb élménye. Mert az éned halálában ott van a szabadság, béke, derült nyugalom, és öröm.

Ha tehát valóban a szeretet után vágyódsz, akkor fogj hozzá komolyan a látás feladatához, nézz valakit, akit nem szeretsz, és vedd észre előítéleteidet. Nézz valakire vagy valamire, akihez vagy amihez ragaszkodsz, lásd meg a kötődés szenvedését, haszontalanságát és rabságát, és nézd hosszan és szeretettel az emberi arcokat és az emberek viselkedését. Keríts időt arra, hogy csodálattal bámuld a Természetet, a madár röptét, egy virágzó növényt, a száraz levelet, amint porrá őrlik, a folyam folyását, a hold felkeltét, a hegyégre rajzoló körvonalát. S miközben ezt teszed, a szívedet elzáró védőréteg lágyulni kezd, elolvad, a szíved pedig újra életre kel, hogy érzékeny és készséges legyen. Szemedből eltűnik majd a sötétség, látásod tiszta és átható lesz, te pedig tudni fogod végre, hogy mi a szeretet.

(Anthony de Mello: *A szeretet útja*. Korda Kiadó, Kecskemét, 2006)

Bella István

Halotti beszéd

*néhai Bella István
karpaszományos honvéd
sirtalan sírja fölött*

Gyere, fiam, menjünk el apánkhoz!
Ha elsírjuk róla a havat, ha a földet
elhányjuk róla, talán találunk
kardbordát, csontsípót, csigolyagyöngyöt,
talán találunk a szíve helyén
Északi Fényt, s fekete csöndet.

Gyere, fiam, menjünk el apánkhoz!
Az itthoni eget, lehetetlenség
emeljük szájához, mint a tükröt,
hátha bepáráll, hátha él még,
hátha elfelhősül a kék ég,
hátha fölül, s hátha ránk ümmget,
csöndbozontú szája ránk mordul,
szakállából, havas hajából
kifésüli a férget, a földet.

Gyere, fiam, menjünk el apádhoz!
Te, a hadiárvagyp, én, a hadiárva föld.
Menjünk – füvekként araszolva,
vakondként a földet púpolva,
menjünk – sírokként hullámlolva,
sírbarázdákként ringva, ringlódva,
új temetőként kiáradva,
ó-temetőként kiszáradva,
süppedt sírokként apályolva –

menjünk Donkanyar-apánkhoz,
Voronyezs-Donkanyar-apánkhoz,
Isonzó-Galícia-apánkhoz,
Világos-Temesvár-nagyapánkhoz,
Ob-Jenyisz-j-öregapánkhoz,
Volga-Káma-szüleapánkhoz,
vén-sír-Atlanti Óceán-apánkhoz,
a Szabadság Szobor-kopjafához,
a Fáklya-ravatali gyertyához,
gyere szanaszét-apánkhoz
szanaszét-szívű, szavú apánkhoz.

Egyik lábunk Északnak menjen,
másik lábunk Delelő Délnek,
Balsors-véres-kard kezünket
nyargaltassuk kopjás Keletnek.
Koponyánkat, Gellért hordóját,
gurgassuk keresztres Nyugatnak.

Nincs zöld, hol ne fűvelltünk volna,
föld, hol ne röglöttünk volna,
ég, hol páránk ne egessedne,
ág, hol porunk ne leveledne,
eleven ékkel a tengert
szántottuk sírokkal a tengert,
fölszántottuk sírral a földet,
eleven sírokkal a földet,
s vetettünk bele élő embert,
búzaunokát, rozsszüléket,
arattunk láncot, láncos lángot,
üszög-időt, pipacs-igéket.

Gyere, fiam, menjünk el apánkhoz!
Gyere velem,
Fiam!

Vendégségben Miskolcon

A Kárpátaljai Szövetség miskolci székhelyű Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezete a helyi Szabó Lőrinc Általános Iskolában tartja összejöveteleit. A 37 tagot számláló közösség ez úton is köszönetét fejezi ki Hegedüs Andrea igazgatónőnek, az intézmény vezetőjének, aki lehetővé tette, hogy a tantézet egyik termében tartsák rendezvényeiket.

A közelmúltban Schober Ottót, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagját hívta meg a társszervezet a soros összejövetelre. A vendég beszámolt a Budapesten működő szövetség múltjáról, központi rendezvényeiről, céljairól.

Az Erzsébet-díjas rendező beszélt az egykori Beregszászi Népszínház társulatának tevékenységéről is. Schober Ottót közíróként is számon tartják az olvasók. Az egybegyűlték kérésére néhány szót ejtett az Intermix Kiadó gondozásában megjelent könyveiről.

A baráti légkörben eltelt találkozón elhangzott a vendég Beregszász című verse, amelyből immár népszerű dal lett. Nagy figyelemmel hallgatták a jelenlevők a dal születésének történetét is.

Másnap Tóth Antal Józsefnek, a Kárpátaljai Szövetség Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezete elnökének kalauzolásával megtekintették Magyarország első ipari műemlékét, az egykori Fazola-kohót, a Massa Múzeumot, a szabadtéri gépkiallást.

A képeken: Schober Ottó elnökségi tag beszámol a Kárpátaljai Szövetség tevékenységéről; Tóth Antal József, a Kárpátaljai Szövetség Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezetének elnöke és Schober Ottó megtekintik a vidék nevezetességeit; a megyei szervezet tagjainak egy csoportja.

r-o

A legyőzöttek is lehetnek győztesek

1956 csillaga minél távolabb van tőlünk, annál fényesebben ragyog. Ez hangzott el az október 23-i koszorúzási ünnepségen Budapesten, a Bem téren. És valóban, ragyogott az a csillag mindenütt, ahol magyarok élnek, és e napon megemlékeztek a dicsőséges néhány napról és a brutális megtorlásról. A hősök akkor is hősök, ha sorsuk halál, csúfos halál, hogy Petőfi sorait idézzük.

A Bem téri megemlékezést a Rákóczi Szövetség szervezte. Több mint húsz egyesület, civil szervezet, intézmény képviselői koszorúztak. Jelen volt az ünnepségen Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke, és Fónagy János államtitkár is. A Kárpátaljai Szövetség nevében dr. Damjanovich Imre társelnök és Gortvay Gábor, a szövetség Bercsényi Alapítványának titkára koszorúzott.

Az ünnepi megemlékezés vezérszónoka Kozma Imre atya, a Máltai Szeretetszolgálat elnöke volt, aki hangsúlyozta, hogy legyőzöttek is lehet győzni. Ami forradalmaink általában elbuknak, de Márai Sándor gyönyörű versében az angyal is azt a hírt viszi az égből, hogy mindig új élet lesz a vérből. 56'-ban azonban túl sok vér folyt és az élet nem lett annyira új. De talán ezután...

Az ünnepi rendezvényen az elszakított területek küldöttei is jelen voltak. Ott voltak a felszólalók között, szerepeltek. Beregszászi főiskolásokkal is találkoztunk, akiket a rendezők hívtak meg az ünnepségre. A megemlékezésnek többszáz résztvevője volt. Az erdélyi fiatalok küldöttsége nemzeti viseletben ünnepelt.

Tudósítónk

Történelmünk közös, egy nemzethez tartozunk

A Rákóczi Szövetség szervezésében 2010. október 21–23-a között 18. alkalommal szervezték meg a Gloria Victis rendezvénysorozatot.

A találkozó legfőbb célja, hogy együtt emlékezzünk az 1956-os szabadságharcra. A háromnapos találkozón a magyarországi fiatalokon kívül erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és délvidéki diákok is részt vettek. Kárpátalját az Ungvári Nemzeti Egyetem, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói képviselték.

Az ifjúsági találkozó programjai között szerepelt az október 22-i műgyetemi ünnepség, amely az állami ünnepségsorozat része volt. A rendezvényen ünnepi beszédet tartott Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes. A határon túli magyar fiatalok képviselőitében felszólalt Tóth Tímea, a Pozsonyi Diákhálózat elnöke. Ezután került sor a hagyományos fáklás felvonulásra a Műgyetemtől a Bem-szoborig, ahol koszorúzással zárult az ünnepség. Koszorút helyeztek el magyarországi és határon túli magyar pártok, civil szervezetek, magyarországi és határon túli iskolák képviselői.

A nap záróeseménye a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok hangversenye

volt, amely ebben az évben is nagy sikert aratott.

A rendezvénysorozat keretében került sor a hagyományos Gloria Victis történelmi vetélkedő elődöntőjére és döntőjére. A vetélkedő idei témája, tekintettel a trianoni békediktátum 90. évfordulójára, az alábbi címet kapta „Trianon: a fegyverszünetről a hadba lépésig (1918–1941)”. A korábban megtartott írásbeli selejtezők eredményei alapján a legjobb 60 csapat került az október 22-én megrendezett elődöntőbe, köztük a Nagyberegi Református Líceum 2 háromfős csapata, valamint a Munkácsi Szent István Líceum csapata. A Beregi Líceum egyik csapata a legjobb 10 közé jutott, ők a döntőben 3. helyezést értek el. A győztes csapatok könyvjutalomban részesültek, valamint részt vehetnek egy felvidéki jutalomutazáson.

A kárpátaljai csapat nevében szeretném megköszönni a Rákóczi Szövetségnek a részvételi lehetőséget. Élményekkel gazdagodtunk, sok más határon túli régióból érkezett fiatalal ismerkedünk meg, ami segít abban, hogy érezzük, történelmünk közös, egy nemzethez tartozunk.

CSATÁRY ANDREA, az UNE diákja

Kisebbségügyi konferencia

Nyáron EBESZ-küldöttség vizsgálódott Kárpátalján a nemzeti kisebbségek helyzetéről, különös tekintettel a magyar oktatás kérdéseire. A látogatás eredményeként novemberben az Európa Tanács Titkársága Zubánics Lászlót, az UMDSZ UMNT elnökét meghívta arra a tanácskozási, amelyet a Regionális és kisebbségi nyelvek európai Chartája (ECRML) és a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény (FCNM) betartásának helyzetével kapcsolatban szerveztek.

A Kisebbségi Problémák Európai Központja és az Európa Tanács Titkársága a konferenciát a német-dán határ mellett lévő Flensburg városában, az ottani dán kisebbségi oktatási központban szervezte, ahol a

résztvevők (Oroszország, Lettország, Észtország, Litvánia, Ukrajna, Grúzia képviselői) elsősorban az európai joggyakorlattal ismerkedtek, majd tájékoztattak az országokban tapasztalható kisebbségi helyzetről.

Az Európa Tanács Titkárságának munkatársai beszámoltak a Keretegyezmény és a Charta ratifikálásának, illetve betartásának helyzetéről, kitérve a vállalt kötelezettségek teljesítésére. Ukrajnában a nyelvi Charta betartásának monitoringjára a következő esztendőben kerül sor, ebben az ET számít az ukrajnai kisebbségi szervezetek munkájára is. A kisebbségi Keretegyezménnyel kapcsolatban Charlotte Altenhoener-Dion, a nyelvi Chartáról Joerg Horn (mindketten az Európa Tanács Titkárságának főmunkatársai) tartott tájékoztatót. Az alternatív monitoring, illetve a kisebbségi jogvédelem kérdéseiről Ewa Chylinski, a Kisebbségi Problémák Európai Központjának (ECMI) igazgatóhelyettese és Alexander Osipov főmunkatárs tartott előadást.

Az értekezleten Ukrainát Zubánics László, az UMDSZ UMNT elnöke és Aurica Bojescu, az Ukrajnai Románok Közösségének felelős titkára képviselte.

Tudósítónk

A felvételen: ZUBÁNIC LÁSZLÓ, CHARLOTTE ALTENHOENER-DION és AURICA BOJESCU látható.

Honlap indult az egyszerűsített honosításról

Az egyszerűsített honosítási eljárásról szóló honlap indult november 4-én. A www.allampolgarsag.gov.hu címen elérhető oldalon az állampolgárság megszerzésével kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat, szabályokat gyűjtötték össze.

A kérelmeket január 1-jétől lehet benyújtani, az állampolgárság megszerzése teljesen ingyenes lesz, költséget csupán a dokumentumok fordítása jelenthet. A kérelmeket három hónapon belül elbírálják. A létező legegyszerűbb, leggyorsabb és bürokrácia mentes eljárást dolgozták ki. Az egyszerűsített, kedvezményes honosítást kérheti a Magyarországon (függetlenül az ott-tartózkodás időtartamától, jogcímétől) és a szomszédos államokban élő mellett a nyugat-európai, tengerentúli kérelmező egyaránt.

A honlapról le lehet tölteni az eljáráshoz szükséges dokumentumokat, az érdeklődők választ találhatnak magáról az eljárásról, hol, hogyan lehet kérelmezni az állampolgárságot, tájékozódhatnak a jogosultságokról és kötelezettségekről.

Nő a határon túli magyarság támogatása

A jövő évi költségvetésben 1,3 milliárd forinttal több forrás jut majd a határon túli magyarság támogatására. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium fejezeteiben a tervek szerint a Szülőföld Alappal együtt összesen 12,4 milliárd forint jutna e területre.

Jelentősen bővíthet az oktatási-nevelési támogatás, a szórványoktatás és a csángómagyarok programjainak költségvetési tétele, amelyre 5,5 milliárd forintot fordít a 2011. évi költségvetés. A határon túli magyar felsőoktatásra az eddigi 1,3 milliárddal szemben 2,2 milliárd forint jutna. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc főiskola kétszáz millió forintos költségvetési támogatást kapna ebből a forrásból, amely az idén ebben a fejezetben egyáltalán nem szerepelt.

A nemzetpolitikai tevékenység támogatására az eddigiekhez hasonlóan 2,2 milliárd forintot szánnak, ebbe beletartozik a kiemelt nemzeti jelentőségű intézmények támogatása.

Új programként indulnak a Határtalanul tanulmányi kirándulások, amelyekre összesen 1200 millió forintot különítenének el a jövő évi büdzsében. Ebből háromszáz millió forint juthat a különböző pedagógiai tartalmak, segédanyagok kidolgozására az oktatási államtitkárság költségvetésében, és kilencszáz millió forint kifejezetten a határon túli magyar területekre szervezendő osztálykirándulások támogatására.

A Szülőföld Alap támogatási kerete 1,375 milliárd forint lesz, ez ugyan mintegy 225 millióval kevesebb, mint idén, de a különbséget a nagyobb pályázó intézmények célzott támogatásaként megkapják majd. A magyar-magyar kapcsolattartásra, a kárpátaljai vízumtámogatásra mintegy 260 millió forintot különítettek el. Ez szintén kevesebb, mint korábban, de ennek az az oka, hogy a vajdasági magyarok már nem tartoznak a vízumkötelezett kategóriába.

(Az MTI nyomán)

Bemutakozott a Magyar Köztársaság új nagykövete

Bayer Mihály, a Magyar Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete a közelmúltban nyújtotta át megbízólevelét Viktor Janukovicsnak, Ukrajna elnökének. Első hivatalos útja Kárpátaljára vezetett. A háromnapos látogatás során az ukrajnai magyar külképviselet vezetője találkozott a megye kormányzójával, Olekszandr Ledidával, akivel a magyar kisebbség helyzetéről tárgyalt, a nemzeti jelentőségű intézmények irányítóival, a történelmi egyházak vezetőivel, valamint a magyar érdekvédelmi szervezetek képviselőivel.

Ungváron a KMKSZ székházában Kovács Miklós elnökkel és Brenzovics László alelnökkel folytatott megbeszélést.

A beregszászi Európa-Magyar Házban Gajdos István, az UMDSZ elnöke, Zubánics László, az UMDSZ UMNT elnöke és Kincs Gábor alelnök fogadta Bayer Mihály nagykövetet, Bacskai József főkonzult, Csizmadia Róbert vezető konzult és Szalipszki Endre konzult. Rövid bemutatkozójában Bayer Mihály elmondta: diplomataként azt a feladatot kapta a Külügyminisztériumtól, hogy Magyarország diplomáciai és gazdasági képviseletét megerősítse, hangsúlyosabbá tegye. A napokban több munkabizottság is ülésezett, előkészítendő Schmitt Pál köztársasági elnök december 17-i ukrajnai látogatását. A tervek szerint a köztársasági elnök december 18-án Kárpátaljára is ellátogat majd.

Orbán Viktor miniszterelnök közelmúltbeli kijevei látogatásának eredményeként a felek hozzáálltak annak megvizsgálásához, hogyan lehetne Magyarországon ukrán nyelvizsgát tenni, illetve Ukrajnában biztosítani a magyar nyelvből történő emelt szintű érettségít legalább azon diákok számára, akik magyar filológiai szakra jelentkeznek.

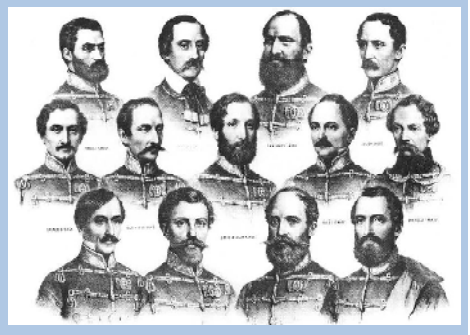
Bayer Mihály találkozott a Beregszászi járás vezetőivel is. Bihari András, a járási tanács elnöke és Ihor Szviszco, a közigazgatási hivatal elnöke tájékoztatták a vendéget a Beregvidéken található befektetési lehetőségekről, erőforrásokról. A diplomata számára nem ismeretlen területről van szó, hiszen korábban moldovai nagykövetként, majd a külügyminisztérium energiabiztonsági utazó nagyköveteként a Nabucco-terv megvalósítását felügyelte.

Tudósítónk

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc mártírjaira emlékeztünk

Az 1848–49-es szabadságharc végét jelentő világsi fegyverletétel után a császári haditörvényszék ítélete alapján Aradon kivégezték a magyar honvédsereg 12 tábornokát és egy ezredesét, akik a bukást követően kerültek osztrák fogságba. Így a nemzet vértanúi lettek: Aulich Lajos, Damjanich János, Desseffy Arisztid, Kiss Ernő, Knéczich Károly, Lahner György, Lázár Vilmos, Leiningen Westerburg Károly, Nagysándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác és Vécsey Károly.

Október 6-a, az aradi vértanúk kivégzésének emléknapja nemzeti gyásznappal egyben. Ezen a napon a Kárpát-medence minden táján megemlékeznek a szabadságharc áldozatairól, illetve azokról a honvédekről és nemzetőrökről, akik részt vettek a magyar nemzet szabadságküzdelmeiben. A Beregvidéken több helyszínen is tartottak emlékünnepséget: Beregardóban, a beregszászi felekezeti temetőben, Guton és Nagybégányban, illetve a beregszászi főiskolán.

Beregardóban báró Perényi Zsigmond szülőházánál emlékeztek meg a szabadságharc kiemelkedő alakjáról, a mártírhaltalt főnemesről, valamint az Aradon kivégzett 13 vértanúról.

A megjelenteket Kenyeres Mária, a Beregszászi 9. Sz. Általános Iskola magyartanárnője köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével dr. Nagy Petronella, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának konzulja, Gajdos István, Beregszász polgármestere, Kincs Gábor alpolgármester, Pirigy Béla, a BMKSZ elnöke, Csobolya József történész, v. Pocsai Vince református lelkipásztor.

Kenyeres Mária röviden felidézte Perényi Zsigmond életét és munkásságát. Megtudhattuk, hogy báró Perényi Zsigmond Beregardóban született 1783-ban. A szabadságharc bukása után az osztrák hatóságok elfogták, kötél általi halálra ítélték és kivégezték.

Az ismertetőt követően Gajdos István szólt a jelenlévőkhöz. Beszédében kiemelte, hogy dicső elődeink bátor kiállással tettek tanúbizonyságot hazaszeretetükről. Nemzetünk nagyjai emelt fővel néztek szembe a nehézségekkel. Ama emberének is sokszor kell döntenie jelene és jövője felől.

Ezt követően Turányi Simon Krisztina történelemtanár és Gergely Livia szervezőtanár irányításával az általános iskola felső tagozatos diákjai zenés-verses összeállítással emlékeztek az aradi vértanúkra.

Az emlékműsört követően a társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték a meg-

emlékezés koszorúit Perényi Zsigmond emléktáblájánál.

* * * * *

Az aradi vértanúk emlékének tiszteletére — immár hagyományosan — megemlékezést tartottak a beregszászi felekezeti temetőben. Ekkor György (1826–1905) ügyvéd, honvédszázados sírjánál Pirigy Béla, a BMKSZ elnöke köszöntötte a jelenlévőket. Az ünnepi megemlékezést számos társadalmi előljáró megtisztelte jelenlétével.

Csanádi György nyugalmazott főszerkesztő, Ekkor György leszármazottja emlékezett dédnagyapjára. Röviden ismertette életútját, kiemelve elvhűségét, a szabadságharc eszméje iránti elkötelezettségét. Megemlékezésében sajnálattal jegyezte meg, hogy a kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek külön emlékeznek nemzetünk nagyjaira, holott a megbékélésre és az összefogásra kellene törekedniük.

Az emlékkoszorúk elhelyezését követően Baczó József (1826–1921) honvéd tüzemesterre Zubánics László történész, az Ukrán Nemzeti Tanács elnöke emlékezett. Beszédében kiemelte: a XIX. század első felében a tüzérség volt az, amely alaposan megváltoztatta az erőviszonyokat, eldöntötte a csaták kimenetelét. A feljegyzésekből tudjuk, hogy Gábor Áron és kortársai mellett Baczó József is közreműködött a modern magyar tüzérség létrehozásában, ezáltal is kiemelkedő személyiséggé vált a szabadságharcnak.

Az emlékkoszorúk elhelyezése után

Bloksay István (1826–1884) honvédszázadosra Csobolya József történész emlékezett. A Nyitrán született nemzeti hősnink az 1848–1849-es szabadságharcban mint honvéd szolgált a 65. zászlóaljban, később századosi rangot nyert, majd 1850-ben Bereg megyében telepedett le. Beregszászon kezdetben ügyvédként, majd 1861-ig császári és királyi közjegyzőként dolgozott. A történész beszédében felvetette, hogy a városi vezetés egy emléktáblával — nemzetünk más nagyjaihoz hasonlóan — méltó emléket állíthatna a honvédszázadosnak.

Idén először emlékeztek meg Szemerei László tüzérről, a szabadságharc hősi halottjáról, akinek életútja egyelőre ismeretlen. Síremlékének megkoszorúzását követően a jelenlévők átvonultak a református temetőbe, ahol Nagyvidai Berzsényi Antal (1832–1910) honvéd huszárhadnagy, Bereg vármegye törvényhatósága több albizottságának tagja, a református egyház főgondnoka sírhelyénél folytatódott a megemlékezés.

Az emlékező gyülekezet sajnálattal tapasztalta, hogy a közelmúltban valaki(k) a fejfa elmozdításával meggyalázták a sírhelyet. Amint azt Borbély Ibolya, a Beregszászi Magyar Gimnázium tanára elmondta: az esetre a közelmúltban derült fény, amikor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola diákjaival közösen keresték fel a sírt. A remények szerint a helyreállítás rövid időn belül megtörténik.

A honvéd huszárhadnagy életútját ugyancsak Csobolya József ismertette. Mindössze 16 éves volt a szabadságharc kitörésekor, édesapjával, Bereg vármegye táblabírájával, valamint fivérével együtt állt a szabadság zászlaja alá. 1849 után tevékenységével a közt szolgált. A történész elismerően szólt azon kárpátaljai munkáságáról, akik levéltári kutatásaik révén feltárták nagy elődeink életpályáját.

A megemlékezés a koszorúk elhelyezésével és a Szózat elnéklésével zárult.

* * * * *

A program a Beregszászi Művészeti Iskola előadótermében folytatódott, ahol az iskola tanárai és diákjai, valamint a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének kórusa kisebb műsorral tisztelegtek a szabadságharc mártírjai előtt. ▀

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc mártírjaira emlékeztünk

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével dr. Nagy Petronella, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának konzulja, aki a konzulátus üdvözlését tolmácsolta, hangsúlyozta az aradi vértanúk elszántságát, hitét és kitartását, aminek bizonyosságául felolvasta Damjanich János imáját, amelyet a kivégzésének hajnalán írt.

A rendezvény zárásaként Pirigy Béla, a művészeti iskola igazgatója mondott köszönetet a szervezőknek a színvonalas programért.

Az alapos honismereti kutatásoknak köszönhetően az utóbbi években egyre több '48-as honvéd sorsáról szerzünk tudomást. Ez történt a múlt év végén Nagybégányban is, ahol majdnem az utolsó pillanatban sikerült megmenteni a község egyik birtokosának, bilkei Galgóczy Pálnak a síremlékét. Mint kiderült, a Bereg megyei nemesség nagy részéhez hasonlóan ő is csatlakozott a haza védelmének szent ügyéhez. A szabadságharc bukása után visszatért szülőföldjére, és nagybégányi birtokán gazdálkodott.

Idén márciusban a civil szervezetek és a történelmi egyházak részvételével került sor a síremlék felújítására és újraavatására. Október 6-án, az aradi vértanúk emléknapján a községi önkormányzat vezetői és a helyi általános iskola diákjai Galgóczy Pál síremlékénél gyűltek össze. Hánka Dezső polgármester és Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnö-

ke az aradi tizenhármakra, erkölcsi kiállásukra, a magyarság iránti elkötelezettségükre emlékezett.

A Nagybégányi Általános Iskola diákjai rövid irodalmi összeállítással emlékeztek október 6-ra, majd a jelenlévő szervezetek és intézmények képviselői elhelyezték a tisztelet koszorúit az emlékmű talapzatán.

Október 6-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátjai Magyar Főiskolán is megemlékeztek a magyar szabadságért harcoló őseinkről. A nemzeti színű és gyászlobogóval feldíszített lépcsőházban a hallgatók, tanárok gyertyák és mécsesek elhelyezésével rótták le kegyeletüket nemzetünk nagyjai előtt. A nagyszünetben a főiskola hallgatói önkormányzata szervezésében tartottak megemlékezést, majd délután a helyi temetőben megkoszorúzták a honvédtisztek sírjait.

Az esti órákban a magyar tanszék szervezésében irodalmi műsorral tisztelegtek a szabadság mártírjainak emléke előtt. A HÖK felhívására szép számban összegyűlt vendégeket Kész Margit tanárnő köszöntötte.

Orosz Ildikó, a főiskola elnöke felidézte a korabeli történelmi eseményeket, megemlítve a szabadságharcban résztvevő beregvidéki honvédeket, tiszteket, akiknek egy része a beregszászi temetőben alussza örök álmát.

Horkay Sámuel, a KMKSZ beregszászi szervezetének elnöke hangsúlyozta: a haza iránti hűség, a nemzetünkért való kiállás napjainkban is időszerű.

Ezután a főiskolai hallgatók irodalmi összeállítást adtak elő, amelyben a népi kollektív emlékezet által megőrzött alkotások, illetve irodalmi művek egyaránt szerepeltek.

A megemlékezés a Szózat eléneklésével ért véget.

*Az oldal anyagait és fotóit
SZEMERE JUDIT, MOLNÁR
BERTALAN és FOGARASI LÁSZLÓ
készítette*

Levéltári konferencia

A XVII. Szabolcs-Szatmár-Beregi Nemzetközi Levéltári Napok rendezvénysorozat egyik állomása a II. Rákóczi Ferenc Kárpátjai Magyar Főiskola volt.

A konferenciát Nyíregyházán, a megyeháza nagytermében nyitották meg, ahol a levéltári gyűjteményeket gazdagító nagylelkű adományozók közül többen Pro Archivó-emléklapot vehettek át. Seszták Oszkár elnök a Megyei Közgyűlés Ezüst emléklapjával tüntette ki a konferencia díszvendégét, a kolozsvári Kiss András nyugalmazott főlevéltárost, az Erdélyi Múzeum Egyesület volt alelnökét, aki a napokban Kolozsváron Magyar Örökség-díjban is részesült. Ezután megkezdődött a tudományos konferencia, amelyen levéltári vezetők (köztük határon túliak is) osztották meg a hallgatósággal kutatómunkájuk eredményeit.

A beregszászi programrészben Gecsényi Lajos professzor, az MTA TTI munkatársa, az Országos Levéltár nyugalmazott főigazgatója, a konferencia levezető elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd Scherczer Károly, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának konzulja mondott köszönetet. A levéltári dolgozók munkájának megbecsülését, a történelmi emlékek megőrzésének fontosságát hangsúlyozta, kiemelve a kor vívmányainak, köztük a számítógépes nyilvántartásnak, valamint a digitalizálásnak az előnyeit.

Dr. Soós Kálmán, a főiskola rektora röviden ismertette az intézmény létrejöttének történetét, az itt folyó szakképzéseket, a más intézményekkel kialakított tudományos kapcsolatokat. Problémaként említette a főiskola tetőszerkezetének katasztrófális állapotát, amely sürgős megoldásra vár. A kárpátjai oktatásról szólva hangsúlyozta, hogy annak sorsa a kárpátjai magyarság kezében van; attól függően alakul majd, mennyire tartja fontosnak a közösség a magyar tannyelvű általános és középiskolák megőrzését.

Kujbusné dr. Mecsei Éva, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatója és főlevéltárosa az intézménynek a kárpátjai levéltárakkal és szaktestvélyekkel fennálló együttműködéséről szólt. Jelentős lépésnek tartotta azt a szerződést, amelyet Mihajlo Delehannal, az Ungvári Állami Levéltár igazgatójával kötöttek. Ebben mindkét fél kötelezte magát, hogy közösen dolgozzák fel a Kárpátalján őrzött 1836-os kiváltásleveleket. A mostani konferencián is sor került együttműködési szerződés aláírására, amelyet a főiskola részéről dr. Soós Kálmán rektor, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár részéről pedig Kujbusné dr. Mecsei Éva látott el kézjegyével.

A konferencia beregszászi programjának végén dr. Csatári György főiskolai tanár és Váradi Natália, a főiskola Felnőttképzési Központjának vezetője Beregszász történelméről és kulturális emlékeiről mutatták be, előbb előadásukban, majd városnézésen.

MOLNÁR BERTALAN

Az ismeretlen szakaszvezető

A második világháború végső szakaszában a Beregszászi Kórházban vártam a gyógyulásomat. A Debreceni Egyetemen, ahol lelkipásztornak készültem, a háború miatt szünetelt a tanítás. A debreceniek, akiket addig nem hívtak be katonai szolgálatra, ott-honaikban maradtak, a vidékiek – köztük jómagam is – hazamentek. Szülőfalumba, Nagyberegre való érkezésem után hamarosan beteg lettem, kórházba kerültem. Drága Édesanyám aggódva járt be hozzám Nagyberegről Beregszászba, szinte naponta, hogy láthasson. Egy alkalommal közölte velem, hogy testvérem, Béla, aki szakaszvezető volt és már másodszer ment ki a frontra – a hozzájuk érkezett értesítés szerint –, megsebesült.

Amikor az orosz seregek közeledtére kiűrtették a kórházat, és jómagam is hazamentem Nagyberegre, akkor mondta el, hogy a testvérem meghalt. Betegségemben nem akart elkeseríteni. Otthon aztán együtt, erős hittel feldolgoztuk a veszteséget. Így ért bennünket a szovjet hadsereg bevonulása. Hamarosan visszamentem a kórházba, és amikor valamennyire megerősödtem, Debrecenbe indultam, folytatni a tanulmányaimat.

Az elindulásom előtt drága Édesanyám elmondta: nem tud beletnyugodni abba, ami a bátyám halálhíréről érkezett, ugyanis nem írták meg, hol van eltemetve. Megpróbált valamilyen bizonyosságot szerezni. Sokféle mendemonda keringett: valaki látta sebesülten, valaki úgy tudta, fogságba esett. De ezek álhírek voltak, amelyek csak megzavarták a lelkét.

Telt-múlt az idő, Édesanyám és köztem hosszú időre megszakadt minden kapcsolat: a szovjet-magyar határ sokáig átjárhatatlan volt. Ígéretemhez híven megpróbáltam keresgetni a testvéremet, de mivel a bátyám eltűnéséről az Édesanyámhoz eljutott hírekben az orosz front szerepelt, magam is arrafelé érdeklődtem – teljesen eredménytelenül.

Sok évtized után a Kárpátaljai Szövetség egyik közgyűlésén találkoztam Szabó András barátommal, aki a Szövetség Ungvidéki Baráti Körének a tagja és odaadó szorgalommal foglalkozik a háborúban eltűntek felkutatásával. Elmondtam neki, milyen hosszú ideje próbálok a testvérem eltűnésével kapcsolatban valamilyen bizonyosságra jutni, minden eredmény nélkül! András megígérte, hogy a segítségemre lesz. 2007. december 18-án írt levelében közölte velem, hogy legutóbb a Hadtörténeli Intézet kereső szolgálatától azt az ígéretet kapta, hogy folytatják a kutatást, és ha a levéltári keresés révén valamilyen eredményre jutnak, levélben keresik meg családjukat.

2008. június 18-án a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeli Intézet és Múzeum, Hadtörténeli Levéltár és Irattár Központi Irattár-

tól hivatalos igazolás jött, amely arról tudósított, hogy a testvérem 1944. október 5-én Tótkomlós térségében fejlődés következtében elhunyt. Másnap, október 6-án Tótkomlóson helyezték örök nyugalomra. Sírjának pontos helye a nyilvántartásukban nem szerepel. Egyidejűleg megküldték a testvérem veszteségi kártonjának hitelesített másolatát is. A levelet Maruzs Roland százados, iratárvezető írta alá.

A kártonon a testvérem személyére vonatkozó minden adat pontosan fel van tüntetve: még az is, hogy ki a legközelebbi hozzátartozója, akit értesíteni kell. Sajnos, az értesítés nem jutott el Édesanyámhoz, mert a háború után szülőföldünk a Szovjetunióhoz került.

Természetesen azonnal hozzáláttam, hogy megtaláljam testvérem nyughelyét. Legelőször Tótkomlóásra írtam és telefonáltam a Polgármesteri Hivatalba és az Evangélikus Lelkeszi Hivatalba. Felvettem a kapcsolatot Szpisák Attila lelkipásztorral és Lopusny András atyánkfival, aki ilyen ügyekkel foglalkozik. Tőlük tudtam meg, hogy a Tótkomlóson eltemetett hősi halottakat átvitték Orosházára, és ott temették el őket újra a Hősök temetőjében.

A tótkomlói segítőik révén jutottam el Deák László evangélikus igazgató lelkipásztorhoz, aki ennek a szolgálatnak a védnöke, és Koszorusz Oszkár evangélikus felügyelőhöz. Ők aztán megtalálták a 115 sír között azt a síremléket, amelyre ez van ráírva: „Ismeretlen szakaszvezető”. Az egész temetőt felmérve megállapították, hogy van több olyan síremlék, amelyen név szerint fel van tüntetve, ki nyugszik alatta, de sok van, amelyekre csak az van írva, hogy ismeretlen honvéd, ismeretlen ilyen, vagy olyan rangú katona, de a szakaszvezetői rang csak ezen az egy síremléken szerepel. Mivel a hozzám hivatalosan érkezett értesítésben név szerint említik az elesettek és eltemetettek között Géczy Béla szakaszvezetőt, biztosra vettük, hogy ez a síremlék a testvérem hamvait takarja.

Hatvanhat évi lankadatlan reménységgel való kutatás után végre 2010. október 30-án feleségemmel, két fiammal, egyik menyemmel és egyik unokámmal elhelyezhettük a kegyelet koszorúit és virágait az orosházi magyar hősök temetőjében drága testvérem, Géczy Béla síremlékénél.

Nem tudom, hogy a nagy megrendülésben, amikor megkaptam a bátyám nyughelyéről szóló értesítést, megköszöntem-e Szabó András testvéremnek a nagy segítségét. Ezért ezt most megteszem: András testvérem, köszönöm! Áldjon meg az Isten!

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor, Debrecen
A képen: a Géczy család az orosházi Hősök temetőjében

„Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek”

EMLEKKONFERENCIA BEREGSZÁSZBAN

A közműltban az Európa–Magyar Házban a fenti címmel tartottak emlékkonferenciát, a Pécsi Német Kör, a MÉKK, a KMMI és a Szolvyai Emlékparkbizottság közös szervezésében. A rendezvényen a túlélők és a légerekben elhunytak érdekeinek képviselői, kutatói tartottak előadást. A felszólalók a következő kérdésekre keresték a választ: *Deportálás vagy népiptás volt-e a Kárpát-medencei magyarok és németek elhurcolása a sztálini munkatáborokba? Mi történt Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken, a Szovjetunióhoz csatolt Kárpátalján?*

Dr. Tóth Mihály, a Szolvyai Emlékparkbizottság elnöke elmondta, hogy a kárpátaljai magyaroknak nem lehetnek hősi halottaik: a fiatal és a középkorosztály képviselőinek a szovjet iskolákban úgy beszéltek a magyar honvédek-ről, mint ellenséges katonákról. Az elhurcolások kérdése is sokáig tabu téma volt, de immár két évtizede folyik a kutatás. És ez így van rendjén, mert nem tekinthetünk optimistáknak előre, ha nem tudunk számot adni múltunkról.

Kincs Gábor, a Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fórumának (KMFSZ) elnöke az emlékművek helyreállításáról számolt be. Elmondta, hogy 2006-ban a KMFSZ képviselői végigjárták Kárpátalját, felmérték a sztálinizmus áldozatainak, valamint a háborúban elesett magyar katonáknak állított emlékművek állapotát. Előadásában részletesen, vetített képekkel illusztrálva beszámolt a helyreállítási, felújítási munkák menetéről. A felszólaló külön kitért a Derceben létesített „Mebékélés a közös Európáért” honvédtemető létesítésének körülményeire, a jelenlegi helyzetre.

A magyar és német lakosság kényszer munkára való elhurcolásának körülményeiről, a kutatások nehézségeiről és eredményeiről, a történelmi tények elferdítéséről, a médiának az akkori események megvilágításában játszott szerepéről Matkovits Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baryai Nemzetiségi Körének elnö-

EMLEKKONFERENCIA BEREGSZÁSZBAN

ke, Bartók Csaba felvidéki újságíró, a Szlovákiai Magyar Televíziósok Szövetségének alelnöke, Máthé Áron, a budapesti Terror Háza Múzeum kutatója, Menyei Ildikó, az erdélyi Humana Regun Egyesület képviselője, Singer Zsuzsa GULAG-kutató tartott előadást. A felszólalók szerint a kárpát-medencei magyar és német lakosságnak a sztálini munkatáborokba való elhurcolását három csoportba lehet sorolni: a hadifogolylétszám kiegészítése a Szovjetunió részéről, etnikai tisztogatás és németként való elhurcolás.

Az elhangzottakat Dupka György, a MÉKK elnöke összegezte. Elmondta, hogy ő személyes indítástól kezdett foglalkozni a „málenkij robot” témájával. Annak idején édesapját is elhurcolták kényszermunkára. Szökni próbált, de elfogták. Évekig volt börtönben köztörvényes bűnözők között. A kutató az ő visszaemlékezései hatására döbbsent rá: a tragikus eseményeket meg kell örökíteni, a ma élők tudomására kell hozni, hogy soha többé ne ismétlődhessen meg hasonló szörnyűség. Munkatársaival együtt levéltárakban kutattak, ahol sok érdekes iratot találtak, felkeresték a túlélőket, az elpusztultak hozzátartozóit. Tevékenységük eredményeként a témában már mintegy 20 könyv jelent meg Kárpátalján. Dupka György bemutatta a KMMI-füzetek sorozat ez alkalomra megjelent következő kiadványát, amelynek címe „... Dobszóra elsöpört a fűvös zivatar” a sztálini munkatáborokba. A könyv Nagy András búcsú túlélő visszaemlékezéseit tartalmazza.

A rendezvény végén Nagy András dedikálta a kiadványt a jelenlévőknek, akiknek alkalmuk nyílt néhány szót váltani a „málenkij robot” túlélőjével.

Délután az emlékkonferencia résztvevői ellátogattak a derceni temető-dombra, ahol koszorúik elhelyezésével rótták le kegyeletüket a II. világháborúban elesett katonák emléke előtt.

Főhajtás a szolyvai siratófalnál

A megemlékezés november 20-án Szolyván, az egykori gyűjtőtábor helyén létesített emlékparkban folytatódott. Felzúgott a két éve felavatott Mártírok Kápolnájának harangja, majd dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke kapott szót, aki nehezményezte, hogy az ukrán állam mostanáig sem rehabilitálta az 1944-es deportálásokat magyar áldozatait. A megemlékezőket köszöntötte Fodor Zsolt, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja. Kiss Sándor, a Jobbik országgyűlési képviselője hangsúlyozta, hogy a magyar áldozatok mellett fejet kell hajtani a nagy ukrainai éhínség, aholodomor több millió áldozatának emléke előtt is. A magyarok és ukránok osztoznak a fájdalomban, hiszen mindkét nép esetében ugyanaz a 20. századi totalitárius diktatúra szedte ártatlan áldozatait.

Matkovits Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzeti Körtének elnöke a Magyarországról, Erdélyből, Délvidékről és Felvidékről a lágerbe elhurcolt németekre, magyarokra emlékezett. Beszéde végén egy német zászlót nyújtott át a park elnökének, hogy azt helyezze el a Mártírok Kápolnájában a magyar és az ukrán zászlók mellé. Máthé Áron, a Terror Háza Múzeum tudományos munkatársa felszólalásában elítélte a kommunista párt diktatúrára épülő társadalmat, amely a szovjetek hatalmát Közép-Európában csak népiirtások, kitelepítések, elhurcolások, koncepciós perek árán tudta megőrizni a huszadik század végéig.

Az egybegyűlteket köszöntötte Köteles László, a Csemadok alelnöke, Volodimir Dupelics, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal belpolitikai főosztályának

vezetője, Vaszil Szerlovics, Szolyva alpolgármestere. Nagy András túlélő megható szavakkal emlékezett fogolytársaira, az átélt borzalmakra.

Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára felhívta a jelenlévők figyelmét, hogy akció indult a Magyarországról, Felvidékről, Erdélyből és más vidékekről a GULAG-ra elhurcolt nemzettársak neveinek összegyűjtésére. A magyar és német civilszervezetektől beérkezett listákat emlékkönyvbe

rendezve a Mártírok Kápolnájában helyezik el.

A megemlékezésen lágerversek hangzotak el Marcsák Gergely, az UNE magyar szakos hallgatójának előadásában. A helyi magyar iskola tanulója Mitro Henrietta pedagógus vezetésével emlékműsorral tisztelegtek az áldozatok emléke előtt.

A rendezvény végén v. Pocsai Vince a református, Oleg atya a görög katolikus, Michels Antal atya a római katolikus egyház képviselőjének részvételével ökumenikus istentiszteletre került sor, majd a résztvevők virágokat és koszorúkat helyeztek el a siratófalnál.

Beregszászban is megkondult a lélekharang

Beregszászban is megemlékeztek a sztálini terror áldozatairól. Az emlékezők az egykori gyűjtőhely, a jelenlegi 5. számú középiskola falán elhelyezett emléktáblánál gyülekeztek, ahol dr. Balogh József, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének elnökségi tagja idézte fel az akkori történelmi eseményeket. Az emléktábla megkoszorúzása után a résztvevők a sztálinizmus áldozatainak emlékművéhez vonultak. Az emlékkünnepség kezdetén Majoros Alexandra egy verset adott elő, Holozsi Imre pedig hozzátartozója, a benei születésű Holozsi Károly lágerben született

versét énekelte el. A megjelenteket Pirigy Béla, a BMKSZ elnöke köszöntötte. Eljöttek leróni kegyeletüket az áldozatok emléke előtt többek között Petó János, a beregszászi magyar konzulátus konzulja, Kincs Gábor, Beregszász alpolgármestere, Bihari András, a járási tanács elnöke, Zubánics László, az UMDSZ MNT elnöke, Csobolya József, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének alelnöke, Dancs Róbert református tiszteletes, Bohán Béla római katolikus plébános, valamint a társadalmi szervezetek képviselői, fiatalok és idősek egyaránt. Részt vett a rendezvényen, és felolvasta Gajdos Istvánnak, az UMDSZ elnökének hozzá írt levelét Nagy András, a sztálini munkatáborok egyik túlélője. Lőrincz József túlélő az áldozatok emlékére megkondította a lélekharangot. Kelnik Elza, a nemrég elhunyt Kelnik Lajos elhurcolt özvegye előadásában elhangzott egy vers, valamint a Darumadár című dal. Ezek szintén a lágerben íródtak.

Az emlékező beszédek elhangzása után a történelmi egyházak képviselői imádkoztak az áldozatok lelki üdvéért. A rendezvény végén a résztvevők elhelyezték a megemlékezés koszorúit az emlékmű talapzatán.

TUBA JUDIT

Jézus születésének nagy csodája

„Mária szűz a szülés előtt, a szülésben és a szülés után”.

Hítigazság, dogma.

Mária egy szürke számár hátán ül, József mellette megy, a gyepelt tartva. Időnként megkérdezi Máriát, hogy nem fáradt-e, de ő mindig megnyugtatja.

A helyesen értelmezett anyaság a szeretet csúcspontja! De Mária nem csupán egy lény volt azon teremtmények közül, akik szeretik améhükben alakuló életet. Ő az Istent szerette Fiában, aki az Ő akaratából, végtelen alázatosságából és engedelmes-ségéből jött le hozzá, hogy az Ő testéből építse fel istenemeri testét.

Midőn sértetlen szüzi ölére tekintett, benne a Szentséget őrző szent edényt látta. Egy másik szívdobogást észlelt magában és tudta, hogy az az emberré lett Istennek a Szíve.

A Názáretből Betlehembe vivő úton Mária már az elragadtatás állapotában volt. És a tömeg, amely egy csendes bandukoló férfit látott csacsit vezetve, melynek hátán egy, a serdülőkoron éppen átlépett leány ült, aki egészen elmerült valami benső gondolat szemlélésében, az a tömeg szétvált, mert úgy tűnt, hogy abból a kis csoportból fény árad, és valami égi illatot hagyott maga után. És az a tömeg nem tudott magyarázatot adni arra, hogy azok a legszegényebbek mégis királyi lényeknek tünnek, akik előtt a tömeg utat nyitott, akár valami fenséges hajó előtt a tisztelettel megnyíló hullámok.

Igen. A Tenger Csillaga haladt át közöttük, a Hajó, amely a Békét hozta a háborgó világnak. A Győztes haladt át ott, Aki azért jött, hogy összekösse az Eget a Földdel.

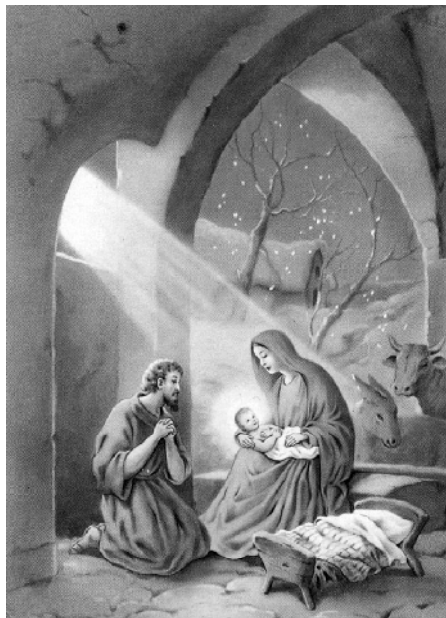
Megérkeznek Betlehembe. De hiába keresnek szállást. József nagyon nyugtalan emiatt, azonban Mária nyugodt és bátorítja őt. Még Betlehembe érkezésük előtt egy pásztor azt ajánlotta nekik, hogy ha nem találnak szállást sem a fogadóban, sem a házakban, akkor menjenek a város szélén lévő barlangistállóba. Végre megtalálják. József belép: „Gyere, Mária! Üres. Csak egy ökör van itt.” József kesernyésen megjegyzi: „Jobb, mint a semmi!...”

Bemennek. József meggyújt egy lámpást, és felakasztja egy szögre. Hideg van. Mária odamegy az ökörhöz. Fázik. Két kezét ráteszi az ökör nyakára, hogy kissé felmelegedjék. Az állat elbődül, de hagyja. József fekvőhelyet készít a szénából Máriának. Majd megeteti a szamarat, és a közeli patakból vizet hoz neki, s megitatja. Tüzet gyújt egy kéménynyílás közelében, a kőntőst pedig felakasztja függönyként a bejáratra. József a tüzet élesztgeti, táplálja, s biztatja Máriát, hogy próbáljon aludni. Mária ellenkezés nélkül behunyja a szemét. József néha odanéz, s megnyugszik, mikor látja, hogy nem mozdul. Mária azonban nem alszik... imádkozik.

Egy holdsugár lopózik be a mennyezet egyik repedésén. Anyagtalan ezüst pengé-

hez hasonló, amely Máriát látszik keresni. Amint a hold mind magasabba kúszik az égen, lassan-lassan megnyílik a fénysugár, és végül elérkezik az imádkozó fejéhez, s dicsfénybe öltözteti.

Mária, mintha valami mennyei fölszólításnak engedelmessé válna, fölemeli a fejét, és térdelve fölegyenesedik. Ó! Mennyire szép ebben a pillanatban! Fölemelt feje ragyogni látszik a fehér holdfényben, és természetfölötti szépségű mosolya átszellemültté varázsolja külsejét. Hogy mit lát? Mit hall? Mit érez? Egyedül ő tudná megmondani, mit látott, mit hallott és érzett anyasága tündökletes órájában. A fényesség egyre fokozódik körülötte. Mintha az Egből szállna alá, mintha a körülötte lévő nyomorúságos tárgyak árasztanák, de főleg, mintha őbelőle áradni ki.

Egyre több fény tör elő Mária testéből. Magába olvasztja a hold fényét is, mintha magához vonzaná azt a fényt, amely az égből származik. Most már ő a Fény letéteményese, az, akinek ezt a Fényt kell a világnak adnia. S ez a boldogító, befogadhatatlan, megmérhetetlen, örök isteni Fény, amely már úton van, olyan hajnallal, ragyogó csillaggal, fényatomok kórusával jelentkezik, amelyek mindegyre csak nőnek, duzzadnak, mint a dagály, szállnak, egyre fölfelé szállnak, mint a tömjénfüst, folyamként lefelé hömpölyögnek, majd fátolyként szétterülnek...

A fény egyre erősebb és erősebb válik. Már kibírhatatlan a szemnek. S mintha egy fényfátyol burkolná be, ebben a fényben eltűnik a SZÜZ..., és az ANYA tünik elő belőle, karján újszülött Fiával. Mária magában hordozta a legszentebb Tüzet, és ahogy ez az isteni lángolás közeledett, egy pillanat alatt testet öltve jelent meg. Innét volt az, hogy Jézus világra jötték

Mária elmerült az elragadtatásban, a Tűz középpontjának a ragyogásában, ahonnan a Szeretet Gyümölcsét karjain tartva tünt elő. Az isteni Tűz hangjaiból az angyalok allelujájába csöppent, akik a Jóhírt hozták és a Békét a Földnek /Lk 2.14/. És hogy korona gyanánt vegyék körül Királynőjüket, a királyok Királyának az Anyját. S miután elragadtatott lelkével az Istent ölelte át, ekkor az Isten Fiát ölelte meg, az Ő Kisgyermekét, azokkal a karokkal, melyek férfi ölelését soha sem ismerték /Iz 7.14/.

Mária ott térdel a karján újszülött Fiával, egy csöpp, rózsás, pufók gyermekkel, aki összeviszsa gesztikulál rózsabimbó nagyságú kis kezeivel, és rugdalózik apró lábaival. A Gyermekek éppolyan vékony, remegő hangon sír, mint egy alig világra jött kisbárány, kitérte erdei eper nagyságú picit száját és megmutatja rózsaszín szájpaddlásához remegve odaérő kis nyelvcskéjét. Szőke fejcskéjét Mamája a behajlított tenyerében tartja, s imádattal szemléli Gyermekeit, könnyezve és mosolyogva együtt. Föléje hajol, hogy megcsókolja, de nem ártatlan kis fejcskéjén, hanem mellkasának közepén, ott, ahol picit szíve ver, dobog... Dobog értünk, ott ahol egy napon majd az a mélységes Seb lesz. Édesanyja már előre gyógyítgatja azt a sebet szeplőtelen csókjaival.

Az erős fénytől fölébred az ökör is, és patájával nagy zajt csapva föláll, majd elbődül, a számár pedig oldalra fordított fejjel ordít egyet. A fény verte fel őket, és ők így akarták üdvözölni Teremtőjüket a maguk és minden állat nevében.

József, aki – szinte elragadtatásban – oly forrón imádkozott, hogy mindentől elszakad, ami körülvette, szintén fölrád. Arcára szorított ujjai közt különös fényt lát átszűrődni. Leveszi arcáról a kezét, fölemeli a fejét és megfordul. A négy lábán álló ökör eltakarja előle Máriát. Mária azonban szólítja: „József, gyere!”

József odasiet. Amikor meglátja, mi történt, a tisztelettől lesújtva megtorpan, és térdre akar borulni ott, ahol van. Mária azonban megismétli: „Gyere, József!”, és balkezelével a szénára támaszkodva, jobbával szívére szorítva a Kisdetet föláll, és József felé indul, aki zavartan közeledik, mert menni is szeretne, de fél is, hogy netán tiszteletlen lesz.

A szénafekhely végénél találkozik a két jegyes, és boldog sírással tekint egymásra. „Gyere, ajánljuk fel Jézust az Atyának”, mondja Mária.

És míg József térdre ereszkedik, ő, a mennyezetet tartó két oszlop között állva, két karjával fölemeli Gyermekeit és így szól: „Itt vagyok! Ó, Istenem, Ő helyette mondom ezeket a szavakat. Itt vagyok, hogy megtegyem akaratodat! És velem együtt én, Mária, és József, a jegyesem. Itt vannak szolgálid, Uram, hogy megtegyük

Jézus születésének nagy csodája

akaratodat mindig, minden órában, minden körülmények között, a Te dicsőségedre és az irántad való szeretetből.”

Ezután lehajolva a térdeplő Józsefhez azt mondja Mária: „Vedd át, József!”, és odanyújtja a Kisdedet. „En? Nekem? Ó nem! Nem vagyok méltó!” József egészen meg van rémülve, és megsemmisül arra a gondolatra, hogy meg kell érintenie Istent. Mária azonban mosolygva erősködik: „Nagyon is méltó vagy rá! Nálad senki sem méltóbb, és ezért választott ki téged a Fölséges. Vedd át, József, és tartsd, amíg előkeresem a vásznakat!”

József, bíborvörösén, kinyújtja karját és átveszi a hideg miatt sivalkódó pufók kis gyermektestet. És amikor a karjai között érzi, már nem akarja messzire tartani magától, tiszteletből, hanem szívére szorítja, felzokog, és könnyek között mondja: „Ó, Uram! Istenem!” Ezután lehajolva megcsókolja a kis lábakat, és mivel hidegnekérzi, leül a földre, ölébe veszi a Gyermeket, és igyekszik köntösével, a két kezével betakarani, melengetni, oltalmazni az éjszaka dermesztő hidegétől. Szeretne odamenni a tűzhöz, de ott huzat van, ami az ajtón át árad be. Jobb hát itt maradni, vagy még jobb, ha a két állat közé megy. Ezek, mint két pajzs, felfogják a levegőt és meleget is árasztanak. Oda is megy az ökör és a szamár közé. Háttal áll az ajtónak az Újszülött fölé hajolva, hogy mellikasa fülkét képezzen ki. Ennek a fülkének egyik oldalfala egy hosszúfülű, hamuszürke fej, másik fala egy orrából párát fúvó, jóságos, nedves szemű, nagy, fehér állati pofa.

Mária kinyitja a kis úti ládat, vásznat és pólyát vesz ki belőle, és megmelegíti a tűznél. Most Józsefhez lép és becsavarja a Gyermeket a megmelegített pólyába, majd a saját kendőjébe, hogy védelmezze fejcsékéjét. „Most hová tegyük?” kérdi.

József körülnéz, gondolkodik... „Várj csak!” – mondja. „Toljuk finoman odébb a két jószágot az abrakjukkal együtt, húzzuk le a fönről a szénát, és helyezzük abba! A jászol peremének a fája megóvjá a huzattól, a széna lesz a párnája, az

ökör pedig melegíti majd egy kicsit a leheletével... Jobb az ökör, türelmesebb és nyugodtabb”. Azonnal hozzálát az elkészítéséhez. Eközben Mária szívére szorítva ringatja Gyermekét, és saját arcát a fejcsékéhez hajítja, hogy melegítse.

József fölszítja a tüzet. Már nem takarékoskodik, hadd legyen erős láng. Majd megmelegíti a szénát úgy, hogy csomónként megszáritgatja, és bedugja a köntösébe, nehogy kihűljön. Miután egy kis derékajlra valót készített a Kisdednek, odamegy a jászolhoz, és elrendezi benne, hogy olyan legyen, mint egy kis bölcső /Lk 2.12/. „Kész van” – mondja. „Most még egy takaró kellene, mert szűrős a széna, meg hogy be is takarjuk vele...”

„Vedd elő az én köpenyemet” – mondja Mária. „Megfáradt!” „Ó! Nem tesz semmit! A takaró túlságosan érdes. A köpeny puha és meleg. Én egy cseppet sem fázom. Csak Ó ne szenvedjen már!”

József fogja a sötét-égszínkék puha gypajjú köpenyt és kettéhajtva a szénára teszi. A köpeny egyik sarka kilóg a jászolból. Elkészült az Üdvözítő első ágya.

Az Anya, bájos, ringó lépteivel odaviszi gyermekét, belehelyezi, betakarja a köpeny sarkával, ráhúzza a szénába süppedő picit csupasz fejére is, mert fejcsékéjét alig-alig védi Mária vékony fejkendője.

Csak pufók arcoskémja – akkora, mint egy ember ökle – marad szabadon. A pólya és a széna melege megszüntette sírását és az édes Jézus békésen elaludt. Mária és József a jászol fölé hajolva boldogan nézik a Gyermek első álmát, majd letérdelnek és imádják a földreszállt Messiást, a megtestesült Isten Fiát.

HRABÁR TAMÁS
benei gör. kat. áldozópap, protopresbíter

P. S. A szerző a cikket Valtorta Mária „A Megváltás művének 20 titka” c. könyve (Bp. Zarándokkiadó, 2007) alapján írta. Valtorta Mária látnoki Írásainak közlését XII. Pius pápa engedélyezte.

H. T.

60 évvel ezelőtt halt mártírhalált Ortutay Jenő országgyűlési képviselő, főesperes, Beregszász főpolgármestere

(1889. május 3. Tárna, Szlovákia – 1950. december 24. Ábesz, Komi Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság)

A mártírra unokája írásával emlékezünk

Utolsó kívánsága mégis teljesült

... Nagyapám sorsáról gyermekkoromban nem sokat hallottam. Rokonaim féltették a gyerekeket, előttünk nem beszéltek róla. Csak ritka elszólások jutottak el hozzám, alakja talán éppen ezért hagyott mély nyomot gyermeki tudatomban: „*Marikát nagyon szerette, még pólyás volt, amikor utoljára a ceholnyai kertkapun kikísértük. Megcsókolta, megáldotta és könnyes szemmel elfordult. Majd örökre elvitték...*” Ezt a szent áldást a mai napig érzem. Aztán mind többet tudtam meg róla.

Sokan, nagyon sokan szerették és visszavárták. Az emberiségéről szóló történetekkel sohasem tudtam betelni. Egyénisége vonzott, tartást adott, úgy hatott rám, mint egy eleven hipnotikus erő. Rabtársai elmondták, hogy a GULAG-on a félelem és a gyötrelmen napjait méltósággal élte. Társaiért, otthon maradt családjáért aggódott. Válságos helyzetbe csak akkor került, amikor megtudta, hogy fiát, Elemért, a szomszédos lágerbe hurcolták.

Élete utolsó napjaiban az „invalidus” részlegre helyezték. Mit jelentett ez? Az invalidus részleg a börtönben a fizikailag teljesen meggyötört emberek gyűjtőhelye volt. A lehető legolcsóbb és legkihasználta munkaeő hozta felszínre Oroszország földjeinek mesés kincseit. Ha legyengültek, félredobták őket! A pár grammos savanyú feketekenyér-adagot a minimálisra csökkentették, hogy a „munkaeő” elpusztuljon. Ott az „ember” szót nem ismerték, illetve rájuk nem alkalmazták. A „szobáká” (kutya) volt a leggyakoribb megszólítás, különösen, ha a rab bányamunkára, erdőirtásra, vasútépítésre már használhatatlan volt. Kinek volt rá szüksége? Az utánpótlás mindig megérkezett.

Nagyapám szép, magas, daliás termetű férfi volt. A GULAG-on harmincvalahány kilónal temették el. Fülemben cseng hazaküldött utolsó üzenete, amelyet rabtársai továbbítottak: „*A pislákoló lángot nem oltják ki. Szétvert egyházunkat visszaállítjuk. Sok a dolgunk, nekünk és a bennünket követő nemzedéknek. Készüljünk a feladatokra! Menynyi mindent kell még elvégeznünk!*”

Vértanú nagyapám hitte, hogy a szovjet birodalom megbukik. Bizott benne, hogy talán

nincs is olyan elérhetetlen messzeségben a cél, amiért küzdenek.

A szovjet rendszert nem kellett megbuktatni, magától szelése. De nagyapám ártatlanul szenvedett. Gödörbe temetve, lepedőbe csavart, csonttá fagyott testét mésszel leöntötték. Idegen földben nyugszik.

Utolsó kívánsága mégis teljesült. Súlyos betegen, közel érezvén halálát, nagyapám imáiban arra kérte a Mindenhatót, hogy ha elkövetkezik az utolsó órája, küldjön papot, aki testét megáldja, lelkét Isten színe elé vezeti. Erre a börtöntáborban nem sok esély mutatkozott, ő mégsem szűnt meg könyörögni érte. Mikor aztán kiszenvedett, rabtársai zúgolódni kezdtek Isten ellen: „Lám, nem hallgatta meg egyik leghivebb szolgájának könyörgését!” Ekkor jelentkezett valaki, akit ott csak úgy emlegettek: a „munkácsi zsidó” (a lágerben mindenkinek volt valamilyen ragadványneve). Azt mondta: „Ne káromkodjatok, én pap vagyok, és el fogom temetni Jenő atyát!” Spira, a híres munkácsi rabbi volt a fogolytárs, aki abban a lágerben raboskodott. Ő mondta el nagyapám fölött az utolsó imát, zsidó szertartás szerint.

Másfajta valóságot éltek meg, mint amire készültek, de az élet legsötétebb oldalán is a fényt keresték. Tapasztalataim révén most már tudom, hogy a fényt megtalálták. Nemzedékük képviselői nemcsak a saját „lángjukat” táplálták, hanem azt a tüzet is, amely nélkül a mi életünk is hideg, sötét és kilátástalan lenne.

Legyen békesség velük! Áldd meg ōket, Istenünk!

ORTUTAY MÁRIA
Forrás:

Bendász István és édesapám visszaemlékezései

Gasztroturizmusra edzenek Kárpátalján?

A Beregszász és Térsége Falusi Turizmus Szövetség, a Kárpátinform Információs Szaktanácsadó és Regionális Fejlesztési Központ, a muzsalyi vendégfogadók, a Muzsalyi Községi Tanács és a Pidkova társadalmi szervezet közös szervezésében Muzsalyban első alkalommal rendeztek „Arany” gulyásfesztivált és vásárt.

A rendezvényen a Beregvidék szinte valamennyi községe képviseltette magát. Az ételeket – a bográcsgulyást, a babgulyást, a betyár gulyást – nemcsak kóstolni lehetett: a turistákat a tapasztalt szakácsok beavatták a gulyásfőzés fortélyaiba is.

A főételek mellett a vendégek megkóstolhatták a muzsalyi házi füstölt kolbászt és hurkát, a borzsovai halászlét, a csetfalvai töltött káposztát, a mezőgécsei lekváros fánkot, a mezővári táskalevest, valamint a nagybaktai lecsókülönlegességeket is.

Természetesen ital is volt bőven. A jelenlévők a helyi pincészetek jóvoltából megismerkedhettek a térségre jellemző külföldi bor- és pálinkafajtákkal.

A rendezvény ünnepélyes megnyitójára a kora délutáni órákban került sor. Az eseményt számos megyei és járási előljáró megtisztelte jelenlétével.

Csizmár Sarolta, a Beregszász és Térsége Falusi Turizmus Szövetség elnöke, a rendezvény főszervezője megnyitó beszédében Györfly István néprajztudóst idézve így fogalmazott: „A néphagyomány tart meg bennünket magyaroknak”. Mint mondta, kötelességünk ápolni és továbbvinni mindazt a népi kincset, amelyet eleink ránk hagytak. A muzsalyi gulyásfesztiválnak is elsődleges célja a hagyományörzés, emellett az összefogásról, egymás kölcsönös tiszteletéről, nemzeti kincseink megismerettségéről szól. Az elnök asszony köszönetét fejezte ki a rendezvény valamennyi támogatójának, köztük a magyarországi Corvinus Zrt-nek.

Csizmadia Róbert, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja a külképviselet nevében gratulált a szervezőknek. Jókívánásait tolmácsolta többek között Tóth Benő, a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament elnöke is.

A fesztiválon számos kulturális program szórakoztatta a résztvevőket. A kézműves foglalkozásokon lehetőség nyílt kosárfonásra, gyöngyfüzésre, gyékényfonásra, szövésre. A Salánki Ijáször tagjai bemutatták a honfoglaló magyarság ruházatát és lakhelyét, a jurtát, valamint harcászát is. Az érdeklődők egyebek

mellett kipróbálhatták a lovaglást és az íjászatot.

A nap végén kihírdették a fesztivál győzteseit. A legfinomabb gulyást a Csipő Mária vezette muzsalyi csapat főzte, nyerevényük egy kondér volt. Második az Ötvös Ida vezette viski, míg harmadik a békéscsabai csapat lett. A legszebben díszített sátor díját a borzsovai csapatnak ítélte a zsűri, míg a legötletesebb díszítésért a mezőgécsei Seprű csapat részesült jutalomban. A legkülönlegesebb ételnek a csetfalvaiak gombás-kukoricadarás töltött káposztáját választották. A közönségdíjat a muzsalyi Bereczky Erika és segítői kapták. A fesztivál vendége volt Uhrin Zoltán, a Csabai Kolbászklub (Magyarország) elnöke is, aki a klub különdíját a Pószé Andrea által vezetett csapatnak ítélte gasztronómiai tudásáért, a salánki hagyományörzők tevékenységéért pedig Kész Barnabás tanár vehette át azt.

A rendezvény hajnalig tartó mulatsággal zárult.

Tudósítónk

Emléktábla-avató Muzsalyban

A közelmúltban felavatták Narancsik Imre emléktábláját a lelkipásztorról elnevezett muzsalyi könyvtár épületének falán. A rendezvényen jelen volt több hazai és külföldi vendég, köztük Tóth Benő, a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament elnöke, Kil Jánosné, a szervezet külföldi kapcsolatokért felelős referense, Ficaj László, Muzsaly polgármestere és Szegedi Erika, a Muzsalyi Középiskola igazgatója.

Tóth Benő, Antoine de Saint-Exupéry idézetével kezdte avatóbeszédét: „Jól csak a szívvel lát az ember, ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan!”. Köszöntőjében örömet fejezte ki, hogy a segítségükkel megnyílt könyvtár betölti eredeti rendeltetését, azaz a szeretet és az összetartozás jegyében segíti a falu ifjúságának kulturális fejlődését, rendezvényeknek ad helyet, és a közösség összetartásában is szerepet játszik. Hónapról hónapra értesülnek arról, hogy a könyvtár sikerrel működik. Amost felavatott tábla az ifjúsági parlament és a Muzsaly település lakói között létrejött barátságot jelképezi, és azt, hogy határon innen és túl sokan vannak, akik fontosnak tartják a megújulást, a kultúra iránti elkötelezettséget.

Estók István református lelkész a Római levél ötödik fejezete ötödik versének felolvasásával köszöntötte a megjelenteket. Mint mondta, Muzsaly közössége összetartó. Jól példázza ezt, hogy közös erővel, egymásra odafigyelve fel tudta újítani a templomot, könyvtárat tudott építeni. A falu a szigetszentmiklósiak barátságára áldásként tekint, hiszen kitartásukkal, munkájukkal elősegítették a község lakosságának összetartását.

A beszédekot követően Tóth Benő és Kil Jánosné közösen leplezte le a Narancsik Imre Könyvtár névtábláját, amelyet a mártír arcképe díszít (a képen).

Estók István elmondta, hogy a mártírhálált halt kárpátaljai lelkipásztor nevét viselő könyvtárat az iskola alsó tagozatos tanítói vezetik önkéntes munkában. Jelenleg 157 olvasót tartanak nyilván. A könyvtárnak Muzsalyon kívül jelképes tagdíj ellenében más településekről is vannak állandó olvasói, a pénzt az intézmény fenntartásra fordítják.

M. B.

II. Rákóczi Ferencnek állítottak emléket Jánosiban

Szeptember 26-án Jánosi polgármesteri hivatala és a magyarországi Pácin község önkormányzata II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelem emléke előtt tisztelegve szobrot állított a községi tanács épülete előtt. Sárosi Tibor sárospataki szobrász alkotásának avatóünnepségét számos hazai és határon túli egyházi és társadalmi vezető tisztelte meg jelenlétével.

Wass Albert „Üzenet haza” című versét Varga Julianna, a Jánosi Középiskola tanulója szavalta el, majd Csizmár Béla, a Beregszászi Járási Tanács elnöke osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. Elismerően szólt a szoborállítás kezdeményezőinek munkájáról, hangsúlyozta a jövő nemzedék iránti felelősségvállalást és a múlt emlékei ápolásának fontosságát.

A „Rákóczi él” című megzenésített versből Friedrich Klára versíró olvasott fel Pácin község polgármesterének tiszteletére, majd Szakács Gábor és a Kecskés együttes részleteket adott elő az alkotásból.

A dalok elhangzását követően vitéz Erdélyi József színművész Petőfi Sándor Rákóczi című versét szavalta el, majd Barta Márta, Jánosi község polgármestere ünnepélyesen leleplezte Rákóczi fejedelem szobrát.

Egressy Miklós parochus, vitéz Pocsai Vince református lelkipásztor, a magyar kultúra lovagja, valamint Szilágyi Károly, a balazseri református egyház tiszteletese ökumenikus istentisztelet keretében áldották meg az alkotást.

Bacsikai József főkonzul köszöntőjében meghatottságának adott hangot, mivel a szoboravatás napján fogadták őt a járás díszpolgárává. Beszédében tiszteletre méltónak nevezte a művész munkáját. Mint fogalmazott, egyre több olyan alkotásra volna szükség, amely az együvé tartozást hirdeti, hiszen általuk a határok nem elválasztanak, hanem összekötnek a kárpátaljai magyarságot az anyaországaikkal.

Medvigy István, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal elnökének első helyettese II. Rákóczi Ferenc életének

kárpátaljai vonatkozásairól szólt, kiemelve, hogy a fejedelem a nemzetéért küzdött. Történelmi tényként említette, hogy II. Rákóczi Ferenc kedvenc kocsisának, Deák Matynak éppen Jánosi községben adományozott birtokot, aki hálából és vallási buzgósága jeléül egy harangot öntetett. Ez a harang ma is őrzi a kocsis emlékét. Büszkeséggel töltheti el a beregvidékieket, hogy 1703. május 21-én vidékünk népe láthatta először a nagyságos fejedelem lobogóit, amelyeket Vári és Beregszász piacán bontottak ki.

Zubánics László történész (a felvételen) II. Rákóczi Ferenc munkásságának történelmi vonatkozásait részletezte. Beszélt a fejedelem rendkívüli adottságairól, amelyekkel képes volt egy megosztott nemzetet összefogni és irányítani a szabadság kiívása érdekében. Mint mondta, a fejedelmet hazaszeretete, emberi kiállása tette nagyvá. A most felállított szobor eszmei összekötő kapocs lesz a Rákócziak hajdani birtokai között.

Baráté Attila, Pácin polgármestere arra emlékeztetett, hogy immár három éve kötött együttműködési megállapodást a Beregszászi járás és a Bodrogi Többcélú Kistérségi Társulás, amelynek programja a sport, az oktatás, valamint az idegenforgalom fejlesztésére irányul. Ennek a megállapodásnak köszönhető a Jánosi és Pácin között létrejött testvértelepülési kapcsolat is, amelynek egyik kézzelfogható eredménye a most avatott szobor. A két község vezetése az alkotással a nagyságos fejedelem személyét állítja követendő példának mindenki számára. Rákóczi világosan felismerte, hogy a nemzettudat, s egyben a megmaradás alapja az ősi múlt, a gyökerek ismerete.

A köszöntők elhangzását követően Dévai Nagy Kamilla énekes-gitáros előadóművész, a Krónikás Zenede alapító igazgatója tanítványával, Tóth Izabella pácini egyetemistával hazafias énekeket adott elő.

Barta Márta, Jánosi község polgármestere köszönetet mondott a kezdeményezőknek és az alkotónak. Mint mondta, a szobor a nemzeti öntudat, valamint a békés együttélés szimbóluma a településen.

A rendezvényen a jelenlévők több ízben is részleteket hallhattak Száva István – Vámos Magda „Így élt II. Rákóczi Ferenc” című művéből.

Végül a jánosi Szivárvány nyugdíjasklub kórusának műsora alatt a társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúit a szobor talapzatánál.

Tudósítónk

Csuprik Etelka Beregszászban

A közelmúltban a Beregszászi Művészeti Iskolában került sor Csuprik Etelka érdemes művész zongorakoncertjére. A művész nő pályafutása alatt komoly elismerést vívott ki szerte a nagyvilágban.

A mostani vendégszereplése alkalmával a jelenlévők többek között Rahmanyinov, Schubert, Chopin, Bach, Mozart, Csajkovszkij és Scarlattti közismert darbjait élvezhették.

A nagyszerű előadás végén Pirigyi Béla, a Beregszászi, illetve Bárány József, a Vári Művészeti Iskola igazgatója, valamint Csizmár Béla, a Beregszászi Járási Tanács leköszönő elnöke egy-egy virágcsokorral gratulált a művésznőnek.

Népi dallamok a főiskolán

A közelmúltban „Kárpát-medencei népi dallamok” címmel fiatal zenészek és népzenegyűjtők koncertjére került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében.

A Magyarországról érkezett háromfős baráti csoport hagyományos népi hangszerekkel és énekszóval adott elő egy csokorravalót a Kárpát-medence népdalkincséből.

A jelenlévők Lipták Dániel hegedű-, illetve Szabó Dániel cimbalomjátéka, valamint Erdő Béla táncbemutatója révén ismerhettek meg számos, mára talán már feledésbe merült népzenei kincset. A műsorban több székelyföldi népdalt és néptáncot mutattak be, köztük sebes, forgató, csárdás, korcos táncokat. A zenekedvelők ízeltőt kaptak a moldvai csángók táncdallamaiból is. A vendégek a produkciók között részletes ismeretűt tartottak a népi hangszerek eredetéről és elterjedésük körülményeiről.

Táncbemutatóját követően a kárpátaljai származású Erdő Béla a szegedi CUHARE Kulturális Közhasznú Egyesület elnökeként köszöntötte a megjelenteket. Mint mondta, szervezetük célja a Kárpát-medence néphagyományainak minél alaposabb megismerése és annak másokkal való megismertetése, megszerettetése műsorok, táncházak és egyéb programok által.

A baráti társaság rövid kárpátaljai tartózkodása alatt ellátogatott Rahóra, Gányára (Hanicsi) és Dombóra (Dubove), ahol elsősorban a ruszin népzenei kincset igyekeztek összegyűjteni.

BERNÁR

Vásznak fénysugarban

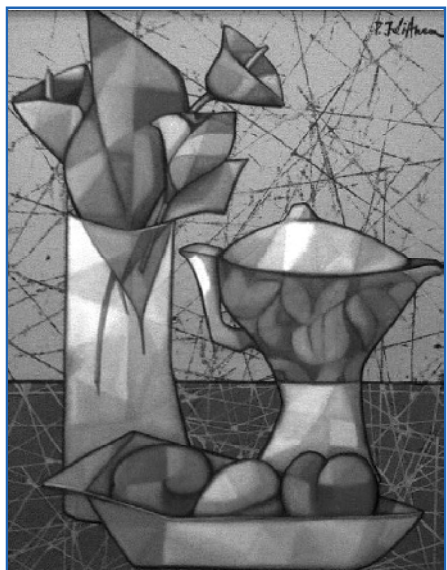
A Szabadság Napjának előestéjén Vaján, a Vay Adám Múzeumban a Vay Adám Múzeum és Baráti Köre kiállítást rendezett Pálfy Julianna alkotásából a képzőművész születésnapja tiszteletére.

A kiállítás megnyitóján

Vay Adám történelmi dicsőséget őrző egykori kastélyának központi termében 18 olajfestményt állított ki a művésznő az utóbbi évek terméséből. Molnár Sándor, a múzeum igazgatója méltatta Pálfy Julianna művészetét, festményeinek eszmei értékeit. Beszélt a Vajai Alkotótábor fennállásának két évtizedes történetéről, hangsúlyozva: Pálfy Julianna és férje, a szintén ismert festőművész, Pálfy István (Putyi, ahogyan sokan becézik) hűségese résztvevői a határon átívelő képzőművészeti eseménynek. Ezután virágcsokorral köszöntötte a születésének kerek évfordulóját ünneplő művésznőt.

Gergely Zsolt, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzati Hivatal osztályvezető-helyettese – mintegy folytatva az elhangzottakat – részletesen elemezte a művésznő pályafutását, kiemelve egyéni stílusának jellemzőit, valamint azt is, hogy Pálfy Julianna nemcsak az ecsetnek a mestere, hanem a tollnak is, hiszen ismert költő.

Csendélet

Fokozta a hangulatot Nagy Csaba híres tárogatóművész játéka, aki korabeli – hiszen a kastély II. Rákóczi Ferenc és harcostársai emlékét őrzi –, illetve erre az alkalomra szerzett melódiákkal örvendeztette meg a közönséget.

A művésznő elcsukló hangon köszönte meg az elhangzottakat, és azt a lehetőséget, hogy az ódon, patinás falak között mutathatta be vásznait.

Pálfy Julianna művei egyedi stílust képviselnek, élményekből születtek, sajátos kompozíciójukkal maradandó benyomást keltenek, tobzódhatnak a színekben. Minden kép egy-egy novella: nincs bennük semmi fölösleges, és nem hiányzik belőlük semmi. Tele vannak életörömmel, van mondanivalójuk és melódiájuk. „Ha nem lenne kivilágítva a terem, akkor is fény lenne itt, fény-szimfónia, mert ezt árasztják a festmények.” Ilyen véleményeket hallottam az egybegyűltektől, miközben magam is megcsodáltam az alkotásokat. Felöltött bennem: milyen jó, hogy vannak olyan emberek, akiket többször is szólított a Teremtő, amikor a tehetséget osztogatta. Pálfy Juliannát, a festőművészt, a költőt, a kitűnő zongoristát jó kedvében teremtette az Isten!

Hálátlan feladat lenne rangsorolni az alkotásokat, mert „mindegyik magáért beszél”: műveiben jelen van Vasarely on artja, Modigliani finom vonaljátékának remiszenciája, Picasso váltakozó drámai hangvétele, Csontváry szimbólumteremtő szuverén látása, de egyik sem plágium, mind-egyik „pálfyuliannás”, egyedi.

„Töreksem a harmóniára, szeretném azt hinni, hogy festményeimmel, írásaimmal érzelmeket közvetítek, amelyeket a magam módján megfogalmazva adhatok át a kortársaimnak” – vallja a művésznő.

Mintegy hatvánozva a látottakat, Kuthy Patrícia, a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház ismert színművésze Gersh-

Szatmári falu

win-szerzeményeket adott elő, amelyeket Pálfy Julianna verseinek hangulatához válogatott, így méltatta a művésznőt, így gratulált neki a hálás közönség örömeire.

Mi, földijeink, csatlakozunk az ünneplőkhöz, és a Röviden című kötetében napvilágot látott versével köszöntjük a művészt.

Pálfy Julianna

Születésnapomra

*Küsnék, szaladnék,
rohannék–visszafelé:
falu csendjébe,
szán röpitette hóesésbe,
cseresznyefák tetejébe,
kert alatti sövény magányába,
disznóölés hajnali didergésébe,
lekvárfőzés varázsos éjszakájába,
zafírsemű szőke anyám ölelésébe.*

*Újra kezdeni volna jó.
Mindent megbecsülni,
magamra vigyázni,
ellenségemet felismerni,
hitványok elől menekülni,
nyomornak hátat fordítani,
szerelmet nem hazudni,
szerelmet nem tagadni.*

*Vállamon az évek
csak semmitmondó számok.
Teher egyedül önmagam vagyok.
Istenből bennem egy szikra sincs:
se megbékélni, se megbocsátani
nem tudok, nem is akarok.
Jó – egy kevés jutott nekem,
galambok, denevérek,
koccinsatok velem!*

SZÖLLŐSY TIBOR
Nyírmada-Vaja

Dosszié

Pálfy Julianna Csapon született. Gyermekkorát Nagypaládon töltötte, Beregszászban érettségizett, művészeti tanulmányait Ungváron végezte. Egy ideig a Kárpáti Igaz Szó című kárpátaljai magyar újság munkatársa volt. 1994-ben települt át Magyarországra, jelenleg Bicskén él. Két gyermek boldog édesanyja. Férje, Pálfy István festőművész.

1993 óta tagja a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának.

Képei számos kiállításon szerepeltek Komáromtól Szegedig, Soprontól Nyíregyházáig, Budapesttől Vajáig. Alkotásai láthatók Izraelben, az USA-ban, Kanadában, Luxemburgban is.

Költőként is ismert. Verseskötetei: Egy kölyökkutya naplója, A kölyökkutya felnő (Móra), Röviden (versek).

100 éves a bátyúi református templom

A bátyúi református templom építésének 100. évfordulója alkalmából november 7-én hálaadó csendesdelutánt tartottak. A templomépítésének körülményeit, történetét Mező Miklós helyi lelkész ismertette. Az ünnepi istentiszteleten Barta Ferenc (barkaszói és rafajnaújfalui), Halász Dezső (beregújfalui) és Radvánszky Ferenc (kaszonyi és bótrágyi) lelképásztor hirdette Isten igéjét. Szolgált a bátyúi gyülekezet felnőtt kórusa, az újbátyúi gyermekkórus, a bótrágyi gyülekezet kórusa és a bátyúi nyugdíjasklub énekkara. Az alkalmat szeretetvendégség zárta.

A Bátyúi Református Egyházközségről először 1595-ben tesznek említést. 1595–1785 között a bátyúi a bótrágyi egyházközségnek a leánygyülekezete volt. Az első adatok a bátyúi templomról 1733-ból valók. Domanovszky György „Magyarország egyházi faépítészete” című munkájában olvassuk, hogy Bátyúban ev. ref. templom van.

Debrecenben a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára őrzi *A Bereghi Egyházi vidék Ref. ecclésiáinak javai (1809)* okiratot, amely a következőket tartalmazza a bátyúi harangról: „Harang egy van Ecclesiánkban, 60 fontos, hibásan öntődött és csak salak van ott az hol az írásnak kellene lenni, vagyis a betűknek, több betűket nem lehet esmerni: R ANNO 1701 DIE 11. APRIL.” Vagyis, ha harangja volt 1701-ben Bátyúnak, templomának is lennie kellett. Sajnos, az 1701–1785. évekre vonatkozó adataink nincsenek.

1785-től Bátyú levált a bótrágyi egyházközségről. A falu első református lelkésze Ajtay Sámuel. Ő vezeti az egyház első anyakönyvét. 1789-ben Bátyúban egyházi iskola nyílt, amelynek első tanítója Szántó András volt. Az iskola épülete még ma is áll (Kossuth u. 89.).

1802-ben, Szatmáry András lelkészé-ge idején épült a falu első kőtemploma, amely faszindelyes volt.

1907. október 27-én Bátyúban hatalmas tűzvész pusztított. Erről Bary Sándor akkori bátyúi lelkész így írt a Beregszászban megjelenő Bereg című lapban: „... váratlan szerencsétlenség ért bennünket, mert templomunk, tornyunk minden felszerelésével együtt, továbbá 10 családnak lakóháza, gazdasági épülete, betakarított összes terménye megsemmisült a hirtelen támadt tűzvész következtében”. A református templom elpusztult, harangjai elolvadtak.

Új templomot kellett építeni a régi helyett. Nem tudjuk, miért, de ezt új helyre építették. A régi a Kossuth u. 98. sz. alatt volt, az újat a Kossuth u. 77-re építették. Az egyház presbiterei gyűjteni kezdtek: faluról falura jártak. Az új templom közadakozásból épült fel Bary Sándor lelkészé-ge alatt, aki 1884–1916 között 32 évig oktatta, nevelte és hitében erősítette híveit.

A templom terveit Katona György nyugalmazott mérnök készítette, a presbitérium 1909. január 16-án hagyta azt jóvá. Az építkezést 1909–1910-ben Bíró Lajos és társai, jászberényi lakosok végezték. Az asztalosmunkák Sütai Béla munkácsi asztalosmester szaktudását dicsérik.

Az új templom megőrizte a régi, 1802-ben épült stílusjegyeit. Egyhajós, a nyugati homlokzat feletti kétszintes gúlisasakos tornya háromszögletű oromzattal kapcsolódik a hajóhoz. Az oldalsó falán két sorban vannak az ablakok, amelyeknek üvegei színesek. A sík szerkezetű hajót karsú oszlopokon nyugvó két karzat: a nagykar és az orgonakarzat zárja le. Ülőhelyeinek száma 640. A templomot 1910. november 13-án szentelték fel.

Orgonája nyolcregistres, amelyet Angster József és fiai, pécsi orgonaépítő mesterek készítettek. Az orgonát 1913-ban avatták fel.

A toronyban két harang lakik: a kis- és nagyharang. A kisharang egyik oldalán a következő felirat olvasható: „Isten dicsőségére öntették a Bátyúi Ref. hívek. Öntötte Egly Ferencz Kisgejőcön 1910”. A másik oldalon: „Az atyának, fiúnak és szentlélek Istennek dicsőség adassék harangzengéssel”. A felirat fe-

lett stilizált koszorú van, alatta tölgyfalevelek, makkal.

A nagyharangot is 1910-ben öntötték, de megrepedt, és 1933-ban újraöntötte ugyanaz a mester. Feliratai: az egyik oldalon „Jöjjetek hozzám mindnyájan. Máté 11, 28 Bátyú 1933”, a másikon „Öntötte Egly Ferencz Kisgejőcön 1933”.

Az úrasztalát 1910. november 13-án adományozta B. G. (egyelőre ismeretlen). Úrasztali edényei között vannak régi és új keletűek. Aboros kelyhek (kettő) 1910-ből valók, ezüstből készültek. Az egyik a felírás „Bátyúi Református Egyház tulajdona 1910 id Orbán Károly és Nyeste Eszter ajándéka”, a másikon „Bátyúi Református Egyház tulajdona 1910 ifj. Orbán Károly és testvérei ajándéka”. Az úrasztala és a kelyhek a templomszentelésre készültek. A tányérok (kenyértartó) a kutatók szerint régi keletűek, nagyon súlyosak, öntött ezüstből készültek. Az egyik a következő karcolás olvasható: „IV. 9. 1747”. Ha a dátum valós, sok kérdést felvet: honnan származik, hogyan menekült meg a tűzvész idején.

A boroskancsó is nagyon régi lehet. A keresztelő edények (tányér, kancsó) ezüstből valók, készítésüknek ideje ismeretlen.

A múlt században a templomon többször is végeztek javításokat. 1965-ben egy kisebb, majd 1975-ben külső és belső tatarozással újították fel. 2001-ben a tetőszerkezet szorult javításra, mert a plafon több helyen is beázott. A presbitérium gyűjtésbe kezdett a hívek között. Az adományok felhasználásával 2001. szeptember 4-én befejezték a templom fedését.

1993-ban az egyház visszakapta parókiáját, sajnos a hozzá tartozó kertet nem. 1990-től újra folyik a hitoktatás. 1997 decemberétől vezetik a Bátyúi Református Egyházközség „Aranykönyvét”, amelybe bejegyeznek minden, a gyülekezetet érintő érdekesebb eseményt.

CSATÁRY ANDREA

FESZTIVÁL BEREGSZÁSZBAN

Minden beregszászi tudja: ha szeptember utolsó hétféjéje, akkor barátságfesztivál. A már hagyományosnak számító rendezvénysorozat az idén megújult. Mindenekelőtt új címmel — Bereg Fest —, valamint új szimbólumokkal és gazdagabb programmal várta az érdeklődőket. A népnünpélynek a szintén megújult Barátság stadion adott otthont. A helyszínen már hetekkel a rendezvény előtt lázas munka folyt — aszfaltoztak, beüzemelték a szökőkutat, tájékoztató tablókát állítottak fel, előkészítették a játszótereket.

A rendezvénysorozat gyerekprogramokkal kezdődött.

Népes volt a kiállítással egybekötött vásár is. Volt itt minden: borkóstoló, bogrács-gulyás-főzés, de az érdeklődők megkóstolhatták a magyar konyha más hagyományos remekét is. Lembergi fazekasmesterek betekintést nyújtottak az agyagozás rejtelmeibe.

A stadion újonnan megnyitott műfüves pályáján rendezték meg a Bereg Fest Open kispályás labdarúgó-bajnokság döntőjét. A vörös szalagot ünnepélyes keretek között Ihor Szviscsó, a járási állami közigazgatási hivatal elnöke vágta el. A speciális talajú pályán a gyerekeknek lehetőségük van arra, hogy kedvezőtlen időjárás esetén is sportoljanak. Egyébként az állami programnak megfelelően megszerezte

épülő, 19 hasonló jellegű közül ez az első elkészült létesítmény. A következő műfüves pálya Jánosiban lesz.

Délben a város központjából indult el a felvonulási menet, élén lovasokkal. Nyomukban az a hófehér hintó haladt, amely a szépségverseny győzteseit szállította, köztük a 2010. évi Kárpátalja szépét, a 16 esztendőes Bózsár Yvettet. Utánuk a Szent Vencel borrend tagjai, a "középkori lovagok", a népviseletbe öltözött fiúk és lányok vonultak.

A fesztivált Ihor Szviscsó, a járási állami közigazgatási hivatal elnöke nyitotta meg. Köszöntötte a Magyarországról, Lengyelországból,

Ukrajna különböző tájairól érkezett vendégeket, tartalmas szórakozást kívánt az egybegyűlteknek.

Olekszandr Ledida, Kárpátalja kormányzója megköszönte a szervezőknek a kitartó munkát, a vidék hagyományainak megőrzésére irányuló törekvéseiket. Mint mondta, a soknemzetiségű Kárpátalján békében és megértésben élnek egymás mellett számos nemzetiség képviselői.

Hasonló véleményének adott hangot Csizsmár Béla, a járási tanács elnöke is, aki rámutatott, hogy a barátságfesztiválok hagyománya a meglévő határok ellenére is közelebb hozza az embereket egymáshoz, felejthetetlen élményekkel gazdagítja őket. Kedvez ennek járásunk sajtós földrajzi elhe-

főkonzulja kapta ezt a megtisztelő kitüntetést.

Aztán pedig kezdetét vette a forgatag. Régi szokás szerint hajadonok taposták az új termésű szőlőt. Sor került a modern kori „lovagok” párviadalára is.

A fesztivál keretein belül tartották meg a járási labdarúgó-bajnokság döntőjét is, amelyben a beregszászi Csillag és badalói Főnix mérkőzött meg egymással. A győzteseknek járó kupát Olekszandr Ledidától vehette át a badalói csapat kapitánya.

Rövid szünet után koncert következett. A fesztivált tüzijáték zárta.

A Bereg Fest elbúcsúzott a vendégektől, de csak a következő szeptemberig...

**Tudósítók
Szemere Judit, Molnár
Bertalan és Olekszandr
Vorosilov felvételei
a fesztiválon készültek**

lyezkedése is. A beregvidéki emberek közvetítő szerepet töltenek be Ukrajna és Magyarország között, igyekeznek megőrizni gazdag történelmi és kulturális örökségüket.

Gajdos István, Beregszász megyei jogú város polgármestere elmondta: bár az idő rohan, és minden változik, a fesztivál formája és tartalma változatlan.

Az ünnepi megnyitó méltó befejezése a Beregvidék díszpolgára cím odaítélési ceremóniája volt. Az idén Bacskai József, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának

ALAPKÖLETÉTEL BEREGSZÁSZBAN

A közelmúltban Beregszászban, az egykori Virágkertészterületén (Munkácsi út 190.) rakták le Ukrajna első európai szintű, termálvizet is hasznosító aquaparkjának alapkövét. A Thermal Maximus nevet viselő komplexum, a Global Project Invest Lampertsas Kft. beruházásaként remények szerint a 2012-es labdarúgó EB kezdetére épül meg. A svájci befektetőpartner megrendelésére a tervdokumentáció Magyarországon készült el, és Barna Miklós vezetőtervező (Design Kft.) irányításával történt annak a helyi körülményeket figyelembe vevő átértékelése. A kivitelezésben az Arcadom Építőipari Zrt. (Magyarország) működik közre.

Az elképzelések szerint a fürdő összte- rülete 17 700 m² lesz majd, ebből 3 290 m² a vízfelület. Az épületkomplexumban 260 szoba lesz. A szolgáltatások között wellness és gyógyászat is szerepel majd.

Az ünnepélyes alapköletételen jelen volt számos megyei, járási és városi előljáró, köztük Gajdos István, Beregszász megyei jogú város polgármestere, Csizmár Béla, a Beregszászi Járási Tanács elnöke, Babják Zoltán, a Global Project Invest Lampertsas Kft. ügyvezető igazgatója.

Gajdos István ünnepi beszédében egy új korszak kezdetének nevezte Beregszász történetében a termálfürdő-komplexum megépítését. Mint mondta, vidékünk elsődleges fejlesztési irányvonala a turizmus, ezen belül a termálvíz nyújtotta lehetőségek minél szélesebb körű kiaknázása. A fejlesztések

által lehetőség nyílik a beregszászbeliek élet- színvonalának emelésére. A helyi vendéglátás révén a hozzánk látogató turisták nemcsak a termálvízkinésünket élvezhetik, hanem megismerkedhetnek történelmi és kulturális értékeinkkel is. A polgármester köszönetet mondott a kivitelezőknek, és mindenkit biztosított arról, hogy a város vezetése a jövőben is minden tőle telhetőt megtesz a termálfürdő megépítéséért.

Csizmár Béla hangsúlyozta: Kárpátalja, ezen belül a Beregszászi járás olyan geológiai törésvonal mentén fekszik, ahol alacsony mélységben nagy hőmérsékletű termálvíz van, így annak kiaknázása komoly lehetőséget jelent. Vidékünknek kiváló turisztikai adottságai vannak. A termálvíz hasznosítása által a hozzánk érke-

ző turisták számára egész évben tudunk programokat biztosítani. Mint mondta, az alapköletétel egy folyamat első fázisa, amely reményt és jövőt ígér az itt lakóknak. Remény a felnövekvő generációnak, hogy érdemes tanulni, fejlődni, mert lesz, ahol a tehetségüket kamatoztathatják. Számos régióban probléma az, hogy nem rendelkezünk elég felkészült szakemberrel és tőkével, ami elvándorláshoz vezet. A mostani beruházás egy lépés ennek a megállítására.

Babják Zoltán elmondta, hogy a beregszászi termálvíznek jó híre van egész Európában. A jelenlegi feltételek azonban nem felelnek meg a XXI. század követelményeinek, szükség van az infrastruktúra fejlesztésére. Mint mondta, ma nemcsak egy termálvízkomplexum alapkövét teszik le, hanem egy teljesen új irányba mozduló városát is. A jövőben minden ötödik beregszászi a turizmusból él majd. Vidékünkön sokkal több kenyeret, gyümölcsöt, zöldséget és termelői bort adnak majd el, mint eddig. A komplexum megépítése a környék adottságainak köszönhető: a termálvíznek, a sajtós éghajlatnak, az egybefüggő 14 hektáros területnek. A megvalósításban jelentős szerepe van a polgármesteri hivatal segítőkész támogatásának.

Az ünnepi beszédek elhangzását követően Babják Zoltán, Gajdos István és Csizmár Béla közösen helyezték el az alapkövet a fémkapszulát, amely tartalmazza az építkezést engedélyező városi határozat másolatát tartalmazta.

MOLNÁR BERTALAN

„Részletek a Vérke történetéből”

A közelmúltban rendhagyó író-olvasó találkozó keretében mutatták be az érdeklődőknek Babják Zoltán „Részletek a Vérke történetéből” című könyvét. A rendezvénynek az Európa-Magyar Ház adott otthont.

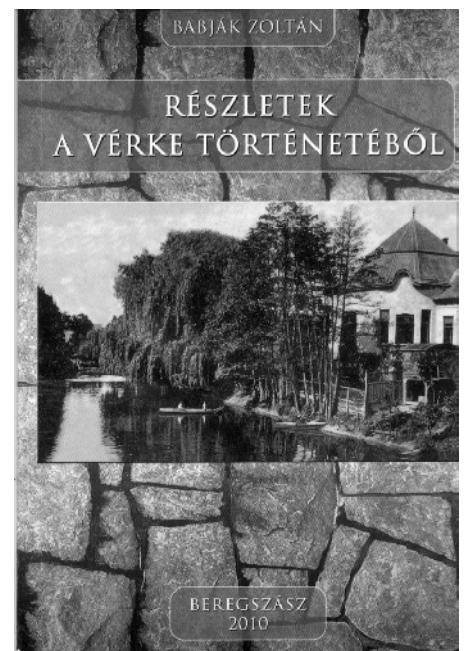
A kiadványt Kádár Rozália magyartanár értékelt. Mint mondta, a valaha szebb napokat látott Vérke-csatorna egykor városunknak hangulatot adott és lakóinak kikapcsolódási lehetőséget is biztosított. Sok beregszászi és távoli vendég szórakozott vasárnaponként a búcsú szakaszon kialakított strandon, és töltött hangulatos estéket a köhíd alatt működött halászcsergőben. Sajnálatos módon idővel az emberi felelőtlenség és a meggondolatlan városrendezés tönkretette az egész Beregszász végignyúló csatornát. A most megjelent kötetben a szerző bemutatta, hogy milyen is volt, és milyen lehetne ismét a

Vérke. Felhívta a figyelmet: csak közös összefogással sikerülhet elérni, hogy ez a csatorna ne szegényfoltja, hanem ismét büszkesége legyen városunknak.

Babják Zoltán könyvismertetőjében kiemelte, hogy a legtöbb, Beregszászt képviselő politikus kampányígéretei között szerepelt a Vérke tisztítása, ám sajnos eddig senkinek nem sikerült megoldást találni a felmerülő problémákra. Annak a reményének adott hangot, hogy a mostani városvezetés nagyobb sikert ér majd el.

Mint mondta, a könyv legfontosabb célja, hogy ráébressze a városlakókat arra: a Vérke központi helyet foglal el Beregszász történelmében, és a helyi polgárok hozzáállásán is múlik, hogy ismét üde színpont lehessen városunknak. Azok, akik megcsodálják a könyvben közzétett, digitálisan felújított, eredetileg fekete-fehér képeket, igyekezzenek majd mindent megtenni annak érdekében, hogy ismét hasonló szépségében pompázzon majd a Vérke partja. A kötetben egyebek mellett részletes ismertetőt olvashatnak az érdeklődők a csatorna létrehozásáról és kikövezéséről.

Babják Zoltán hangsúlyozta, bármikor szívesen fogadja minden történész, irodal-

már véleményét vagy esetleges kritikáját a kötettel kapcsolatban, hogy azt újabb adatokkal és fotókkal bővíthessék, ami által még több lehetőség nyílik majd felidézni a Vérke XIX–XX. századi hangulatát.

BERNÁR

1956, TE CSILLAG

* Október 22-én az Ungvári Magyar Főkonzulátuson ünnepi fogadás keretében adták át a Magyar Köztársaság állami kitüntetésait. A kárpátaljai magyarság érdekében kifejtett köztevékenysége elismeréséül dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola elnöke a Köztársasági Erdemrend tisztikeresztjét, míg Hidi Endre keramikus az Ezüst Erdemkeresztet vette át Bacsikai József beregszászi főkonzultól.

A kitüntetettek köszönő beszédükben a magyarság iránti elkötelezettségükről szölköztak, majd fogadták a vendégek gratulációit.

* Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karának második évfolyamos történezhallgatói zenés irodalmi műsorral idézték fel a Budapesten 1956 októberében-novemberében történt eseményeket. A rendezvényt Illár Krisztina előadótanárszervezte.

* Megemlékezést tartottak és koszorúztak Gecse Endre vértanú református lelkész sírjánál a gálócsi temetőben, illetve a gálócsi ellenálló csoport emléktáblájánál. Gecse Endre sírján elhelyezte az emlékezés koszorúit Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Szanyi Béla, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) járási szervezetének ügyvezető alelnöke, Mecseki Zoltán, az ungvári főkonzulátus konzulja, valamint Molnár Sándor, a település polgármestere.

* Az Ungvári Dayka Gábor Középiskolában az ungvári ellenálló csoport emléktáblájánál a koszorúzási ünnepséget Arpa Péter igazgató nyitotta meg. Az ungvári ellenálló csoport tevékenységét dr. Ljáh Erzsébet, az UMDSZ ungvári szervezetének elnöke méltatta. Az Ungvári Dayka Gábor Középiskolában a 10–11. osztályos diákok 1956. október 23. eseményeit elevenítették fel kordokumentumok alapján.

* Az ungvári börtön falán (Ungvár, Dovzsenko u. 8/aszám) lévő emléktáblánál Bacsikai József, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának főkonzulja mondott ünnepi beszédet. Ezt követően a megjelentek elhelyezték a kegyelet és az emlékezés koszorúit. Az UMDSZ részéről dr. Ljáh Erzsébet, a városi szervezet elnöke, valamint Spenik Sándor, az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar karának dékánhelyettese koszorúzott. A hágón túli magyarokat Szarvas Gábor, a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség (LMKSZ) elnöke képviselte. Az ünnep tiszteletére az ungvári főkonzulátu-

son Bacsikai József beregszászi főkonzul adott fogadást a megye politikai és közéleti személyiségeinek.

* A Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában a nagyszőlősi ellenálló csoport emléktáblájánál méltatták a magyar történelem kiemelkedő eseményét a járás vezetői, az UMDSZ és az UMDP aktivistái. Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke ünnepi beszédében kiemelten szölközt a helyi fiataloknak a forradalomban játszott szerepéről. A középiskola tanulói Illyés Gyula „Egy mondat a zsarnokságról” című versét szavalták el. A rendezvényen jelen volt Tóth Bálint, az UMDSZ, illetve Albók Ödön, az UMDP járási szervezetének vezetője.

* A mezőkaszonyi ellenálló csoport emléktáblájánál Szécsi Sándor, Ormós István és Ormós Mária tetteire emlékeztek, akiket az 1955–57. között végzett szovjetellenes tevékenységükért — röpiratok és falragaszok terjesztéséért — hurcoltak börtönökbe, lágerekbe.

A megemlékezésen Márkus Miklós, a Kaszonyi Középiskola igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket.

Gajdos István, az UMDSZ elnöke, Beregszász polgármestere beszédében elismerően szölközt azokról a kárpátaljai fiatalokról, akik magyarországi kortársaikkal azonosulva bátran kiálltak a szabadság eszméje mellett, vállalva az esetleges megtorlásokat.

A felszólalásokat követően a társadalmi szervezetek megjelent vezetői és képviselői elhelyezték koszorúikat az emléktáblánál.

A megemlékezés ezt követően a művelődési házban folytatódott, ahol a középiskola diákjai Roják Vince magyartanárs és Varga Éva énektanár szervezésében zenésverses emlékműsorral idézték fel az 54 évvel ezelőtti történelmi eseményeket. Az összeállításban elhangzottak egyebek mellett Petőfi Sándor „Élet vagy halál!”, Reményik Sándor „Eredj, ha tudsz!”, Horváth Sándor „Mert a haza” című versei.

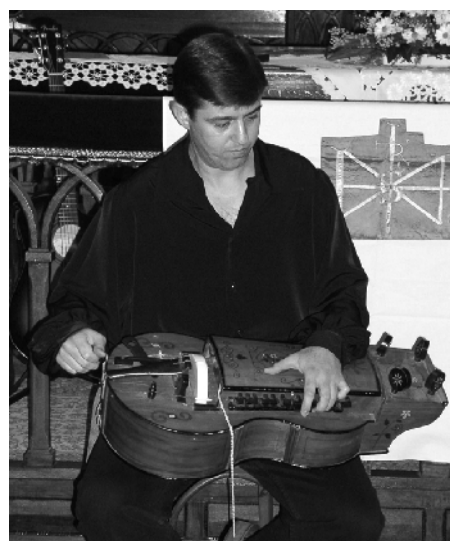
Tudósítók

Főhajtás a magyar nemzet 1100 éves múltja előtt

Csobolya József előadóművész Ezeréves Amen címmel zenés irodalmi összeállítást adott elő a beregszászi református templomban. A beregszászi születésű énekes a külföldön korábban nagy sikerrel előadott műsorával Szent István királyunk, illetve a nevéhez fűződő ezeréves keresztény magyar államiságunk előtt hajtott fejet.

A megjelenteket Zselicky Gabriella rendezvényszervező, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet munkatársa köszöntötte, röviden ismertette a fellépés megszervezésének körülményeit.

Ezt követően a művész gitár, koboz és tekerőlant kísérettel a magyarság sorsfordító eseményeihez kapcsolódó, az adott korban született, vagy az adott kort megidéző históriás énekeket, műdalokat, megzenésített verseket adott elő. A programban elhangzott, a műsor keretét adó, úgynevezett „István-imák” Boldizsár Miklós Ezredforduló című drámájából valólok. A dalokat a művész a keletkezés idejére jellemzően, korabeli magyar nyelven adta elő.

A több mint 30 elhangzott mű között olyan ismert versek és dallamok is felcsendültek, mint például a Tinódi Lantos Sebestyén által 1553-ban írt Egervár viadjáról való ének, Petőfi Sándor megzenésített versei, Tompa Mihály A gólyához című versének Victor Máté által megzenésített változata, vagy a Krasznahorka büszke vára című jól ismert dal.

Fellépése végén a művész külön köszönetét fejezte ki Zselicky Gabriellának a koncert megszervezésében nyújtott segítségéért, valamint a Beregszászi Református Egyháznak, hogy helyet biztosított a rendezvény számára.

r-b

„Ez nem szakma, hanem hivatás”

Az iskola oktatási-nevelési, kultúraközvetítő intézmény. A minőségi oktatás legfontosabb feltétele a magasan képzett pedagógus. Aki arra vállalkozik, hogy nevel, tanít, az jövőt épít. Szép, de nehéz hivatás a pedagógusé. Különösen napjainkban, amikor a tudásnak nincs kellő megbecsülése. Vannak mégis olyan tanárok, akik választott szakmájukat hivatásnak tekintik, szívvel-lélekkel végzik munkájukat. Szabó Éva 2006-ban szerzett diplomát az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar filológia szakán. Azóta a Beregszászi Magyar Gimnáziumban tanít magyar nyelvet és irodalmat, valamint művészettörténet. A közelmúltban a fiatal pedagógussal beszélgettem.

– Miért választottad ezt a szakmát? Manapság, amikor a tanárok munkája sem anyagilag, sem eszmeileg nincs kellőképpen elismerve, hogyan lesz egy fiatal lányból pedagógus?

– Talán úgy, hogy az ember nem az eszével, hanem a szívével dönt e pálya mellett. Igazából úgy egészséges, ha ez nem szakma, hanem hivatás.

Amikor magyartanárom, Riskó Márta biztatására felvételiztem az egyetemre, én sem tanárnak készültem. Úgy gondoltam, hogy a tanulmányaim befejezése után majd egy lapnál helyezkedem el újságíróként. Ezt megfelelően rugalmas és érdekes pályának láttam. Aztán másképp alakult.

Nagyjából harmadikos lehettem, amikor hitre jutottam, s ezzel együtt megváltozott az elképzelésem a jövőmet illetően is. Szerettem volna, ha a munkám egyben képességeim szerinti szolgálat is egy közösségben. Annak idején a gimnáziumban tanultam, érettségiztem, majd ott töltöttem a szakmai gyakorlatomat. Ez idő alatt tetszett meg a tanítás. Azt, hogy öt évvel később tanárként térhettem vissza az intézménybe, Isten ajándékának tekintettem. (Hozzáteszem, mindez akkor történt, amikor semmilyen kilátás nem volt arra, hogy mint tanár, bárhol is elhelyezkedjek.)

– Mit szölkáltak a szüleid a hivatásodhoz?

– Nagyon büszkék voltak, a családban én voltam az első, aki egyetemet végeztem. Ők is úgy élték meg, ahogy én, hogy ez egy hatalmas ajándék – különösen, hogy a gimnáziumban taníthatok.

– Mennyiben más a gimnázium, mint egy másik iskola?

– Igazából nincs összehasonlítási alapom, csak hallomásból tudom, hogy más kollégák milyen körülmények között dolgoznak, milyen problémáik vannak. Ehhez képest látom úgy, hogy nálunk más munka folyik. Egyrészt itt olyan emberek vesznek körül, akik komolyan veszik a feladatukat, és ez példaként áll előttem, másrészt most már elmondhatjuk, hogy olyan korszerű technikai háttérrel rendelkezünk, amivel kevés kárpátaljai magyar iskola. Ez is a segítségünkre van abban, hogy jó munkát végezzünk. Persze azt is sokszor a fejünkhöz vágják, hogy könnyű nekünk válogatott gyerekekkel dolgozni, ami valahol szín-

tén igaz, s ha nem is könnyű, de talán könnyebb.

– Hogyan jött a művészettörténet?

– Erre volt igény. Az akkor „máshová igazoló” művészettörténet tanárt, Gönczy Andrást váltottam. Egykori tanáraink szóltak a lehetőségéről, én pedig örömmel éltem vele.

– Mit tapasztalsz, felkelítették a diákok érdeklődését az általad oktatott tantárgyak?

– Azt hiszem igen, különösen a művészettörténet. Már csak azért is, mert a gyerekek sok olyan dolgot látnak a környezetükben, a filmekben, mesékben, ami érdekes számukra, de nem tudják hová tenni. Amikor felfedezik, hogy az a művészet, az egyetemes emberi kultúra része, akkor nagy örömmel tudatosul bennük: én ezt már ismerem – s ez fokozza az érdeklődésüket. Irodalmat jelenleg kicsiknek tanítok, akik még elég erősen kötődnek a mesék világához. A tanterv is ehhez igazodik, ezért az irodalom legalább ennyire népszerű. A nyelvtan már kevésbé, ott a többségnek jócskán kedvét szegi a helyesírás és a grammatika.

– Szeretnek olvasni a tanítványaid?

– A mai gyerekek inkább vizuálisak, hiszen többségük a tévében látott rajzfilmeket, s nem a lefekvéskor mondott esti mesét szocializálódnak. Így nehezebb is őket olvasásra bírni. Amikor viszont egy-egy jó könyv kerül a kezükbe – és hála Istennek, van szép számmal olyan olvasmány, amelyet érdemes a kezükbe adni –, megragadja a fantáziájukat, és azt tapasztalják, hogy teljesen másféle élményt nyújt, néha sokkal többet is, mint egy kész képi világ.

– Milyen nehézségekkel szembesülsz a munkád során?

– Napi apró gondok: egy rosszabbul sikerült óra, egy kevésbé lelkes osztály. Szerencsére egyetemes érdektelenséget a mi diákjaink között nem lehet tapasztalni. Nagyon nagy motiváló erő a tanárnak, ha látja, hogy az, amit tanít, érdeklődésre talál, és hogy a gyerekek befogadják és épülnek belőle.

– Mennyire érződik a munkátokon az új oktatási törvények hatása?

– Napi szinten, abban, ahogy a tanár felkészül az órára, és ahogyan tanít, nem érződik. Viszont nagy fejtörést szokott okozni az évről évre változó elvárás rendszer, a változások miertje, mikéntje, és az azokhoz való igazodás. A sok „útirányváltásban” néha nehéz felfedezni, mi is a cél.

A jelenlegi oktatási információközpontú, kevés hangsúlyt helyez az ismeretek használhatóságára, gyakorlati alkalmazásukra. Annak mindannyian tudatában vagyunk, hogy az információ mennyiség rohamosan növekszik, de talán akkor sem az a megoldás, hogy egyre többet és többet töltsünk bele egy-egy gyermek fejébe. Globális képre lenne szükség, a tantárgyak összehangolására – egy jó alapra. Talán ez lenne az egyik megoldás, ami érdekes, gyakorlati foglalkozásokkal kiegészítve, játékos formában hozná közelebb a gyerekekhez a tananyagot, ahol az összefüggéseken van a hangsúly, s a tanult dolgok nem lennének tantárgyilag elszigetelve.

– A gimnáziumban érettségizettek jelentős hányada továbbtanul hazai vagy külföldi egyetemeken, főiskolákon. Az általad tanított humán tudományokat sokan választják, vagy elkeseríti őket, hogy nem tudnak majd érvényesülni velük?

– A legutóbbi felvételi eredményei azt mutatják, hogy inkább a reál tárgyak felé nyitnak, mert ezek az ismeretek szélesebb körben használhatók. A tanári szakma nem igazán piacképes. Utánpótlás azért van.

– Hogyan viszonyulnak az idősebb kollégák a fiatal, pályakezdő tanárokhöz?

– A mi közösségünk nagyon befogadó és segítőkész volt. Különösen vonatkozik ez a magyar módszertani csoportra. Bármilyen kérdéssel bizalommal fordulhatunk a tapasztaltabb pedagógusokhoz. ▀

„Ez nem szakma, hanem hivatás”

– **Úgytudom, osztályfőnök is vagy. Ez milyen feladatokkal jár?**

– A második osztály büszke osztályfőnöke vagyok. Nagyon nagy élmény számomra látni, ahogya „kezem alatt” változnak, fejlődnek a gyerekek. Kicsit talán az anyasághoz hasonlítható. Kicsik még, amikor a gimnáziumba kerülnek, mindent többször kell nekik elmondani, bábáskodni kell fölöttük. Egy év elteltével azonban már csodáljuk, hogy megügyesedtek, milyen talpraesettek lettek. A nevelő munkában arra helyezem a hangsúlyt, hogy egy minden tekintetben jól működő közösség alakuljon ki, amelynek a tagjai felelősnek érzik magukat egymásért és saját magukért, a teljesítményükért. Egy közösség, amelyben otthon vannak, amelyben fontosak bizonyos értékek.

A közösséggé alakulásban segít az elsősök „verébavatója” is, ami az első nagy közös vállalkozása az osztálynak. Ez egy róluk szóló ünnepség, ahol nem is annyira a „végeredmény” a lényeg, hanem az, ahogy összecsiszolódnak. Hasonló szerepük van az évenként egy-egy évfolyam által előadott ünnepi műsoroknak is. Persze ott vannak a nevelői órák, az osztálykirándulások és más közös programok is.

– **Milyen sikerekkel büszkélkedhetnek a tanítványaid?**

– A siker viszonylagos fogalom. Én sikernek tartom azt is, ha egy óra után oda jönnek hozzám a tanulók, és kérdéseket tesznek fel a témával kapcsolatban, mert ez azt jelenti, hogy érdekes volt számukra. Egy jó órával ablakot nyitunk számukra a világ felé. Az is siker, hogy vannak olyan tanítványaim, akik jó eredményt értek el a helyesírási vetélkedőkön, szavalóversenyeken. A diákokkal elért eddigi legnagyobb közös sikerünk talán az, hogy tavaly egy 16 fős csapattal részt vettünk a bikali Reneszánsz Élménybirtok (Baranya megye) által meghirdetett „Pannónia dicsérete” elnevezésű műveltségi versenyen. Büszke voltam, hogy egyedüli határon túli csapatként döntőbe kerültünk, ahol első helyezést értünk el. A nyerevényünk egy hétvége volt az élménybirtok mellett működő négycsillagos szállodában, teljes ellátással, különböző programokkal.

– **Terveid?**

– Nagyon jól érzem magam azon a helyen, ahol vagyok, azok között, akik között vagyok. Más irányú terveim egyelőre nincsenek.

– **Mit üzensz a fiatal pályatársaknak?**

– Talán azt, hogy legyen tanár, aki szeretettel tud tanítani, nevelni és hivatásának érzi a munkáját, különben nincs értelme.

– **Gratulálók az eddig elért eredményeidhez! További kitartást és sikereket kívánok a pedagógiai munkához!**

SZEMERE JUDIT

„...attól, hogy egy mű Kárpátalján született, sem jobb, sem rosszabb nem lesz”

Csordás László fiatal kárpátaljai irodalmár a múlt esztendőben publikálta első írásait. Ma már két folyóirat munkatársa, és internetes naplója is van.

– *A közelmúltban diplomáztál kiváló eredménnyel. Mikor döntötted el, hogy irodalommal akarsz foglalkozni?*

– Valakiben vagy megvan a irodalomban iránti szeretet, vagy nincs meg. Akkor pedig kár erőltetni az olvasást. Úgy emlékszem, már tízéves koromban eldöntöttem, hogy irodalommal szeretnék foglalkozni, de ez az elhatározás csak a középiskola elvégzése után kristályosodott ki teljesen.

– *Úgy értesültem, a Debreceni Egyetemen szeretnél doktorálni.*

– Valóban. Az idén nem sikerült a felvételi, így most otthon ülök és próbálom kiegészíteni az egyetemi képzés után is meg-lévő műveltségi hiányosságaimat.

– *Az olvasóközönség csak nemrég ismerhette meg a nevedet, és máris két folyóirat szerkesztőbizottságának vagy a tagja. Hogyan került kapcsolatba az Együttel és a Partiummal?*

– Szabó Tibornak, az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes vezetőjének révén ismerem meg Bakos Kiss Károlyt. Körülbelül fél évig tartó levelezés és kisebb viták után kaptam a hírt, hogy publikálják két versemet az Együttben. A többi már ment a maga útján.

– *„A magyar irodalom égtájai – A sokágu síp Tokajban” címmel megrendezett 38. Tokaji Írótaborban hangzott el először az „Egy fiatal nemzedék körvonalai a kárpátaljai magyar irodalomban” című tanulmányod, amit a Magyar Napló októberi száma is közölt. Úgy értesültem, a publikáció fogadtatása meglehetősen vegyes volt.*

– Azt mondják, a kortárs irodalmat azért lehetetlen összefoglalni, mert nagyon képlekeny. Ha ezt belátjuk, akkor rájövünk: ez hatványozottan igaz a pályakezdő költők, írók műveinek a megítélésénél is. Így nem törekedhettem semmiféle teljességre. Készítettem egy áttekintést (inkább leíró, mintsem előíró megközelítéssel), amelyben kifejttem, milyen folyamatokat vélek felfedezni a mai kárpátaljai magyar irodalom fiatal alkotóinak a törekvéseiben, illetve előadásom végén felvázoltam a hiányokat és az esetleges célkitűzéseket. Aki írt már hasonló dolgozatot, tudja, mennyire lehetetlen a feladat. Egy dolog azonban biztos, a fiatal kárpátaljai magyar alkotók műveiről még nem készült hasonló, összefoglaló jellegű áttekintés. Így a későbbiekben már lesz mire hivatkoznia a tanulmányírónak, akár egyet tud érteni a megállapításaimmal, akár nem.

– *Tanulmányodban négy szerzőről szólsz. Miért éppen róluk?*

– Az általam kiválasztott négy szerző

négy jól elkülöníthető törekvést, alkotói magatartást képvisel: Lengyel János sikerültebb rövidprózáiban a vendégmunkás-léte járja körül, továbbá számottevő a publicisztikai munkássága is. Bakos Kiss Károly a klasszikusnak mondható költészeteszmény továbbvivője, ezen felül figyelemre méltó még formaművészete. Lőrincz P. Gabriella kialakulóban lévő, hermetikusságra törekvő versnyelvé miatt emelhető ki, Brenzovics Marianna pedig a posztmodern utáni szociográfiai ábrázolással, prózapoétikai leleményességgel, eredetiséggel képvisel egy nálunk egészen szokatlan alkotói attitűdöt. Tulajdonképpen ezek az előadásom címében jelzett „körvonalak”.

– *A tanulmányodból és más írásaiból is kiderül, hogy hiszel a kárpátaljai magyar irodalom értéktérítő képességében.*

– Természetesen hiszek. Am attól, hogy egy mű Kárpátalján született, sem jobb, sem rosszabb nem lesz. Nagyon komoly problémák vannak a kárpátaljai magyar nyelvű kultúrát illetően, de én szeretek pozitívan hozzáállni mindenhez. Ez nem jelenti azt, hogy ne látnám a gondokat.

– *Irodalomkritikai tevékenységed mellett magad is írsz, ha jól tudom, a budapesti Apokrif című folyóiratban jelentek meg az első verseid.*

– A kritikák, tanulmányok mellett leginkább verseket, novellákat írok. Első két versemet az Együtt közölte 2009 végén. Az Apokrif című folyóiratban jobbra műfordításokat publikáltam eddig.

– *Szerinted kik azok a kárpátaljai magyar írók, akik helyet követelnek maguknak az egyetemes magyar irodalomban is?*

– Ez rendkívül összetett dolog. Először azt szükséges tisztázni, mit értünk egyetemes magyar irodalom alatt, majd pedig a kánonképzésről kellene elmélkedni, vitatkozni ahhoz, hogy meg lehessen kockáztatni egy kárpátaljai magyar alkotó elhelyezését a magyar irodalomban. Helyszüke miatt ezekre itt nem térhetek ki, de azt hiszem, többek között Vári Fábrián László, Balla D. Károly, Berniczky Éva, Nagy Zoltán Mihály, Fodor Géza, Penckófer János bizonyosan „helyet követelhet” az egyetemes magyar irodalomban.

– *A megváltozott magyarországi kultúrpolitika miatt veszélybe került az egyetlen kárpátaljai magyar irodalmi folyóirat, az Együtt fennmaradása, de veszélybe került a teljes itthoni magyar könyvkiadás is. Mi erről a véleményed?*

– Ez az átmeneti periódus valóban megviseli az Együttet és a kárpátaljai könyvkiadást. De én bízom abban, hogy a kormányváltást követő nehéz időszak hamarosan véget ér, az átalakított támogatási rendszer pedig képes lesz betölteni elméletben már nagyon szépen felvázolt szerepét. Egyelőre azt tudom mondani: várjuk ki a végét.

– *Reméljük, hogy így lesz. Köszönöm a beszélgetést!*

KERESZTESI SZILÁRD

Lengyel János

Életre ítéelve

Unokabátyám, Kovács Zsolt emlékére

Már gyerekkorában izgága, szófogadatlan volt. Nem tudom, hogy ez mennyire tudható be a szülői elkényeztetésnek, és mennyire a vele született jellemvonásoknak.

Gyermekkorunkban egy fedél alatt laktunk szülővárosunk egyik külterki utcácskájában. Összetoborzottuk akörnyék gyerekeit, és együtt játszottunk, ma már úgy mondanánk divatos szóval, szerepjátékokat. A csapat főként fiúkból állt, ezért nem meglepő, hogy a legkedveltebb a háborúsdí volt. Általában a II. világháború csatáit játszottuk újra, saját változatban. Természetesen mindenki a győztes Vörös Hadsereg katonája akart lenni. Grisa, Szása, Janek: röpködtek a közkedvelt utónevek. A gyerekeket nagyban befolyásolták a „moszkvai Hollywood” által fűtőszalagon gyártott idealizált háborús filmek, olyanok, mint A négy páncélos és a kutya (ez éppen lengyel film), a Forró hó, a Csata Leningrádért, a Sztálingrád. De a magyar filmgyártás is a vörösök győzelmét dicsőítette az olyan filmekkel, mint az Egy óra múlva itt vagyok vagy a Bors.

Nem tudom miért, én és a kisebb gyerekek mindig német vagy magyar katonák voltunk. A lényeg, hogy a vesztes fél képviselői. Az úgynevezett csatákban esélyünk sem volt az erősebb „oroszok” ellen. Egyszer, amikor már minden társam fogásban sínylődött, csak én bujkáltam még, a győztesek feldühödtek, hogy nem sikerült megtalálniuk, ezért szörnyű dolgot eszeltek ki. A kölyökkutyámat kinevezték német kémnek, és egy baltával lefejezték. A gyermeki kegyetlenség sokszor minden határon túlmege. Később megtudtam, hogy a dolog értelmi szerzője az unokabátyám volt.

Sosem tudta elviselni, ha nem az akarata szerint történtek a dolgok. Egyszer a város játékboltjában meglátott egy távirányítású tankot. Követelte a szüleitől, hogy azonnal vegyék meg! Nem volt olcsó, ezért az apja elmagyarázta neki, hogy most nincs pénzük ilyen drága játékra. Ebbe ő nem nyugodott bele. Sajátos tervet eszelt ki, hogy megszerezze az áhított játékot. Másnap nagyapánk begyűjtött a kályhába, de a füst furcsa mód visszaáramlott a konyhába. Nem

tudta elképzelni, mi lehet a baj. Miután kikötötte a füstelvezető csövet, újra próbálkozott. Sikertelenül. Ekkorkiment az udvarra és felnézett a tetőre. Meglepető látvány fogadta: az unokabátyám ott ült a kémény tetején, testével zárva el a füst útját. Sem a szép szó, sem a fenyegetés nem használt, csak akkor volt hajlandó lejönni, amikor az édesapja megérkezett a kívánt játékkal. Azt hittem, hogy nagyon ki fog kapni, de megúsza egy kis fejmossással. Gyerekként ezt igazságtalanságnak tartottam, mivel nekem kisebb vétségekért is nagyobb büntetés járt.

A legsúlyosabb tettének én voltam az áldozata. A házunk kertjében kártyáztunk, már azt sem tudom, mi volt a játék neve, a lényeg, hogy én nyertem. Ez feldühítette, mivel én voltam az erősebb. Miután meguntam a hisztizését, sarkon fordultam, és elindultam a ház felé. Rosszul tettem. Az egyik nagyobb fiú biztatására felkapott egy hagymakapát és utánam futva hátulról fejbe vert. Aszerszám kétágú része fúródott a koponyámba. Nem éreztem fájdalmat, de a szemem előtt elsötétült minden. Később megtudtam, hogy amikor összeestem és a vér folyni kezdett a fejből, a gyerekek megijedtek és elináltak. Csak a szomszéd srác, aki jó barátom volt, futott oda nagyapámhoz, hogy elmondja, mi történt velem. Nagyon megrémült, amikor megtalált a kertben, vérző fejjel. A kéréspárján vitt be a kórházba, végig eszméletlen voltam. Jellemző, hogy amikor nagyapám a karjaiban tartva átrohant az egyik szomszédhoz, akinek volt személgépkocsija, segítség helyett azt mondta, hogy most éppen ebédel és nem ér rá. Túléltem. Az orvos szerint néhány milliméteren múlt.

Szóval, nem tartozott a mintagyerekek közé, de az unokatestvérem volt. Utólagos okoskodásnak hatna, ha azt írnám, sorsa már gyerekkorában előre volt. Pedig a kamaszkori féltelenség nem kecsegtetett semmi jóval. Szülei kiskorában rontották el, amikor elengedték a gyeplőt. A túlzott szeretet nem mindig vezet jóra. Néha kell egy kis fenyegetés is.

Amikor befejeztük a középiskolát, mindketten a bútorgyár-

ban helyezkedtünk el. Aztán jött a kötelező katonai szolgálat. Nagybátyám a kapcsolatai révén elintézhette volna, hogy a fiát ne vigyék katonának. De nem tette. Mindig azt mondogatta: „Aki nem volt katona, az nem ember”. Szerintem arra gondolt, hogy a sereg majd helyrehozza, amit ő és a neje elrontottak. Nem így lett. A búcsúesten az alkohol hatása alatt unokabátyám elpanaszolta, hogy fél a katonaságtól. Számos történet keringett közszájon a szovjet hadseregben folyó kegyetlenkedésekről. Mintha csak megéreztette volna...

Váltottunk néhány levelet, de fél év után már nem jött több. Nem tudtam, mi történt. Először az unokanővéremnél érdeklődtem, de sem ő, sem a szülők nem adtak magyarázatot. Gyanakodni kezdtem. Néhány hónap ködösítés után megtudtam, hogy balesetet szenvedett. A körülményekről zavaros híreket kaptam, de abban biztos voltam, hogy súlyos a helyzet. Több műtétet hajtottak végre rajta. A nővére és a sógora utaztak el hozzá a távoli városba. Aztán egyszer csak hazahozták.

Nagyapámmal izgatottan készültünk a találkozásra. Az unokatestvéremék a város másik végében laktak. Az úton arra kértem az öreget, hogy legyen tapintatos, bármilyen látvány fogadjon is minket. Amikor a szobába léptünk, földbe gyökerezett a lábunk. Az ágyon ott ült az unokatestvérem. Matrózcsíkos póló volt rajta. Az arca beesett, lesóványodott, és hiányzott mindkét lába. Kitérta felénk a karját.

– Szervusztok! – mondta halkán.

– Ugy ülsz ott az ágyon, mint egy rongy – szólalt meg nagyapám.

Ez a mondat jobban mellbe vágott, mint a látvány. A srác arcára megdöbbenés ült ki. Gyorsan odaléptem hozzá és megöleltem.

A család nagyon nehezen szokta meg az új állapotot. Az unokabátyám maga alatt volt, ami nem is csoda. Nem ártott volna szakemberhez vinni. Ehelyett magára hagyták a fájdalommal és az alkohollal. Sokszor panaszkodott, hogy fájnak a lábai. Fantomfájdalom. Az orvostudomány számos ilyen esetet leírt már. De a lélek fájdalma súlyosabb teherként nehezedett rá. Tizenkilenc évesen elvesztette mindkét lábát. Korábban focizott.

Teljesen elmerült az alkohol mocsarában. Az önsajnálattal meggátolta abban, hogy éljen. Elni? Milyen élet az ilyen? Kapott egy

kerekesszéket. Azzal közlekedett a városban, katonaruhába öltözve. Minden ismerőst leszólitott, hátha fizet neki valamit. Megpróbáltam segíteni. Nem hagyta. Egyszer éjjel a belvárosban találtam rá. A kerekesszékekben ült, a részeket jötevő álmát aludta. Hazavittem. Egész éjjel hallgattam a sirámaint.

– Gyűlöllek! – mondta.

– De miért, mit tettem ellened? – kérdeztem meglepetten.

– Neked megvan mindkét lábaid. Én meg itt ülhetek örökké ebben a székben.

Olvastam valahol, hogy a sérült emberekben kialakul egyfajta ellenszenv, irigység egészséges embertársaikkal szemben. Belegondolva, ez nem is olyan meglepő.

Aztán a hadsereg kiutalt számára egy átalakított személygépkocsit. Nem volt belőle köszönet. A barátaival a közeli városból tartottak hazafelé, amikor a kocsi egy kanyarban kisodródott. Ő kirepült az ablakon, de megúsza néhány karcolással. Ezúttal szerencséje volt. Ilyen az élet...

Figyelemre méltó az az akarat-erő, amivel sikerült talpraállnia, ha ez a kifejezés az ő esetében nem is helytálló. Lábak nélkül is családot alapított. Egy árvaházban nevelkedett leányt vett feleségül, aki két kislányt szült neki. A sors hol kegyes, hol kegyetlen. Bábokként rángatja az embereket. Az állami segélyből nem tudta eltartani a családját, ezért különböző tevékenységekkel próbált pénzhez jutni.

Egy távoli világvárosba utazott néhány társával. Itt magára öltötte a katonai egyenruháját, és külföldiektől próbált meg alkalmazni. Ez nem is volt rossz ötlet. Többet keresett vele, mint mások munkával. Később Magyarországra járt cserekereskedelmet folytatni. Ukrán-magyar barter biznisz.

De az országban az élet egyre nehezebb lett. Őt és családját kétszeresen sújtotta a válság. A betegség is sokszor kopogtatott otthonuk ajtaján. Az elkeseredés egyre többször rázta meg kitartása építményét, amely amúgy sem nyugodott szilárd alapokon. Mégis példaértékű a hit, a küzdelem, amit az étellel, az életért folytatott önmagáért, családjáért.

Nemrég tudtam meg, hogy daganatot találtak a sokat szenvedett testben...

Élt, „és ebbe más is belehalt már”...

A Kárpátaljai Szövetség tagságának hagyományos őszi balatonföldvári találkozóján többen kérték, mutassuk be közelebről folyóiraunk munkatársait, azokat a kollégákat, akiknek íráskészsége, jó ízlése negyedévről negyedévre szerethetővé formálja a Kárpátaljai Hírmondót. Ahogy mondani szokták, olvasóink kívánsága a szerkesztőbizottság számára parancs: elsőként azt a kollégát kértük fel egy szakmai beszélgetésre, aki, amellet, hogy szép fotókkal örvendtet meg bennünket, értékes publikációkkal is tájékoztat, ráadásul az igé-nyes tördelés is neki köszönhető.

„Megszoktam, hogy általában én kérdezek...”

A Beregszászban élő Szemere Judit újságíró a Beregi Hírlap magyar kiadásának gondozása mellett részt vesz a Kárpáti Magyar Krónika és a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőségeinek tevékenységében is.

– Hogyan lettél újságíró?

– Kicsit furcsa számomra ez a fordított szereposztás. Már megszoktam, hogy általában én kérdezek, és nekem válaszolnak. De majd igyekszem...

2003 szeptemberétől dolgozom a Beregi Hírlap szerkesztőségében. Egy újsághirdetésben olvastam, hogy jó íráskészséggel rendelkező munkatársat keresnek. Akkoriban egy költözés miatt épp munka nélkül voltam, és gondoltam, megpróbálom. Aztán maradtam... Igaz, hogy inkább természettudományos beállítottságú vagyok, olvasni azonban mindig szerettem. Tinédzser koromban, mint sok más kortársam, „faltam a könyveket”, de írással az iskolai dolgozatokon kívül nem próbálkoztam. Az anyanyelv iránti szeretetet is az iskolában oltották belém. Első magyartanárom Bíró Kálmán volt, aki nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy megtanuljuk a magyar helyesírást. Neki köszönhetően ál-munkból felkeltve is tudtuk, milyen a hagyományos vagy a szóelemző írásmód. Később Bagu Balázs neves pedagógus irányításával elemeztük irodalmunk nagyjainak jeles alkotásait. Ó rengeteg fogalmazást, házi dolgozatot íratott velünk, amelyeket aztán az órán megbeszélünk, így egymás hibáiból is tanulhattunk.

Az Ungvári Állami Egyetem kémia karának elvégzése után sokáig dolgoztam pedagógusként iskolában. Később egy óvoda vezetőjeként is helyt kellett állnom. A Beregi Hírlapnál tudósítóként kezdtem. A közvetlen felettesem, a magyar kiadás felelős szerkesztője Füzesi Magda volt. Akkoriban ő már elismert személy volt az újságírói és általában az irodalmi berkekben. Kezdetben ő biztatott, szakmailag nagyon sokat tanultam tőle.

– Mikor lettél a Beregi Hírlap szerkesztője?

– Amikor Füzesi Magda 2005-ben nyugdíjba vonult, és szabadúszó újságíró lett, néhány hónapig egy fiatal kollégánk töltötte be ezt a posztot, de tanulmányai miatt hamarosan elbúcsúzott tőlünk. 2005 májusától vagyok a magyar kiadásért felelős fő-szerkesztő-helyettes. Kicsit bonyolult elne-

vezése a beosztásomnak, de hivatalosan így szerepel az impresszumban. Kezdetben ugyan tiltakoztam az előléptetés ellen, nem szerettem volna ismét vezető beosztásban dolgozni. Azóta úgy mondom beleráztam. A nehézségek és a néha adódó kellemetlenségek ellenére szeretem a munkám.

– Milyen forrásokból tartjátok fenn a lapot?

– A Beregi Hírlapnak három lapalapítója van: a szerkesztőségi kollektíva, a járási közigazgatási hivatal és a járási tanács. Az lenne a logikus, ha a költségeket is egyenlő arányban állnánk, de sajnos nem így van. Természetesen évente részesülünk bizonyos összegű állami támogatásban, de ez a működési költségeinknek csak a kisebb hányadát fedezi. A többit az előfizetésekből, reklámokból, hirdetésekkel vagy pályázatok útján próbáljuk meg előteremteni, több-kevesebb sikerrel. Idén például két alkalommal is pályáztunk a Szülőföld Alapnál, de sajnos a pályázatunkat az anyagi források szűkösségére hivatkozva – már nem először – elutasították. Az igaz, hogy mi nem megyei terjesztésű lap vagyunk, de talán azért nekünk is leeshetne egy-két morzsa, annál is inkább, hogy a töredékét kérjük annak, amit a „nagy testvérek” tetelesen megkapnak.

– A Szülőföld Alap honlapját böngészve szembetűnik, hogy a politikai kurzusoknak megfelelően változik a támogatásban részesülő szervezetek, intézmények köre és a támogatási pénzek nagysága. Neked mi erről a véleményed?

– Lehet, hogy így van, nem tudom. Akkor viszont nagyon érdekes a Beregi Hírlap pályázatainak a sorsa, amelyeket az előző és a mostani magyar kormány ideje alatt is elutasítottak: a szocialista kormánynak nyilván nem voltunk eléggé baloldaliak, a jelenlegi hatalom szemében viszont azok va-

gyunk. Úgy látszik, olyan a mi lapunk, mint a kárpátaljai magyar: az anyaországban ukrán, itthon pedig magyar...

– Úgy tudom, más lapoknak is dolgozol.

– Igen, a Kárpátaljai Hírmondó „külső” munkatársa vagyok. Kezdetben írásaim, fotóim jelentek meg a lapban, később a kivitelezésbe is bekapcsolódtam: már jó ideje én vagyok a tördelés-szerkesztő. Egy kicsit a saját „gyerekemnek” is érzem ezt a kiadványt, hiszen az első lapszámtól kezdve közreműködöm a létrehozásában. Ezen kívül a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet hírlevelének, a Kárpáti Magyar Krónikának a szerkesztésében és kivitelezésében is részt veszek.

– Mi a véleményed az ukrainai magyar sajtó mai helyzetéről?

– Magyar vagy nem magyar, támogatás nélkül, önerőből egy újság sem tudná fenntartani magát, talán csak a szigorúan vett reklámújságok, ami, ugye, egy más kategória. Az egyetlen Kárpátinfót kivéve független magyar kiadvány nincs is Kárpátalján. Mindegyiket valamelyik párt, társadalmi vagy szakmai szervezet, egyház tartja fenn. Valamelyest így van ez a Beregi Hírlappal is, amely a mindenkori járási hatalom szöcsöve. Vagyis mi amolyan hivatalos lap vagyunk. A lap szerkesztésénél a semlegességre törekszünk. Nem kívánjuk előnyben részesíteni egyik magyar érdekvédelmi szervezet tevékenységének megvilágítását sem. A tudósítóink minden olyan eseményről beszámolnak, amelyre meghívunk bennünket, vagy amelyről tudomást szerzünk. Ennek ellenére egyesek a főszerkesztőnk, Zubánics László politikai hovatartozása miatt megpróbálnak minket a baloldali lapok közé besorolni. Ez már csak azért sem lehetséges, mivel a járási tanács és a járási állami közigazgatási hivatal vezetői az „elhajlást” nem engednék meg. Ukrajnában ugyan sajtószabadság van, de mint a mondás tartja: „az táncol, aki a zenét fizeti”.

– Sok bírálat éri a kárpátaljai magyar sajtót amiatt, hogy kevés a képzett újságíró.

– Jó lenne tudni, a kritizálók mit értenek „képzett” alatt? Ha szakirányú végzettséget, akkor talán igazuk van, hiszen magyar nyelvű újságíróképzés Ukrajnában nincs. Az Ungvári Nemzeti Egyetemen 1994 óta működik zszurnalisztika szakirány – ukránul. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az újságírók képzetlenek lennének. Vagy szerinted egy magyar nyelv és irodalom szakos egyetemi diplomaross ajánlólevél?

– Ajánlólevélnek nem rossz, de sokszor kevés. Az, aki jól tud szavalni, nem biztos, hogy jó színész. Olyan ez, mint a foci, mindenki ért hozzá, de kevesen művelik magas színvonalon.

– Ezért is nem lesz minden filológusból író, újságíró. Természetesen szükséges, hogy a tudósítók rendelkezzenek valamilyen fókú nyelvi, irodalmi műveltséggel, de ezt nem feltétlenül csak az egyetemmel lehet megszerezni. A munkájuk során

„Megerszoktam, hogy általában én kérdezek...”

■ szerzett tapasztalatokból is sokat lehet tanulni, és persze az sem árt, ha egy kicsit értenek is ahhoz, amiről írnak.

– *Van-e utánpótlás?*

– Erről nem igazán van tudomásom. Korábban az iskolákban működtek olyan szakkörök, ahol a tollforgató gyerekeket az (újság)írás mikéntjeire oktatták. Ha viszont arra gondolok, hogy a különböző lapokban megjelennek gyerekek, fiatalok írásai, akkor talán nem is olyan rossz a helyzet. Sok újságnak, így a Kárpáti Igaz Szónak is van rendszeresen jelentkező gyermek- és ifjúsági oldala. Az ifjúsági szervezeteknek – gondolok itt a cserkészszövetségre vagy akár a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szövetségre (KRISZ) – saját sajtókiadványaik vannak. Külön kiemelném a P. Punykó Mária által szerkesztett Irka című gyermeklapot, ahol rendszeresen közlik a legkisebbek első próbálkozásait.

– *Meg tudnak élni a fizetésükből a kárpátaljai újságírók?*

– Természetesen, különben már rég kihaltak volna. Az már más kérdés, hogyan élnek. Nyilván vannak Kárpátalján jobb anyagi helyzetben lévő sajtókiadványok is, amelyek méltó fizetést tudnak biztosítani a munkatársaiknak. Sajnos, a mi lapunk nem ilyen: tudósítóink szinte minimálbért dolgoznak. Én, mint főszerkesztő-helyettes, valamivel nagyobb összeget kapok kézhez. Ha kizárólag ebből kellene megélnem, rezsit fizetnem, öltözködnöm, gyerekeket nevelnem, netalán fejlesztem a tudásomat vagy a szabadságom idején kipihennem a fáradalmaimat, azt hiszem, már a felsorolás lelegején elakadnék... De a kárpátaljai magyar ember találékony, és minden helyzetből keres kiutat. Az újságírók is általában „több lábon állnak”. Van, aki több lapnak is tudósít, esetleg az újságírás mellett tanárként dolgozik egy iskolában, vagy otthon gazdálkodik, műveli a kertjét.

– *Mik a távlati terveid?*

– Szakmai téren? Szeretnék egyszer egy valóban közéleti, független lap szerkesztője lenni... Egyébként pedig szeretnék végre javítani az anyagi helyzetemen. Nagyon el tudnám például képzelni magam egykertes családi házban, ahol kedvemre kertészkedhetnék. A gyümölcs- és díszfák, virágok között nemcsak én, hanem a kedvenc macskám is jól érezné magát.

– *Kétszer is említetted a kertészkedést, ezek szerint szereted a természetet. Nem gondolkodtál azon, hogy szakmát váltás?*

– Igen, szeretem a természetet. Szeretek sétálni, kirándulni az év minden szakában, hiszen minden évszaknak megvan a maga szépsége. Télen a hóval borított,

zúzmarás táj éppúgy magával tud ragadni, mint az őszi erdő sárgában-bíborban játszó színei vagy a nyári rét tarka virágtengere. Rá tudok csodálkozni egy szép pillangóra, egy különös virágra vagy egy érdekes formájú kavicsra. Tudni kell észrevenni a körülöttünk lévő világban a szépet.

A kertészkedés kicsit más. Az már bizonyos fokú ismeretet, szaktudást igényel, főleg, ha nem csak hobbiból foglalkozunk vele. Mert megcsodálhatja valaki Munkácsy Mihály festményeit, de attól még nem lesz festő. Egyébként eszembe jutott, hogy talán mással is foglalkozhatnék. Valamikor gazdálkodtam, kertészkedtem, igaz, csak a háztájiban. De a család számára szükséges zöldséget, gyümölcsöt megtermeltük, sőt eladásra is jutott. Amai világban ez nagy szó. Ahhoz viszont, hogy most szakmát váltásak, más is kellene, nem csak kedv. Nem árt, ha az embernek pénze is van az induláshoz...

– *A közelmúltban újabb diplomát szerzettél Budapesten, ez azt bizonyítja, hogy igyekszel továbbképezni magad. Szerinted a kárpátaljai újságíróknak miben kellene még fejlődniük?*

– Ha egy újságíró – vagy bármilyen más szakma képviselője – a munkáját hivatásának tekinti, akkor igyekszik minél magasabb színvonalon művelni azt, kihozni magából a maximumot. Hogy ehhez mire van szüksége – olvasásra, tanulásra vagy arra, hogy elvégezzen valamilyen tanfolyamot –, menet közben derül ki. Hogy mennyire van rá lehetősége – ez már egy másik kérdés. Ha egy értelmiséginek megélhetési gondjai vannak, akkor szabadidejében nem önképzéssel fog foglalkozni...

– *Köszönöm a beszélgetést és sok sikert kívánok!*

ARDAI ATTILA

Virtuális kirándulás a „Tisza-forrás”-sal, a Tisza forrásnál

Minap a Nemzeti Könyvtárban igen szerény, de annál érdekesebb újság került a kezembe: Tisza-forrás, kirándulási napilap, 1-ső és egyedüli szám. Tarac völgy, 1888. augusztus 27. Kiadója a Magyarországi Kárpátgyesület, szerkesztője és kiadóhivatala „A Fekete Tisza körül elterülő hegyek”. Sajtótörténeti kíváncsiságot ezúttalhamarosan felváltotta az olthatatlan kalandvágy, hogy magam is „nekiinduljak” az utazókkal. „Felszalgtam” tehát a számítógépet és a különböző szakmájú, az ország különböző pontjairól érkezett lelkes kirándulók nyomába eredtem... Nehéz volt lépést tartanom velük, mert ők vonaton, gőzkocsin, szekéren, tutajon vagy lóháton haladtak, ám nekem csupán egy könyvtár könyvei és újságjai álltak a rendelkezésemre. Azért hála nektek, sátorlajúhelyi, emléni és pesti diákok, varannói ügyvédek, erdészek, vasutasok, kassai polgárok, és neked, kedves elődöm, id. Szinyei József tudós-könyvtáros-bibliográfus, hogy most veletek „részt vehetek” magam is ezen a hat napig tartó hangulatos kiránduláson, és megismerhetem Máramaros híres-neves helyeit.

Rád, kedves Siegmeth Károly vontatás-főnök, úgy látom, a Turbát-patak völgye, vízforrása tiszta és sötétzöld vize tette a legnagyobb hatást, amin a Turbacka-Polonia szépen formált csúcsai visszatükröződnek. Borzadva nézed a Bozina félelmetes forrását, ahol a legenda szerint korábban 17 tutajos lelke halálát, akik éjjelenként még ma is kísértének. Sietve ülsz tehát a kocsira, hogy sebesen röptessen Királymezőre, ahol kis pihenőt és megnyugvást remélsz, 1888. augusztus 21-én, szombat. A kalandok pedig csak most kezdődnek!

Az első a kövesdi Micbán vára. Mivel a tudósító – Tokár Ilona – csupán sejteti, hogy a vár látványához egy nem mindennapi legenda is tartozik, ezért a nagy mesélőt, Jókai Mórt! hívom segítségül, hogy megismerjem a titokzatos esetet.

A tatárjárás után egy nap, Micbánné várában egy koldusasszony kért bebocsátást, három iker gyermekével. A babonás Micbánné becstelennek mondta az asszonyt – aki egyszerre három gyermeket hozott a világra – elkergette. A koldus az Istent hívta segítségül, aki furcsán tett igazságot: Micbánné még abban az évben hetes ikreket szült. Mind a hét fiú volt. Iszonyodva nézte a babonás asszony a hét gyermeket, és hogy a képzelt szégyentől megmeneküljön, hat fiúcskát a dajkára bízott, hogy az veszejtse el őket. A dajka azonban az apának vitte őket, aki örömmel fogadta, és titokban felneveltette kedves fiait. Majd egy napon, azonos ruhába öltöztetve hetedik testvérükkel, bemutatta őket anyjuknak, aki ekkor már szánta-bánta tettét és bődögan ölelte szívére gyermekeit. A történet szerint e hét fiú lett hét történelmi nevű magyar család őse. Tőlük származtak a Csapiak, Bocskaiak, ■

Virtuális kirándulás a „Tisza-forrás”-sal, a Tisza forrásnál

◀ Szürteiek, Sósok, Raskaiak, Eszenyiek és Kövesdiék.

Királyházára érkezünk. A település ezen a néven csak a XIV. század közepe óta ismeretes, de már Szent István idejében is létezett. Többségükben betelepült szászok lakták. Neves lakói közül kiemelkedik Komjáti Benedek pozsonyi kanonok, akit a hajdanvolt Nyalábvár hajdanvolt úrnője, Perényiné Frangepán Katalin hívott meg fia nevelőjének. Komjáti ez idő alatt és e helyt fordította magyarra Pál apostol leveleit. A magyar királynők gyakran töltötték e vár falai között nyári „szabadságukat”, mint ahogyan a szabadságharc bujdosóinak is menedékkül szolgált. II. Lipót ezért bosszúból 1672-ben leromboltatta.

A Királyházán elköltött kiadós ebéd, és egy még kiadósabb zápor után, a város fölé emelkedő Fekete-hegymellett Tisza-hídon kelünk át, amely állítólag 100 méterrel hosszabb, mint a Budát és Pestet összekötő Lánchíd. A Fekete-hegy Kárpátalja egyik nevezetes helye. 568 m magas. Kőbányái, a déli oldalán díszelgő hatalmas szőlőültetvények és az itt található Teplica melegvízű forrás teszik nevezetessé.

Az első nap célállomása Máramarosziget, ahol a csapat díszes fogadtatásban részesül. A házak fel vannak lobogózva, a kijelölt (vállalkozó) családok szeretettel fogadják a vendégeket. Este a Korona vendéglőben ismerkedési esten vehetünk részt. A terem zsúfolásig megtelik a tisztelőkkel. Tudósítónk – Tokár Ilona – itt egy igen kedves barátnőt is lel magának, akivel együtt megy másnap szentmisére, az azt követő Kárpát-egyesületi gyűlésre, majd a nap többi részére megállapított szabad foglalkozás idejét is együtt töltik. Együtt sietnek felkeresni a környék híres fürdőjét, a Kabola-Polyánát, ami szerintük egy igen

ízletesen berendezett, barátságos hely, és milyen kár, hogy csak két koccsival, kisebb létszámmal részesülhetnek e látvány nagyszerű élményében. Azt már a Pallas Nagylexikonból² tudom meg, hogy a fürdő Kabola-Polyána községtől negyedórányi távolságra található, egy – gyönyörű erdőktől övezett – nagy angol-park közepén. Ásványi forrásban gazdag vize részint ivásra, részint gyógyításra szolgál, főként vérszegénységben, női bajokban, idegbetegségben és légzőszervi bajokban szenvedőknek.

Tudósítónk megemlíti Nagy-Bocskót, és híres szódagyarát is, amely mellett társaival forrásban gazdag vize részint ivásra, részint gyógyításra szolgál, főként vérszegénységben, női bajokban, idegbetegségben és légzőszervi bajokban szenvedőknek.

Tudósítónk megemlíti Nagy-Bocskót, és híres szódagyarát is, amely mellett társaival forrásban gazdag vize részint ivásra, részint gyógyításra szolgál, főként vérszegénységben, női bajokban, idegbetegségben és légzőszervi bajokban szenvedőknek.

A fürdőlátogatók és turistatársaik napja a színházban, a máramarosszigeti ifjúság által szervezett táncmulatságon folytatódik. A vidám esti mulatságon kedves és izléses – turistát ábrázoló – táncrendet is kapunk vendéglátóinktól.

Másnap, augusztus 23-án hétfőn, a turistacsoport tagjai korán megszállják azt a mintegy 30 lovaskocsiból álló konvojt, amely már a vendéglő előtt várakozik arra, hogy utasait a szlatinai Kunigunda sóbányába röptesse. Itt, a gőzgép süllyesztő szárnyainak segítségével 150 méter mélységre kerülünk, ahol villanyfényben, „tűlvilági” zene mellett dolgoznak a bányászok. A látogatók elbűvölt hangulatát fokozza az egyik só-oszlopon álló kis oltár, amelynél olykor, Kunigunda napján misét is tartanak. A Bányamúzeumról is említést tesz lelkes krónikásunk, megjegyvezve, hogy annak megtekintésére – idő hiányában – sajnos nem kerül sor. Lelkesedés ide, lelkesedés oda, nagy a megkönnyebbülés, amikor a társaság ismét a felszínen élvezheti az éltető napot.

Bár Tokár Ilona nem tesz róla említést, mi gondoljunk azért a bánya névadójára, Árpád-házi Szent Kunigundára (Kingára), IV. Béla leányára, aki Szemérmes Boleszló lengyel király feleségeként, arra kérte apját, hogy segítsen a nélkülözhető lengyel népen, a Lengyelországon végigsöprő tatárjárást követő nyomorúságuk enyhítésében.

IV. Béla lányának ajándékozta az akkoriban igen jövedelmező szlatinai bányát. Kunigunda a jegygyűrűjének aknába-dobásával vette birtokába az adományt. Ezt a jegygyűrűt később a legenda szerint megtalálták egy sötömbben Wieliczkában.

Ezután a társaság kis gőzkocsira száll, hogy fél óra alatt a Grödl-féle híres fűrészgyárban ámuldozhasson a hatalmas fűrészgép „teljesítményén”, amint egy vastag fából, 10-12 fűrészlap segítségével ugyanennyi szál deszkát pottyant „csodáloi” elé. Váratlanul a tűzoltók is „kitesznek magukért”, amint egy kisebb, minden bizonnyal improvizált tüzet eloltanak. A tulajdonos ezután fölséges ebédrel kedveskedik a vendégeknek.

Három órakor ismét gőzkocsira ülünk, hogy Rónaszékre, az Apafi-aknához röptessen minket. Már a bejárati tábláról megtudjuk, hogy ezt a sóbányát 1674-ben nyitották meg, és egészen 1766-ig működött. Ekkor előtört a víz, ezért 230 lépcsőfok megtétele után a bánya megtekintésére csupán tutajon nyílik mód. A víz, amelyen a tutaj siklik, oly sűrű, hogy semmi el nem süllyedhet benne. A koromsötétben, az itt-ott párosával égő kis gyertyák fényében, mégis tűlvilági hangulat vesz erőt a társaság tagjain.

Mire Máramaroszigetre visszaérkezünk, a műkedvelő színelőadásnak már vége, így hát kis zongorázgatás a helyi barátainkkal, majd nyugovóra térünk, hogy felkészüljünk a holnapi kalandra.

A holnap, 24-e, kedd. Fél ötökkel, hogy 8 óráig várjunk a fiákeresekre, akik késnek. A regényes úton hamar felejtiük mérgünket. A Fehér-Tisza partján haladunk, a folyó hangos locsogása, bájos dalolása mellett. Ilona megjegyzi, hogy ha a szekekre zörgése bele nem zavar, az út végére bizonyára zeneköltő válik belőle, a gyönyörű vidék és a megejtő hangok hatására. Utközben rövid időre megállunk Erdészvölgyben, Rudolf trónörökös egyszerűen és izléssel berendezett vadászlakánál.

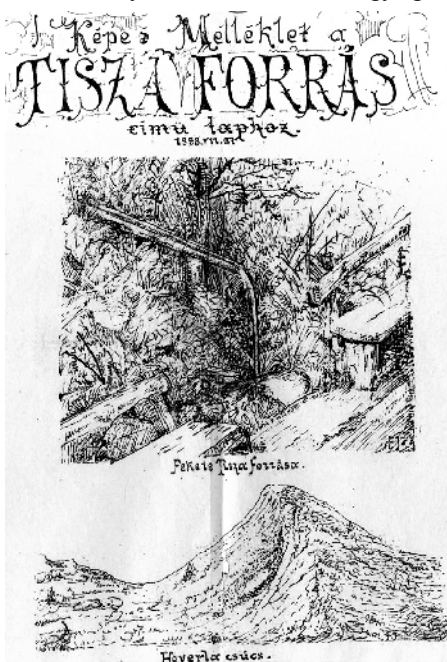
Ha Ilona nem is lett zeneköltővé, a Vasárnapi Újság tanúsága szerint egy későbbi költőt, bizonyos Szabó Sándort igencsak megihletett a regényes környék, és a vadászlak egykori gazdjának emléke, szomorú élete és regényes öngyilkossága szeretőjével, Vetsera Máriával.

KIRÁLYFI TANYÁJA⁵

I.

Olyan bánatos ez a szép vidék
Mikor felsőhajt a nagy rengeteg,
Az ég azért küld ide harmatot,
Hogy a virágok is könnyezzenek.
Még áll a ház. Arnyas fák ágai
Megzörrentik a néma ablakot,
S az esti csillag piros hajnalig
Szintén valaki jöttét várja ott.
De míg egy felleg lassan átvonul
S a Tisza zúg a magas part alatt,
Virág és inda egymáshoz simul,
Hogy egysírra koszorút fonjanak.

...

Virtuális kirándulás a „Tisza-forrás”-sal, a Tisza forrásnál

■ Bocskó felé haladva, figyeljük a környék falvainak ügyesen felépített faházait, és módunk van lakóiknak viseleti szokásait is megcsodálni. Öltözetük hasonló az erdélyi oláhokéhoz, mert az asszonyok színes rojtos kötényt – katrincát – hordanak, a fejükön pedig haraszt-, vagy pamut koszorút, míg a férfiak piros nadrágot viselnek. Többen „dicsértessék a Jézus Krisztussal” köszönnek, amiből megtudjuk, hogy bár többségükben orosz ortodox vallásúak, de szép számmal akadnak keresztény magyarok is. Egy órára ér a csapat Bocskó-Rahnóra, ahol ismét terített asztal várja az utazókat, hogy a jóízűen elfogyasztott ebéd után folytassuk utunkat a Hoverla felé. 7 órára érünk Luhyra, a Fehér-Tisza zsilipjéhez, a Klauzura Hoverlára. Vacsorára a Leoncsics járás bírójának neje lát vendéglát, majd a helybeli esperes is fogad. Vacsora után kis „romantikázásra” tutajra szállunk, hogy a sűrű, sötét fenyvessé körülvett vízfogón csodáljuk a csillagokat, és féljük a rövid villámlást és mennydörgést is. A nők az erdészlakban, a férfiak pedig egy fabödében kapnak szállást, fenyőgallyakon.

25-én, szerdán igen korán kelünk, hogy megreggelizve fél hétkor már lóra ülhesünk, és irány a Hoverla, rövid pihenőkkel folytatva felfelé haladva egészen 2000 méter magasság, a Jasinoska Kozmieskáig. A Hoverla csúcsáig hátralévő 300 méter megtételére már csak a legbátrabbak és legedzettebbek – a nagymihályi Mathiász József és három társa – vállalkozhatnak. Az utolsó 2 órat már amúgy is csak gyalog tudjuk megtenni, hatalmas sárban, vigasztalan sötét felhő alatt, mindig fölfelé. Aztán meg ugyanúgy, térdig érő sárban, lóháton, csak éppen lefelé. Am Pavlik főerdész így is ihletett pillanatokat él át:

„Aki szép illatos havasi rózsát akar szedni, Az ne restelje a szép 'Hoverla'-t megmászni. – Útja bár sziklás és meredek, De a kilátás róla dicső és remek.”⁶

Fél hatkor érünk a völgyben várakozó szekerekhez, amelyek Körösmezőre „röpitenek” bennünket, ahol házaknál kapunk vacsorát és szállást.

Mindannyian megemlegetjük e napot! Szabó Juliska egyenesen ezt írja, „Mindazon turisták, a kik a Hoverla tetejéről akarnak a vidék szépségeiben gyönyörködni, végrendelet hátrahagyásával induljanak útra.”⁷ Am nem mindenkit tölt el ilyen borús gondolat! Gregorovicz Henrik, kassai polgár ennél sokkal magasztosabb gondolatokat vet papírra: „Ha valaki nem hiszi, hogy létezik egy fensőbb lény, erő, vagy hatalom, melynek parancsszavára minden meghajlik, hódol; keresse fel a máramarosi sóbányákat, havasokat, vad bérceit és völgyeit; tekintse meg a természet pusztító, óriási erejét, mely egész erdőségek szélvész által való elpusztításában, a sóbányák mély vízzel telt üregeiben nyilvánul. S meg vagyok győződve, hogy bensejében akaratlanul oly érzelmek

támadnak, melyek még a büszke ateistát is földre sújtják, s öntudatlanul rebegi ajka: hiszek egy istenben.”⁸

Pereszlényi István ügyvédet az elbűvölő hegycsúcsok és a mesebeli rengeteg látványán kívül a havas pázsiton legelésző egészséges gulya szépsége ejti ámulatba. Az állatok mellett pásztor, aki őszinte vendégszeretettel kínálja a frissen fejt tejet. Csudálkozásra pedig még van alkalma bőven, amikor a lova vezetésére rendelt trebusai Brana Iván orosz kamasz, a hozzá oroszul intézett kérdésekre a legtisztább magarsággal válaszolt.

26-án, csütörtökön ismét nagyon korán, 4 órakor kelünk. Az egész vidéket sűrű köd borítja, ami azonban nem keserít el bennünket, mert tudjuk, ez itt egészen megszokott, és rendszerint a jó idő előjele. Egy szína⁹ mellett 8 órakor lóra szállunk, hogy a gyönyörű, regényes vidéken át 12 órára az Okulára érjünk, ahol a menedékházban villásreggelivel várnak ránk. E háztól nem messze 3 fenyőfa – Tisza Lajos¹⁰ fái – be van kerítve, míg kb. 20 lépésnyire a völgyben a Tisza eredetét látjuk, kis favályúból előcsörgedezve. Hihetetlen ez a kis vályúnyi patakocská, amely oly hatalmas, olykor túlságosan is hatalmasra képes felduzzadni...!

Nem sokáig bámuldozhatunk! Ismét lóra szállunk, mert még vár a Turbát völgye. Útközben megismerkedhetünk a vidék jellegzetes virágával, a tövis nélküli rózsával, ami hasonló a mi rózsaszínű vadrózsánkhoz, csak sokkal sötétebb a színe.

Visszafelé a Tarac mellett döcög velünk a szekér, hogy 7 órára a királymezői erdészlakba érjünk, ahol vacsora és pihenő vár ránk. A vacsorát három stájer lány jódlizással tarkított éneke mellett költjük el, hogy aztán a rövidre szabott éjszaka után ismét szekérra szálljunk és meginduljunk Neresnicére, majd Taracközre. A hegyek itt rohamosan apadnak, és egyre tágul a láthatár. Tokár Ilona és sátoraljúj helyi társai itt elbűcsúznak, és hatalmas sóhajjal vonatra szállnak, hogy mielőbb otthonaikba térjenek, mint ahogyan mi valamennyien a magunk emlékeivel a magunk útján, a magunk otthonába.

Én azonban nem feledkezhetek meg kedves elődömről, a tudós bibliográfus könyvtárosról, a „gőzhangyáról”, id. Szinnyei Józsefről, aki 55 évesen vállalkozott erre az erőt próbáló, gyönyörű „kalandtúrára”, amiről így emlékezik meg:

„Az én Rozinántém

Midőn a Tisza forrásaihoz utazva, az egyetemi könyvtár poros könyveit elhagytam, azt hittem, hogy itt koncentrálódik a tudomány, pedig ez nem úgy van.

Körösmezőn jóval túl, az abszineczi hegyi pihenőn leszáltunk szekerünkről és ezzel utolsó kényelmünktől is megváltunk. Az én rusznyákom kifogta gebéit és paripává alakította őket; fölsegítet a fanyeregbe s kezembe adta a lánczot, az az gyepelőt, és a kőcsmadzagon lóggó kengyelbe illeszté lábomat; azt hittem, hogy most én

vezetem a hadsereget, pedig nagyon hátul maradtam. Előszedtem 45 évvel ezelőtt Nyitrán szerzett tudományomat és biztatam az én rusznyákomat, hogy «dajtye pozor!» «Czu, czu!» Neki a hegynek.

Büszkén igazgattam az én Rozinántém fejét, de csakhamar meggyőződtem arról, hogy az rám se hederít, sőt ha arra ment volna, a merre igazgattam, csakhamar szünetelt volna egy időre az a gyár, a hol az a sok haszontalanság repertórium sat. készül.

Ismét rosszul kormányoztam; lovam búsan nézett felém, mintha mondta volna, te ehhez nem értesz. Igaza volt; ismét az örvényszéléről kapaszkodott fölfelé. Most már minden tudományomról lemondtam, oly ügyesen rakta lábait, a nagyobb köveket kerülve, jól megfigyelve a süppedékeket, nehogy elmerüljünk. Ha biztos volt az út, oldalt csipdeste a füvet és bokrokat. Egyél, mert megérdemled, de az utánam jövő nagyot csapott a farára; neki vadult és trapba merészkedett. Ekkor böngőnek néztem az eget, mert a nyergem töredékeny volt és éles.

Így jutottunk föl egy órai lovaglás után az Okulára s a Tisza forrásához. Ott a menedék házban terített asztal várt reánk, a forrásnál a Tisza tündére.

Nem irom le ezt a szép látványt, jöjjetek ide, győződjétek meg magatok, hogy a természet szépségénél nincs fényesebb.

Delet harangoztak messze a faluban és mi lóra kaptunk. Föl csak föl, de le, ez itt a bökkenő! Most már egyenesen kell ám magát tartani még a hajlott korúnak is, mert különben a ló fején átbukik az ember.

Három óra is elmúlt már, tehát ideje hogy célhoz jussunk, mert a Rozinante makkaszkodott és megállott, mintha tudta volna, hogy közel van a pihenőhöz. Ekkor megérkeztünk a turbaczi erdészlakhoz.

Az igaz, hogy nekem volt a legrosszabb nyergem, legkésőbb értem a célhoz, mégis talán én voltam a legboldogabb ember mikor lovacskámról leszáltam. Idősb. Szinyei József.”

KOCSY ANIKÓ

¹ Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban / Jókai Mór. – Budapest: Kossuth, [2008].

² Pallas Nagylexikon; Kabola-Polyán

³ Bárány Kemény Gábor miniszter Máramaros vidékén = Erdészeti Lapok. – 1881. 20.évf. 7.füz. – 537-543.p.

⁴ Im. – 542.p.

⁵ Szabó Sándor: Akirályfi tanyája = Vasárnapi Újság – 1905. febr. 5. 52. évf. 6.sz. 2.p.

⁶ Tisza-forrás. – 1888. aug. 27. 1-ső és egyedüli szám. – 6. p.

⁷ Im. – 5. p.

⁸ Uo.

⁹ a fejősjuházzal kapcsolatos szállás-gazdaság

¹⁰ Tisza Kálmán testvére, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke

KLUBDÉLUTÁN A VÁRALJA KÁVÉZÓBAN

A közelmúltban a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) szervezésében tartotta első összejövetelét a kreatív alkotók és művészek klubja. A rendezvénynek, amely a klasszikus irodalmi kávéházak hangulatát idézte, az ungvári Váralja múzeum-kávézó adott otthont. A kezdeményezéssel a szervezők a Kárpátalján élő alkotók sokszor nehezen hozzáférhető műveinek népszerűsítését, továbbá a kortárs kárpátaljai magyar irodalomban és más művészeti ágakban létrehozott valódi értékek bemutatását szeretnék elősegíteni. Egy ilyen klub hozzájárulhat a kisebbség nemzeti öntudatának épüléséhez, hiszen élő kulturális rendezvények nélkül a kárpátaljai magyarság megmaradására is kevesebb az esély.

A hagyományteremtő összejövetelt a szervezők nevében Dupka György, a MÉKK elnöke nyitotta meg, aki köszöntötte a vendégeket. A rendezvényt megtisztelték jelenlétükkel a város magyar és ruszin közösségének jeles képviselői, köztük Réti János, Fuchs Andrea, Soltész Péter és Soltész Gabriella képzőművészek, Fodor Géza költő, Filep Lajos történész, a Duchnovics Társaság elnöke, Galicin Péter kiállításszervező, Krajnyák Paula, az ungvári nyugdíjas-klub egyik vezetője és mások. Eljöttek a klub összejövetelére az ungvári irodalombarátok, az Ungvári Nemzeti Egyetem diákjai és a kárpátaljai magyar média képviselői is.

Dupka György felelevenítette a kárpátaljai író-olvasó találkozók hagyományait, majd elmondta, hogy a kreatív alkotók és művészek klubdélutánjait a jövőben előreláthatólag havonta rendezik meg. A jó hangulatról Filep Anita, az ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Szakközépiskola diákja gondoskodott, aki gitárkísérettel József Attila, Vári Fábián László és Bodnár Éva egy-egy megzenésített versét adta elő.

A megjelenteket köszöntötte Rusznák György vállalkozó, a múzeum-kávézó tulajdonosa. A mecénás az intézmény huszonkét évvel ezelőtti megnyitása óta támogat minden, a művészet népszerűsítésével kapcsolatos kezdeményezést. A múzeum-kávézó, ahol a régmúlt korok használati tárgyait is megtekinthetik az ide betérők, a több nemzet kultúrájából izeltőt adó irodalmi estek, kiállítások kedvelt helyszíne lett.

A rendezvény moderátora Csordás László, az Együtt című irodalmi folyóirat olvasószervezője volt, aki élő interjú keretében Vári Fábián László József Attila-díjas költővel és Zubánics László történésszel beszélgetett. A „vallatás” apropója az volt, hogy a két alkotónak a közelmúltban jelentek meg kötetei.

Csordás László elsőként Vári Fábián Lászlót mutatta be, akinek versei irodalmi hagyományunkban gyökereznek. Többet közülük meg is zenésítettek. Aköltőnek „Jég és korbács” címmel az idei Ünnepi Könyvhétre jelent meg a legújabb verseskötete a Széphalom Könyvműhely gondozásában. A szerző az elmúlt nyolc év „terméséből” válogat. A bemutatott versgyűjteményből Marcsák Gergely magyar szakos diák tolmácsolásában elhangzott az „Ajánlás nélkül” című költemény, a szerző pedig felolvasta „A Gikhon partján” című, vallásos témájú versét. A beszélgetés során szó esett többek között jobb- és baloldali irodalomról, a kárpátaljai magyar irodalom sajátosságairól, a költő verseinek új nyelvezetéről. Elhangzott, hogy hamarosan napvilágot lát a „Tábori posta” című memoár-regénye is, amely visszaemlékezéseit tartalmazza. Kíváncsian várjuk.

Az Intermix Kiadónál nemrég jelent meg Zubánics Lászlónak a „Perli-e még ezt a hont más?” Ezer évig tényleg nem volt itt semmi? Vagy mégis?! című honismereti tanulmánykötete, továbbá az általa szerkesztett „Verecke híres útján jöttem én...” című kárpátaljai honismereti és irodalmi gyűjtemény. Ez utóbbi S. Benedek András „Itt élned, halnod kell...” című (1993) honismereti olvasókönyvét alapul véve készült, kibővítve néhány, a szerkesztő által fontosnak vélt kordokumentummal. Ilyen például egy részlet Kézai Simon mester Magyar Krónikájából, Telegdy Kata levele, Petróczi Kata Szidónia versei, a Szépasszony dombjának legendája, Mátyás király históriája, Szabács várnak viadala, Petőfi Sándornak az Úti levelekhez kötődő versei, részletek Balogh Edgár „Tíz nap Szegényországban” című művéből, S. Benedek András egy tanulmánya.

A szerző a történelmi olvasókönyveket elsősorban a diákoknak, illetve a történelem iránt érdeklődőknek ajánlja. Mindkét kötet hiánypótló, hiszen a Kárpátalja múltjával fog-

lalkozó tudományos kutatómunka eredményeit nem nagyon ismerik, mert azok nem hozzáférhetők. Zubánics László idézte Salamón Konrádnak, az ELTE történész-professzorának egyik mondását, miszerint a történelem olyan, mint egy nagy kuglóf és a mazsolát benne éppen a kis pletykák, apró célszócok jelentik, amelyek az egész történelmet színesítik. A kötetek összeállításánál a szerkesztő is az ilyen kis mazsolákat próbálta összegyűjteni. Reméli, hogy mindenki talál bennük érdekes olvasnivalót.

Zubánics Lászlótlól az is megtudhattuk, hogy az eddig megjelent könyvei a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján (www.kmmi.org.ua) is hozzáférhetők.

Ezt követően Vári Fábián László az Együtt című irodalmi folyóirat indulásának történetét vázolta fel. Elmondta, hogy az ős-Együttet éppen az ungvári egyetem akkori magyar szakos diákjai — S. Benedek András, Györke László, Punykó Mária, Keresztyén Balázs, Balla Gyula, Zselicki József — hozták létre, akik írógéppel sokszorosították a folyóiratot. A borítóra a feliratot és az illusztrációkat az iparművészeti szakközépiskola diákjai készítették, a motívumot ma is megőrizték a hátsó borítón. A szerkesztőbizottság elnöke bemutatta az Együtt legújabb számát, amely szintén olvasható a KMMI honlapján. Hamarosan a korábbi lapszámok is bekerülnek a honlap archívumába. Elmondta, hogy a folyóirat segít a fiataloknak tehetségük kibontakoztatásában, első írásaik az Új vetés című rovatban jelennek meg. A szerkesztők a szép-irodalmi próbálkozások mellett várják a helytörténettel, kultúrtörténettel foglalkozó dolgozatokat is. A folyóirat 500 példányban jelenik meg, és eljut minden kárpátaljai könyvtárba, illetve fontosabb magyarországi közgyűjteménybe.

Ezután ismét Dupka György kapott szót, aki bemutatta az általa irányított Intermix Kiadó tevékenységét, legújabb kiadványait. Akiadónál eddig 200 könyv látott napvilágot változatos tematikával: magyar vers és próza, műfordítás, helytörténet, gyermek- és ifjúsági irodalom, riportok, irodalomtörténet, zene, oktatás, hitélet és sok egyéb. A könyvek nem kerülnek

KLUBDÉLUTÁN A VÁRALJA KÁVÉZÓBAN

kereskedelmi forgalomba, a kiadványokat könyvtáraknak, közintézményeknek adományozzák. A kiadó tervei között szerepel az eddig megjelent kiadványok digitalizálása, hamarosan azok is elérhetőek lesznek

képp látják az életet, a színeket. Észreveszik azt, amit más ember talán nem vesz észre ebben a rohanó világban. De talán ennél is fontosabb, hogy szeretik a hazájukat, a tájat, ahol élnek, amelyet műveiken ábrázolnak. A

a KMMI honlapján, ahol a kárpátaljai festők fontosabb alkotásai, a különböző kiállításokra megjelent katalógusok is helyet kapnak majd. Dupka György elmondta, hogy nem szűnt meg az intézet tehetséggondozási programja, december 14-ig várják a pályázatokat vers, próza, műfordítás, grafika, fotó kategóriákban. A díjazott alkotásokat antológiában szeretnék megjelentetni.

A rendezvény a 65. születésnapját ünneplő Soltész Péter pályafutásának méltatásával zárult. A festőművész elmondta, hogy a művészek kicsit más-

kávézó falain Soltész Péter olajfestményeit tekinthették meg az érdeklődők. Az ő alkotásait ajánljuk olvasóink figyelmébe a Kárpátaljai Hírmondó jelen számának hátsó borítóján.

A művészeti, irodalmi, zenei élményt és történelmi ismereteket nyújtó mintegy háromórás rendezvény jó hangulatban fejeződött be. A beszélgetésekbe mindenki bekapcsolódhatott, a szerzők dedikáltak (a felvételen Zubánics Lászlónál állnak sorban az érdeklődők), az irodalombarátok ajándékkönyveket is kaptak.

SZEMERE JUDIT

Író-olvasó találkozó a főiskolán

A Magyar Írószövetség, valamint az EX Libris Könyvtári Alapítvány közös szervezésében a Magyar Írószövetség és a Napút folyóirat bemutatkozó estet tartott Beregszászban. A rendezvénynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

Vári Fábrián László József Attila-díjas költő meghívására Szondi György főszerkesztő, Mátyus Aliz író, Szentmártoni Szabó Géza irodalomtörténész és Toót-Holló Tamás író, újságíró tartott előadást a lap működéséről.

Az 1999 óta évente tízszer megjelenő irodalmi-kulturális folyóirat válogatásai között az irodalmon kívül a kultúra, a művészet és a tudomány más területei is helyet kapnak. A szerkesztőség szem előtt tartja a magyarországi kisebbségek kultúrájának népszerűsítését is.

A főszerkesztő beszámolt arról, hogy a decemberi megjelenés dokumentumértékű, kalendáriumos művészévkönyv, amely a következő esztendőben hetvenéves magyar írók (irodalmárok), színeszek és képzőművészek vallomásait tartalmazza. Évente hatvan, hetvenen fogalmazzák meg gondolataikat.

A lap tematikájának és működésének ismertetőjét követően a megjelent szerzők részleteket olvastak fel műveikből, bemutatták a folyóirat hasábjain is hirdetett legújabb kiadványaikat.

M. B.

Magyar írók „irodalmi karavánja” Kárpátalján

A kulturális programot a MÉKK és a KMMI közös szervezésében október 11–18. között rendezték. Kárpátalja vendége volt Sarusi Mihály József Attila-díjas író, újságíró, a Magyar Írószövetség és a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének tagja, valamint Gulyás Imre, Debrecen Város Sajtódíjas újságírója, aki ugyancsak tagja a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének és a Magyar Írószövetségnek is.

A magyarországi irodalmárok Dupka György, a MÉKK elnöke és Zubánics László, a KMMI elnöke vendégeiként író-olvasó találkozókra vettek részt Beregszászban, Munkácson, Rahón, Ungváron, Tivadarban, Péterfalván, Tiszabökenyben.

A Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban tett látogatásuk alkalmával Szabó Árpád igazgató tájékoztatta az írókat a gimnázium létrejöttéről és az oktatás menetéről, majd az előadóteremben a vendégek számoltak be a diákoknak munkásságukról.

Sarusi Mihály egyebek mellett az Alföld iránti szeretetéről beszélt. Mint mondta, könyveiben és írásaiban a szóránymagyarságot keresve bejárja a nagyvilágot. A találkozón be-

számolt a Hiábahaza című, negyvenedik kötetéről.

Gulyás Imre arra bátorította a hallgatóságot, hogy az általuk kitűzött célokat semmilyen körülmények között ne adják fel. A költő ugyancsak az Alföld iránti elkötelezettségét hangsúlyozandó arra biztatta a diákokat, hogy egy alföldi látogatás alkalmával keressenek fel egy-egy pásztor, ezáltal fogalmat alkothatnak az ősmagyar életéről. Művei közül az Apáink a Donnál című eposzából olvasott fel részletet, amelyet az édesapja elbeszélései, szóbeli visszaemlékezései ihlettek.

Dupka György rövid kommentárjában a vers megtartó erejét hangsúlyozta a légerekben szenvedők példáján, akik közül többeket a hit és a költészet mentett meg a biztos haláltól.

Az irodalmárok látogatását és elbeszéléseit a gimnázium közössége nevében Szabó Árpád igazgató köszönte meg.

Sarusi Mihály és Gulyás Imre újságíró is, tehát örömmel látogattak el a Beregi Hírlap szerkesztőségébe, ahol Zubánics László főszerkesztő foglalta össze röviden a lap történetét, és megmutatott egy ma már relikviának számító 1945-ben kiadott lapszámot.

BERNÁR

Tisztújító közgyűlés a Magyar Írószövetségben

November 27-én tisztújító közgyűlést tartott a Magyar Írószövetség. Az elvégzett munkáról Vasy Géza leköszönő elnök számolt be. Az egybegyűltek Szentmártoni János fiatal költőnek szavaztak bizalmat az elkövetkező időszakra. A választmány tagja lett Vári Fábrián László költő. A kárpátaljai írócsoportot rajta kívül Dupka György, Füzesi Magda és Finta Éva képviselte a közgyűlésen.

Tudósítónk

Kárpátalja egészségügye a két világháború közötti csehszlovák korszakban

A Kárpát-medence északkeleti peremén fekvő Kárpátalja a 19–20. század fordulójától a történelmi Magyarország négy vármegyéjének – Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros – összefoglaló neve. E nagytáj területe 17 945 km², lakossága 1910-ben 848 428 fő. Az 1920. június 4-i trianoni békediktátumban Kárpátalját feldarabolták: több mint a felét Csehszlovákiához, kevesebb, mint harmadát Romániához csatolták, a töredéke Magyarországhoz tartozott. Az 1945 júniusában aláírt szovjet–csehszlovák szerződéssel Kárpátalja a Szovjetunió fennhatósága alá került. A birodalom felbomlásától, 1991-től Ukrajna része, és annak a délnyugati, Szlovákiával, Magyarországgal és Romániával határos megyéje. Hivatalos ukrán neve Zakarpatszka oblaszty: területe 12 800 km², a 2001. évi népszámlálás szerint lakossága 1 254 614 fő.

Az elmúlt évszázadban Kárpátalja egészségügyét elsősorban az határozta meg, hogy éppen melyik ország fennhatósága alá tartozott, és milyenek voltak az adott ország egészségügyi és közegészségügyi viszonyai, illetve hogyan alakultak a lakosság szociális körülményei.

Jelen tanulmány a felsorolt korszakok közül az 1919 júniusa és 1938–1939 fordulójá közötti két évtized egészségügyi ellátását ismerteti, amikor Kárpátalja Csehszlovákiához tartozott. A terület ekkor 12 653 km², a lakossága 606 568 fő. Milyen volt az egészségügyi helyzet az impériumváltás idején? Mivel a terület 1919-ig Magyarország szerves része volt, Kárpátalján is az akkor érvényben lévő törvények és rendeletek szerint szervezték az egészségügyet. Ebben a korszakban a községek egészségügyi ellátása számos tekintetben még megoldatlan volt.

Sem az első világháború előtt, sem az általam vizsgált időszakban Kárpátalján nem volt orvosképzés. Azonban Ung vármegyében Tauffer Vilmos közreműködésével már 1890-ben megalapították az Ungvári Bába Tanintézetet, eleinte kísérleti jelleggel. Az intézményben évente 50–55 szülésznot képezték, akik országosan elismert hatályú oklevelet kaptak. A bábauty rendezéséről szóló törvény 1908-ban jelent meg, amely kimondta, hogy minden olyan város vagy község, amelynek 800 lakosa van, köteles bábát tartani. Ez azonban nem jelentette azt, hogy Kárpátalján lehetőség volt a rendelkezések maradéktalan végrehajtására.

A bábaképzés elindítása javította ugyan a vidék egészségügyi ellátását, de az 1910-es évek végén 40 kárpátaljai faluban még nem működött okleveles szülésznot. Kevés volt az orvos, magas volt a csecsemőhalandóság, ezenkívül az általános mortalitási mutatók is igen kedvezőtlenül alakultak. Ebben az időben Kárpátalját, vagyis az említett négy vármegye területét, 40 egészségügyi körzetre tagolták, amelyekben mindössze 28 körzeti, illetve körzeti orvos teljesített szolgálatot, aminek következtében egy orvosra több mint 30 000 ember jutott. A terület egészségügyi viszonyait elsősorban az orvosihiány, és a rossz higiéniai körülmények miatt terjedő többféle járványos betegség jellemezte.

Miután az első világháborút követően Kárpátalja Csehszlovákia fennhatósága alá került, az új egészségügyi törvények kidolgozását megelőzően a csehszlovák hatóságok felmérést készítettek a régió egészségügyi helyzetéről. Akimutatások azt jelezték, hogy ebben az időben a területen a legnagyobb gondot a fertőző betegségek – első-

sorban a tífusz, a vérhas és a himlő – okozták. Ugyancsak erre az időszakra esik az influenza (az ún. spanyolnátha) járvány is.

Néhány adat az 1920. évi egészségügyi felmérésből: a nyilvántartásba vett 1000 dizentériás közül 144 elhalálozott, 1000 tífuszos eset közül 259 végződött halállal, a himlővel fertőzöttek esetében 259 volt a halálozási arány. Rendkívül magas volt a tuberkulózisban szenvedő betegek száma. A felmérés fontosnak tartotta megjegyezni, hogy a helyzet a feltártnál is súlyosabb lehet, mivel nem minden fertőző beteg került a nyilvántartásba. Ennek okai egyrészt a nehezen megközelíthető hegyvidéki települések nagy száma és a nyilvántartások hiánya, másrészt pedig az, hogy a betegek jobban bíztak a kuruzslókban, mint az orvosi segítségben. Az általános halandóság Kárpátalján 1920-ban 33 ezrelék volt.

Első intézkedésként a csehszlovák Egészségügyi Minisztérium az 1922. évi 236. törvény szerint Kárpátalja területét 70 egészségügyi körzetre osztotta, és 70 körzeti orvost bízott meg annak ellátásával. A korábbiaktól eltérően, az orvosok állandó lakóhelyét kötelezően a felügyelt körzetben jelölték meg, ahol a gyógyító munka mellett a közegészségügyi teendőket is kötelesek voltak ellátni. Munkájukat az ungvári *Egészségügyi referátus* ellenőrizte. Ez az egészségügyi intézkedés ugyan javulást jelentett az előző időszakhoz képest, de még mindig nem pótolta az ellátás hiányosságait, és nem biztosította a lakosság teljes körű egészségügyi ellátását.

Gondot jelentett a hatóságoknak az is, hogy az orvosok a körzeten belül ugyan, de elsősorban a nagyobb városokban telepedtek le. Ennek eredményeként az orvoshoz jutás lehetősége különösen a hegyvidéki falvakban továbbra is megoldatlan maradt. Ebben az időben Kárpátalján mindössze négy kórház működött: Ungváron, Munkácson, Beregszászban és Nagyszőlősen. A gyógyászati intézményekben az összes betegágyszám 800 volt, ebből 12 ágyat a bábaképző intézet tartott fenn a növendékek oktatására. Egy orvosra átlagban 20 ezer ember jutott. A területen az 1920-as években a fertőző betegségek közül a tüdővész jelentette a legnagyobb gondot. Ebben az időszakban tuberkulózisban több ember hunyt el, mint az összes fertőző be-

tegségben együttvéve.

A helyzet javítása érdekében 1922-ben Munkácson összehívták a kárpátaljai orvosok első kongresszusát, ahol intézkedési tervet fogadtak el a tuberkulózis fertőzés terjedésének megakadályozására, és a betegek gyógyításának megszervezésére. A megelőzésre, valamint a fertőzöttek kiszűrésére tüdőszűrő állomások létesítését, a betegek elhelyezésére és gyógyítására pedig a kórházak mellett külön pavilonok építését tervezték. Az utókezelést szanatóriumokban kívánták megoldani. Ebben az időben Kárpátalján egyre nagyobb gondot jelentett a szifilisszel fertőzöttek magas száma. Ezen kívül a síkvidéki részeken a malária szedte áldozatait, a hegyvidéken pedig a jódhiányos ivóvíz következtében kialakult strumás megbetegedés fordult elő igen nagy gyakorisággal.

A megye vezetése legfontosabb feladatának a fertőző betegségek terjedésének megakadályozását, illetve a fertőző góccok felszámolását tekintette. Ennek érdekében a terület közegészségügyi hatósága a városok és községek jó ivóvízzel való ellátását tűzte ki célul. Két nagyvárosban, Ungváron és Munkácson kiépítették a vízvezeték-hálózatot, és terveket dolgoztak ki a szennyvíz elvezetésére, vagyis a csatornázásra is.

A terület egészségügyi hatósága a távol fekvő, nehezen megközelíthető települések lakosságának szűrését és egészségügyi ellátását a Csehszlovák Vöröskereszt bevonásával oldotta meg. Az Egyesült Államok Vöröskereszt szervezete egy győgszerekkel, és minden szükséges eszközzel felszerelt kórházvontatot bocsátott a csehszlovák társszervezet rendelkezésére, amely Kárpátalján elsősorban a fertőző betegségek elleni védőoltásoknál, valamint a betegek kórházba szállításánál nyújtott óriási segítséget.

A kórházvontat mintájára a Csehszlovák Vöröskereszt szervezésében zárt egységekben egészségügyi autók indultak útnak szerte a vidéken, amelyek szállító, fürdő, laboratóriumi és fertőtlenítő berendezésekkel voltak ellátva, és elsősorban a fertőző betegségek kiszűrése, valamint azok megelőzése volt a fő feladatuk.

Az egészségügyi ellátás javítása érdekében a csehszlovák kormány a járási székhelyeken egészségházak létesítését tervezte, hogy megoldja a távol lévő, kórházakba nem szállítható súlyos betegek ellátását. A vidék kórházait korszerű felszerelésekkel látták el, a két legnagyobb intézményt, az ungvárit és a munkácsit röntgengéppel is felszerelték. A szélesebb körű ellátás érdekében a kórházi osztályokon – különös tekintettel a fertőző betegekre – a betegágyak számát jelentősen megnövelték. Elsőként Nagyszőlősen külön pavilont építettek a nemi betegek számára, hogy biztosítsák szakszerű kórházi kezelésüket.

Az egészségügyi ellátás jelentős javulását eredményezte, amikor Aknaszlatinán megnyílt a munkácsi kórház által működtetett 200 ágyas fiókkórház, amely a

Kárpátalja egészségügye a két világháború közötti csehszlovák korszakban

■ sóbányatelep lakosságán kívül a környékbelieket is ellátta. Új kórház építését tervezték a központi fekvésű és a könnyen megközelíthető Huszton, hogy a hegyvidéken élők ellátása is megoldódjék. Az Egészségügyi Minisztérium támogatásával a Masaryk Liga 18 gondozóházat működtetett a régióban, elsősorban a tuberkulózis, a nemi betegségek és a trachoma felszámolására.

A betegségek megelőzését és a jobb egészségügyi ellátást szolgálták a helyi egészségügyi hatóságok által szervezett úgynevezett Népi Egészség Házak is, amelyeket korszerű bakteriológiai és szerológiai laboratóriumokkal szereltek fel. Ezek az egészségházak három típusú ellátásra szakosodtak: tuberkulózis elleni védelem, nemibeteg-gondozás, valamint az anya- és csecsemővédelem. Ez utóbbi program a „Gyermekeinknek” összefoglaló néven vált ismertté, és a Masaryk Ligával egyetemben egészségügyi nevelő-, illetve felvilágosító munkát is végeztek szerte a vidéken.

Továbbra is gondot jelentett az egészségügyben a gyógyító szakemberek egyenlőtlen területi eloszlása. Az 1928-as adatok szerint a Kárpátalján praktizáló 222 állami és magánorvos közül 117 a három városban – Ungvár, Munkács, Beregszász – működött. Itt kell megjegyeznünk, hogy a három város lakossága ebben az időben nem haladta meg a 70 000 főt. A vidék 484 településén élő 650 000 lakost mindössze 105 orvos látta el. Kárpátalja hegyvidéki részén, a Verhovinán nem volt kórház. A legközelebbi több mint száz km-re működött, és a rossz útviszonyok miatt a hegyvidéki lakosok számára gyakorlatilag megközelíthetetlen volt az intézmény.

A prágai kormány 1937 júniusában kiadott 109. számú rendeletével Ungvár székhellyel megalakították az önálló Kárpátaljai Orvosi Kamarát. A szervezet közvetlen kapcsolatban állt a Kárpátaljai Országos Hivatallal, s ennek az orvosok szempontjából különösen nagy jelentősége volt.

Az 1930-as évek közepére valamelyest javult Kárpátalja egészségügyi ellátása. Ezekben az években a régióban 100 000 lakosra 34,21 magángyakorlatú orvos jutott. A falusi lakosokat körorvosok látták el, akik hetente egyszer, egy meghatározott napon keresték fel a településeket. Ha valaki orvost kívánt hívni a beteghez, azt a hét folyamán a falusi bírónak jelentette. Az utóbbi feladata volt aztán a doktort elkísérni a beteg házához. Ilyen körülmények között a falusi lakosoknak nem volt lehetősége arra, hogy sürgős esetekben az or-

voshoz forduljon. A betegek nagy részét a családtagok vagy olyanok látták el, akik népi gyógyító tudásukra támaszkodtak. 1935-ben Kárpátalján még mindig igen kevés, mindössze 269 orvos és 54 patika szolgált a lakosságot.

A következő évben, 1936-ban a beregszászi kórház egy új, korszerűen felszerelt 253 ágyas nőgyógyászati pavilonnal bővült. Ugyanabban az évben kezdték el az akkor 600 ágyas ungvári kórház második 60 ágyas sebészeti pavilonjának, valamint a 150 ágyas bőr- és nemibeteg-gondozó kórház- és rendelőintézetnek az építését, illetve egy fizioterápiás részleg kialakítását. A további tervek között szerepelt még egy új kórház építése a fertőző betegek számára, továbbá a pszichiátriai, valamint az ideggyógyászati részlegeknek egyenként 60 ágyas bővítése. A kórház-telek egyesítése és növelése céljából tárgyalásokat kezdtek a környező ingatlanok tulajdonosaival. Az volt a cél, hogy Ungváron, a terület székvárosában, a már meglévő és a tervezett kórházépületeket egy területen, egységes gyógyító létesítménnyé szervezzék.

A csehszlovák hatóságok részéről tett erőfeszítések és intézkedések azonban nem voltak elegendőek ahhoz, hogy az egészségügyben és szociális viszonyaiban elmaradt Kárpátalját felemeljék a másik két országrész, különösen Csehország, de akár Szlovákia szintjére. Összességében, a csehszlovák korszak két évtizede alatt az orvosok száma 316-ra, a kórházi ágyaké pedig alig több mint kétszeresére, 1825-re emelkedett, ami annyit jelentett, hogy 1000 lakosra átlagban 2,5 kórházi férőhely jutott.

Tény, hogy két világháború közötti csehszlovák korszakban Kárpátalja kórházi ágyakkal, orvosokkal, gyógyszereszekkel és egyéb egészségügyi személyzettel való ellátása javult, de a lakosságról való széleskörű gondoskodás még korántsem volt teljes.

Mint említettük, 1938–1939 fordulóján Kárpátalja ismét Magyarország részévé vált. A budapesti kormányzat részben folytatta az impériumváltozás miatt annak idején kényszerből félbehagyott szociálpolitikáját a vidék egészségügyének további javítására, másrészt továbbfejlesztette a csehszlovák kormány által kialakított egészségügyi intézményhálózatot.

A második világháború eseményei azonban új irányt szabtak a történészeknek.

KÓTYUK ERZSÉBET

Bécur bá

Már a neve sem volt mindennapi: Bécur bá. Mindenki, a kisvárossá dagadt valamikori falu apraja-nagyja így szólította, ezen a néven ismerte. Béla volt a becsületes neve, de népszerűségének köszönhetően Bécinek becézték, amihez dukált az úr titulus, amit a környezetében a tudásával érdemelt ki. A bácsi szó idősebb korában ragadt rá. Aztán, ki tudja, mikor, összevonták mindezt, és így lett Bécur bá, ami ellen sosem emelt kifogást.

Olyan ember volt, aki ott volt mindenütt, ahol segíteni kellett, mert értett mindenhez, ami nélkülözhetetlen volt a hegyaljai falunak. Az első világhéget követő évtizedekben nem volt sem orvos, sem felcser, sem patikus, sem állatorvos a félreeső településen, arra meg senkinek nem volt pénze, hogy szakembert a városból hívjanak.

Ebben a kényszerhelyzetben lett Béla bácsi a falu Eszklulája. Rejtély, hogyan tett szert az ezoterikus tudományokra, az viszont tagadhatatlan, legalábbis néhány idős ember emlékezete szerint, hogy késő éjszakaig égett a petróleumlámpa az asztalán, mert mindig olvasott, forgatta a könyveket; a házaló könyvárusok minden hónapban hozták neki valamiféle olvasnivalót, talán innen volt a tudománya.

Így volt, vagy másként, de őt hívták az ellésekhez, ő kotyvasztott szereket a nyavalyákra, ő vágott eret a betegeknek, ő köpült, helyre tette a ficamokat, ha kellett, sebeket varrt.

Tisztelték azért is, mert nem nyúzta pácienseit és a hozzátartozókat: beérte, pláne, ha nagyon szegény volt az illető, jó szóval, vagy természetbeni adományokkal. Amennyiben a kezelt személy vagy jószág jobb létre szenderült, Isten akaratának tartották a falubeliek.

Volt még valami benne, amivel kivívta a közösség szeretetét, mégpedig sajátos humora. Minden helyzetben volt magas mondandója, a jó ízlés határain belül szinte mindenkivel élcelődött.

Azokban az években, amikor a településre kerültem körzeti orvosként, Béla bácsi már felváltotta a tizedik X-et; testben meggyengült, de szellemileg még tartotta magát. Nem járt sehová, de nem is hívták: már nem is volt szükség rá, na meg a kora miatt is, viszont látható örömmel fogadta a látogatókat, marasztalta, szóval tartotta őket, mert beszédes volt. Volt miről mesélnie, hiszen tapasztalata kiapadhatatlan volt.

Engem kitüntetően kedvelt, mert megoszthatta velem orvosi tevékenységéről az emlékeit: betegségekről elmélkedett, sikereit, eredményeit sorolta látható élvezettel. Nem vitatkoztam vele sosem, holott a szakértelem hiányával összegereblyézett ismereteit, no meg felkészültségét jócskán meghaladta a kor, ám ami a népi gyógyászatot illeti, sokat tanultam tőle. Kérdezgettem, és ő készséggel válaszolt; minden beszélgetésünkbe belevitte a rá jellemző humort.

– Hallottam azt is, hogy Béla bácsi állapította meg a halál beálltát, magát hívták, hogy konstatalja – hoztam szóba egyszer. – Arulja el, minek alapján mondta ki a vég-szót? Tudvalevő, hogy vannak kómák és hasonló állapotok, és nagyrítján tetszhalál is van.

Bécur bá huncutságban verhetetlen volt:

– Hát úgy, hogy elmentem, oszt megnéztem a lelkehagyottat.

– Jó, jó, de annak megállapítása felelősségteljes, mint bármi más a gyógyító gyakorlatban. Amúgy egyszerű rá-nézéssel elég kockázatos...

– Nem rohantam én ízibe, ha hívtak. Elszószmötöltem még egy-két órát, aztán indultam, mert ha nem hótt meg, hát ennyi idő alatt mozdulnia kellett neki.

– Értem, de vannak tünetek, jelek, amire az orvos alapoz, amikor kimondja a verdiktet. Béla bácsi mire alapozott?

– Én-e, fiam? Hát arra, hogy mire odaértem, már le volt feketével takarva a tükör, meg sírtak a rokonok.

SZÖLLŐSY TIBOR

BEREGI VIRÁGCSONKOR

Jeles költőnk, Baróti Szabó Dávid (1739-1819) a „magyarság virági”-nak nevezte szólásainkat, közmondásainkat. Most a magyar nyelvterület északkeleti részének virágait vesszük sorra. Olyan szólásokat szedtem össze, amelyek valamely beregi helységhez kötődnek. Először a nagyobb egységhez kapcsolódókat lássuk!

Az „Ungvári bor, beregi búza, nyíri (=nyírségi) makk nem szerez bőséget” közmondás eléggé egyértelmű, nem szükséges magyarázni. Ha valaki nagyobb területet vagy minden számba jövő helyet bejárt, szoktuk mondani: „Bejárta Ungot, Berket” (=Bereget). Ez csak kis résznek látszik, de semmivel sem kisebb, mint Tolna és Baranya, mely éppen ugyanazt jelenteli („Bejárta Tolnát, Baranyát”).

Ezek után nézzük azokat a szólásokat, amelyekben egy-egy beregi helység szerepel! Némelyikhez egy-egy esemény tartozik, másokról viszont anekdota is van. „Ardóban fát vágnak, ide hallik a forgácsa” – szokták mondani, amikor Beregszászban is hallani az ardói harangszót. A ma Beregszászhoz tartozó Beregardó a szólás keletkezésének az idején önálló helység volt. „Menz te is, mint a barkasziák a lábtóval”: első hallásra azt hihetnénk, hogy valakik szűk helyen terjedelmes tárgyat akarnak átvinni. Az anekdota úgy szól, hogy annyi fát szabad kivágni, ahol egy létra elfér. Ám a ravasz barkasziók nem hosszában vitték a létrát az erdőben, hanem keresztben, így sokkal több tüzelőfára tehettek szert. „Volt nekem is földem Bégányban”. Aszólásban tulajdonképpen nem a helységnév a lényeges, hanem a „volt” szó, mert egykori földbirtokomat már nem tudom eladni, és kölcsönt sem vehetek fel rá.

Nagyberegéről két szólás is megemlékezik. „Kitetted a beregi árnyékra”, azaz megromlott. Az ételt ugyanis hűlni tették ki az árnyékra, de nemsokára odaért a napsütés, így az otffelejett étel ehetetlenné vált. Szintén a nagyberegiekre fogtak egy vándoranekdótát: „Okos, mint a beregi kos – farral megy a vályúnak”, mert képtelenséget csinál. Van egy rimes változata is: Okos beregi kos – farral megy a vályúnak”. Szintén egy vándoranekdótán alapszik a következő: „Nem piszkoskodom én vele, mint bótrágyi ember a Miatyánkkal”: bele sem fogok, úgysem tudom elvégezni. Valamikor régen állítólag a tiszteletes azt mondta a presbitériumnak, hogy nem képesek hibátlanul elmondani a Miatyánkot. Aki hibázik, az fizet. A presbiterek sorra hibáztak, mire a bíróra került a sor, nem kezdett bele, hanem ezt mondta: „Itt a pénz, tiszteletes úr, nem piszkoskodom én a Miatyánkkal”. Több falura is ráfogták ezt az esetet, de hogy miért éppen Bótrágy maradt ebben „halhatatlan”, az rejtély.

A vándoranekdóták sorából Dobrony

sem maradt ki: „Nyomják, mint Dobronyban az ajtót”. Jelentése: rászédtek, becsapták. Egy ember fogadást ajánlva azt mondta, hogy fél kézzel is zárva tudja tartani az ajtót, kívülről akár többen is hasztalanul próbálnák benyomni. Bent aztán az ajtót kitámasztotta, és az ablakon át távozott. Kintől pedig többen nekitámaszkodva – hiába – nyomták az ajtót. Mire újra kinyílt, a fogadási pénzzel a csaló már messze járt. Csúfolódó jellege van a következőnek: „Dobronyban hüppen az alma”. A „pottyán” hangutánzó ígét Dobronyban a szintén hangutánzó, de csak a helységben használatos, az egyedi „hüppen” szóval helyettesítették.

Szólások tekintetében alighanem Heteny viszi el a pálmát. A hetenyi kerégyártók híresek voltak szakértelmükről, amit a „Van egy falu, Heteny, ahol még a pap is kereket csinál” szólás őrzött meg. A továbbiak már nem ilyen pozitív jelenségre utalnak: „Várta, mint Heteny a vizet”, azaz váratlanul jött a baj. „Örül, mint hetenyiek az árvíznek”, vagyis egyáltalán nem örül. Aztán: „Nekidül, mint hetenyiek a ködnek”, ami azt jelenti, hogy előredőlvé siet, vagy esztelenül lát hozzá valaminek. A határ túlsóoldalon fekvő Tivadarban a kettőt összekeverve még ironikusabban használják: „Neki feszült, mint a tivadari kutya az árvíznek”.

Hadd idézzük Munkácsot is! Annak idején Anonymus azzal magyarázta a város nevének eredetét, hogy nagy munkával járt, mire a honfoglalók eljutottak ide. Ezt az újabb korban is tartották: „Munkácsra jár”, tehát oda jár munkába. Vagy a „hol van valaki?” kérdésre ez a válasz: „Munkácsra van”, tudniillik dolgozni ment. Ez is szójátékkal keletkezett, mint pl. az ungi „Kifolyik a Csapon, Záhonyánál még megvolt” (utalás a magyar háborús jóvátételre a Szovjetunió irányában). Szépnek tűnik a következő: „Áldja meg az Isten a munkácsi szénát”. A jelentése viszont ez: hogy a mennykő csapjon bele! Tehát szó sincs Isten áldásáról, hanem nyilván egy nyomdafestéket nem tűrő szó is volt benne. Ezt szépítették aztán az „áldja meg” igével. Hogy miért is volt valójában rossz, állati fogyasztásra alkalmatlan a munkácsi széna, azt homály fedi.

Szernyének is jutott egy szóláshasonlat: „Van esze, mint Szernyén Potyóknak”. Két magyarazatot is hallottam rá. Az egyik: Potyók bölcs ember volt, akinek meg kell fogadni a tanácsát. A másik: okoskodó ember volt Potyók, akinek a véleményét nem szabad komolyan venni.

Ízes, népi szólások ezek, a humor sem hiányzik belőlük. Talán egyikük-másikuk napjainkban nem is ismeretes már. Elsősorban ezért láttuk fontosnak megőrizni őket.

MIZSER LAJOS

Irodalmi anekdoták

Királyhegyi Pál Karinthyval és Molnár Ferencsel sétált az utcán. Királyhegyi akkor még kezdő újságíró volt. Molnár Ferenc azt mondta:

– Na, a Királyhegyi megkérdezi az első járóelőt, melyikünket ismeri. Fogadjunk, hogy engem fog.

Fogadtak. Királyhegyi oda is ment az első szembejövő emberhez.

– Bocsásson meg, uram, melyiket ismeri az ott álló két úr közül?

– Egyiket sem, Királyhegyi úr.

– És engem honnan ismer?

– Három évig szomszédok voltunk.

A Svábhegyen sétálgatott Jókai. Találkozott régi barátjával, Bérczy Károllyal. Beszélgetés közben Bérczy megjegyezte:

– Olvasom a lapban az új folytatásos regényedet, Móric. Vigyázz jobban, mert az egyik alakodat legutóbb Kis Péternek nevezted, pedig annak idáig Nagy Pál volt a neve.

Jókai megáll, szelíden ránéz barátjára, aztán így felel:

– Igazán nem értem, Károly, hogy egy olyan okos embernek, mint te vagy, miért kell minden számszót elolvasnia!

Egy újságíró megkérdezte Mark Twain amerikai író, igaz-e, hogy már hosszabb ideje dolgozik egy nagy lélegzetű darabon.

– Igaz, most egy négyfelvonásos, háromszünetes darabot írok, s a szünetekkel már készen is vagyok.

Szép Ernőhöz, a neves íróhoz bekopogott egy fiatalember.

– Nemrég elküldtem önnek a novellámat. Tudja, ez egy eredeti témájú novella. Méltóztatott már elolvasni?

– Ó, hogynem! Nem is egyszer! Az utóbbi tíz évben legalább százszor olvastam ezt a történetet.

Egyszer egy egész gyereksereg rohanta meg Karinthy, aki nagy büszkén kezdte osztogatni az aláírásait, ám a szignókat a lurkók értetlenkedve fogadták: „Ja, hát ön nem Kosztolányi? Akkor nem is kell!” – és visszaadták a papírokat.

Kosztolányitól másnap a friss autogramtulajdonos mindjárt egy másodikat, harmadikat, sőt negyediket is kért. „Mondd, fiam, mire kell neked négy aláírás?” – kérdezte a költő gyanútlanul. „Tetszik tudni – hangzott a betanított válasz –, ötven Kosztolányiért kapok egy Karinthyt.”

Az 1860-as évek valamelyikében Deák egy alkalommal összecserélte kalapját egy fiatalember hasonló fejfedőjével. Amikor a fiatalember visszavitte a kalapot az ismert politikusnak, a következő párbeszéd zajlott le kettejük között.

– Összecseréltük a kalapjainkat. Úgy látszik a fejmeztünk körülbelül megegyezik.

Deák erre ezt válaszolta.

– Körül igen, de belül?

Weinrauch Katalin

Libbenő fény

Amióta az asszony nem talált vissza az udvarról a lakásba, a fia többé nem engedte, hogy kimozduljon a házból, rázárta az ajtót. Megszűnt zavaró, idegesítő kopogtatása a mindig csukott vaskapun, nem dörömbölt a szomszédtól elválasztó kerítésen, nem hallatszott habogó jajongása. Mostanában csak elmosódott sziluettje látszik a konyhaablak hályogos üvege mögött. A függönybe kapaszkodva némán réved a semmibe. Szemében rég kihunytt az értelem fénye, érzéseiről semmi nem árulkodik. Szürke, ápolatlan haja az arcából, tekintete üres. Nem szól, semmilyen kérdésre nem válaszol, már nem jajgat. Nem tudni, felismer-e bárkit is, éhes-e, fáig-e valamije, mit érzékel a környező világból. Nem él, csak létezik. A teste bőrtönébe zárt lélek nem keres kapcsolatot a külvilággal, nem küld jeleket. Benne fagyott a lelke, vagy talán meg is halt...

Eleinte mindenki őt szánta, de ahogy egymás után teltek az évek, egyre inkább a fiát sajnálták. Ő, az asszony egyetlen gyermeke becsülettel gondját viseli anyjának, bár látszik, hogy belefáradt. Férfi léte naponta kétszer eljár hozzá: fürdeti, eteti, takarít utána. Amíg a felesége egészséges volt, együtt csinálták, de az asszony is beteg lett, megoperálták és már csak otthon tesz-vesz az unokák körül. Ennyit bír.

– Hogy van a mama? – kérdezi a szomszédasszony, aki éppen az idej első hótól tisztogatja a gyalogjárót a háza előtt. Örül, hogy jogosan megállhat és szusszanhat egyet, amíg szót vált a férffal, aki az ebédet hozza az anyjának. Szánalom van a hangjában, de ez a sajnálkozás inkább szól a fáradtan mozduló embernek, mint a betegnek, aki felől érdeklődik.

– Nem istudom, mit mondjak. Gondolom, nem fáj semmije, mert ezt csak észrevenném rajta. Vagy ki tudja... Tűri, hogy megetessem, tisztába rakjam, de nem ismer, nem tudja, ki vagyok. Miféle szömyű betegség ez? Két éve még néha szólt egy-két szót, igaz, csak az anyanyelvén. Magyarul elfelejtett, mintha kitörölték volna az agyából. Pedig régen csak magyarul beszélt velem. Azt mondják, adjam be egy intézetbe, ahol ápolnák, gondoznák, de nincs hozzá szívem. Mondja, hogy tehetném én ezt? Eldobjam magamtól? Az anyámat? Aki olyan nehezen nevelt fel apa nélkül... Hajnaltól éjszakáig dolgozott, csak hogy tanulhassak...

Az asszony elismeréssel néz az emberre: – Nagy teher – mondja csendesén. – Az, de ezt mérte ránk az Isten. – Elkelve magának egy kis segítség... – Nehéz egyedül, és egyre nehezebb. Én sem vagyok már fiatal. A fiam néha elkísér, de mindig nagyon megviseli, hogy így látja a nagymamáját, akinek egykor ő volt a mindene. Akitől a legszebb meséket hallotta, és aki megtanította imádkozni. Anagynak köszönheti, hogy elsőáldozó lett, és így a templomban is megesküdhetett a feleségével. Még óvodás volt, amikor anyu már vitte magával a templomba. Mekkora hite volt az

én anyámnak! Emlékszik rá maga is, igaz?

– A kicsi Andráska! Mindig együtt készülték a karácsonyra! Milyen szép adventi koszorút csináltak a nagymamával! Nagyon ügyes volt... Még most is őrzök egyet, amit a mamától kaptam... Vasárnap meg is gyűjthetem rajta az adventi gyertyát.

Váratlanul felnevet:

– Emlékszik rá, amikor a kisfia a templomban kiszúrt egy zsebest, akit addig senkinek nem sikerült rajtakapni, pedig már hosszú ideje fosztogatta a hiveket?

– Valami dereng, de nem emlékszem...

Advent második vasárnapján történt. A gyerek olyan öt éves forma lehetett. Sokan voltak a misén, a két padosor között tömött sorban álltak az emberek, akik áldozni készültek. A gyerek összetett kézzel, csendes szemlélődött, nézegette a szorosán egymás mellett álló embereket, aztán egyszer csak meghúzta a mama karján a kabátot: nagy, nézd, annak a néninek három keze van! A nagymama lepisszegte: ne beszélj butaságot, inkább imádkozzál szépen! Figyeld csak, most gyújtja meg a pap bácsi a második gyertyácskát az adventi koszorún! De mama, nézd, annak a néninek mégis csak három keze van!

A mama a jelzett irányba nézett, aztán felugrott és egy látszólag szenteskedve imádkozó nőnek éppen idejében markolta meg a mellette álló asszony zsebében matató-kutató kezét. Jókor: azt a pénztárcát, amit elemelt, már nem tudta sem elejteni, se elrejtteni. Az ellene valló bizonyítékot ott fogta a kezében. A körülöttük állók felhördültek a látottakon: a nő imára kulcsolt kezének egyike kesztyűbe bújtatott műkéz volt! S amíg látszólag áhítatosan imádkozott, addig az igazi kezével, a vastag kabátja takarásában, végigkutatva a közelében álló gyanútlan hivek zsebeit. Két markos férfi ragadta karon a nőt, úgy adták át a kiérkező rendőröknek.

Az emlék hatására egymásra mosolyognak:

– Nem akar bejönni egy percre az anyámhoz? – kérdezte félszegen a férfi.

– Szívesen! Várjon, viszek magammal egy gyertyát is és meggyújtom, hátha felidézik valamit a mama emlékeiben.

A nő lecsüngő karral, mozdulatlanul állott szokott helyén, a konyha ablakánál.

– Jó napot, szomszédasszony! Hogy van? Megismer?

Az asszony szeme olyan élettelen volt, mint a befagyott tó jege.

– Nézze csak, hoztam egy adventi gyertyácskát, meggyújtom, jó?

A kicsi meleg láng kinyújtózott és a meglibbenő fény életet lopott a kihűlt szemekbe. Az asszony szája megrebbent, szögletében apró mosoly született. Aztán mintha valaki kopott, rég nem használt bakelit lemezt tett volna fel egy ősrégi, tölcseres gramofonra, olyan recsegő, karcos hangú töredezt szavak buktak elő a torkából: Adventi... szép... várakozás... Kezét kinyújtotta a libbenő fény felé és egy rátaláló emlékfoszlány varázsára, ha csak röpké pillanatra, de feléledni látszott az asszony halottnak hitt lelke. Talán megérintette a szeretet csodája. A karácsony üzenete...

Egyed Emese

Mi a fontos

Nem királyok, pásztorok,
égi-földi állatok;
nem a csillag, nem a fa,
nem istálló kapuja,
nem arany és nem tömjén,
nem a szigorú törvény,
nem a megtörtént dolog,
nem életunt gazdagok,

hanem fontos, hogy te jó
legyél, hozzá hasonló,
segítsd, aki rád szorul,
aki nehezen tanul,
szeresd, aki maga van,
kinek nem jut oltalom,

hadd töltsd el békeséggel,
s várja véled Istenét.

Áprily Lajos

Karácsony-est

Angyal zenéje, gyertyafény –
kincses kezem hogy lett szegény?

Nem adhattam ma semmi mást,
csak jó, meleg simogatást.

Mi győzött érdességemen?
Mitől csokolhat úgy kezem?

Simogatást mitől tanult?
Erembe Krisztus vére hullt?

Szemembe Krisztus-könnyszökött? –
kinyúló kézzel kérdezem.

Áldott vagy a kezek között,
karácsonyi koldus-kezem.

Kosztolányi Dezső

Karácsony

Ezüst esőben száll le a karácsony,
a kályha zúg, a hőésés sűrű;
a lámpafény aranylik a kalácson,
a kocka pörg, gőzöl a tejsűrű.

Kik messze voltak, most mind összejönnek
a percet édes szóval ütni el,
amíg a tél a megfagyott mezőket
karcolja éles, kék jégkörmivel.

Fenyőszagú a lég és a sarokba
ezüst tükrökből bókol a rakott fa,
a jó barát boros korsóihoz von,

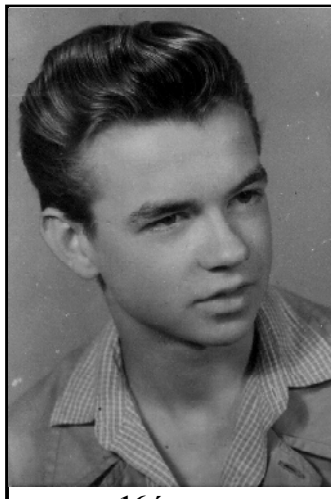
És zsong az ének áhítatba zöngve...
Csak a havas pusztán a néma csöndbe
sír föl az égbe egy-egy kósza mozdony.

CÍMSZAVAK BÉVEL: BEREGSZÁSZ, BRÁCSA, BARTÓK VONÓSNÉGYES

2010. október 23-án, a nemzeti ünnepünk tiszteletére rendezett ünnepi hangverseny keretében felejthetetlen zenei élményben volt része a karcagi közönségnek a Déryné Művelődési és Ifjúsági Központ koncerttermében. A világhírű Bartók Vonósnégyes már harmadik alkalommal látogatott el Karcagra Sántha József nyugalmazott főorvos baráti kapcsolata révén.

A vonósnégyes egyik alapító tagja, a brácsaművész Németh Géza Beregszászban született. A karcagi koncert után beszélgettünk vele és feleségével, Lillával.

16 évesen

lást, amit még Beregszászban kezdtem Drávai Lajosnál 6 éves koromban, komoly atyai szigor mellett folytattam, és így, mint rendkívüli tehetséget 16 éves koromban felvettek a Zeneakadémiára. Érettségi után a zene végül is egy színesebb, jobb jövőt ígért. A Zeneakadémián olyan kiváló tanáraink voltak, mint Lukács Pál, Weiner Leó és Mihály András.

ADALÉKOK

* Elköltözésük után 11 évvel, 1956 nyarán járt először Németh Géza szülővárosában édesanyjával, akinek két testvére, húga, Almássy Gézáné Varga Júlia, öccse, Varga Béla és több rokona Beregszászban lakott. Mint elmondta, élmény volt újra végigjárni az ismerős helyeket, találkozni a rokonokkal.

* 1956. október 23-a sorsdöntő volt a brácsaművész életében. A „Bartók Vonósnégyes” című könyvben így emlékszik erre az időre: „1956-ban húszéves voltam, ma is előttem van, ahogy a műegyetemisták megérkeztek a Nagykörútra, mi, zeneakadémisták a Király utca sarkán gyülekeztünk, csatlakoztunk a menethez, végig velük voltunk, a Rádió épületénél is. Hajnalban értem haza,

hogyan az orosz gimnázium tanára. Így nem vitték el a „malenykij robotra”.

– De azért nem volt biztonságos a helyzet és szüleitek úgy döntöttek, hogy Magyarországra költöznek. Hogy történt ez?

– 1945. január 12-én indultunk el. Később megtudtuk, hogy édesapámat ez után még a kéményben is keresték. 4 nap után, január 15-én érkezünk Hajdúnánásra. Az út nagy részét gyalog tettük meg, éjszákára bekérekedtünk egy-egy parasztházba. Egy kis falusi

egylovas szekérral jöttünk el, de azon Éva nővérem pianinója volt. Hajdúnánáson édesapám a Református Gimnáziumban kapott állást. Nagy tanárhiány volt. A harmadik és negyedik elemi Hajdúnánáson végeztem. Szüleim remélték, hogy ingóságaikért még visszajöhetnek Beregszászba, de a határt hamar lezárták. Mindenük ott maradt. Így újra kellett építeni életüket Magyarországon.

– Mikor költöztetek a fővárosba?

– 1946 nyarán költöztünk Budapestre. Mivel nem akartam zenei pályára menni, elektromérnöknek készültem, így a József Attila (volt cisztercita) gimnáziumban érettségiztem. Természetesen a hegedűtanu-

szegény anyám kétségbeesve várt. Aztán következett az a periódus, amikor a kollégáink elmentek az országból. Nagyon jó barátom volt Fürst János, (Fürst János karmester, 2007-ben hunyt el Párizsban), és ő megszervezte, hogy mi is indulhassunk. Anyám aznap éjjel rosszul lett, nyilván az izgalomtól. Itthon maradtam – biztos így akarta a Jóisten.”

* 1957-ben Komlós Péter ötlete volt, hogy hozzanak

Beregszászi emlékeiről így vallott:

– Beregszászban születtem 1936. július 23-án egy Rozsokert utcai családi házban. A ház egy „L” alakú épület volt. Mi laktunk az utcai fronton, a nagyszülők az udvari részben. A házhoz viszonylag nagy telek tartozott, veteményesnek és az állatoknak. Édesapám, Németh József a Beregszászi Polgári Iskolában, illetve az ipariskolában tanított magyart, történelmet, földrajzot és éneket. Édesanyám, Németh Józsefné Varga Irén iparművész volt, művészi szinten festett és rajzolt. Már Pesten éltünk, amikor az 50-es években ő rajzolta az anatómiai könyvet, amelyet évekig használtak az orvosi egyetemen. Az elemi iskola első és második osztályát Beregszászban végeztem. Tanítónőm Petákné volt, emlékszem, sokszor kaptunk tőle „körmöst” a vonalzóval.

– 1944. október 26-án az orosz csapatok elfoglalták Beregszászt. Megszűnt a magyar

A beregszászi kissrác

iskola. Hogy emlékszel erre az időre?

– Atrocitásra nem emlékszem. Mivel a belvárosban laktunk, a tiszték sokszor jöttek hozzánk beszélgetni. A szomszédunkban lakott Illés bácsi, aki jól beszélt oroszul. Az 1. világháborúban hadifogoly volt. Édesapám egyik volt diákja még október 26-a előtt felajánlotta, hogy ha valami gondja lesz a jövőben, szóljon neki. Kiderült, hogy ő lett a polgármester. Adott édesapámnak egy igazolást,

Hat éves korában kezdett hegedülni

1956-ban Beregszászban unokatestvéreivel, Almássy Gabival és Magdival

CÍMSZAVAK BÉVEL: BEREGSZÁSZ, BRÁCSA, BARTÓK VONÓSNÉGYES

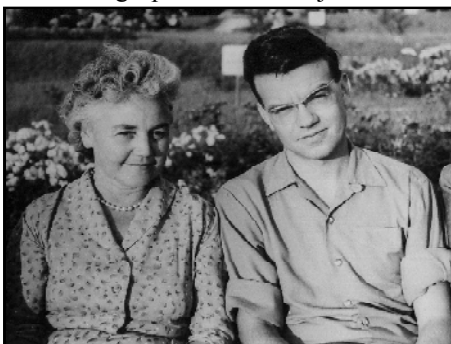
1951-ben szülei és nővérével, Évával

Össze egy vonósnégycet és négyen (Kömlös Péter első hegedű, Devich Sándor második hegedű, Németh Géza brácsa és Mező László cselló) megalakították a Kömlös Vonósnégycet. Weiner Leóhoz jártak tanulni. Első nyilvános szereplésük egy rádiós fellépés volt a Magyar Rádió Hatos stúdiójában 1957 őszén. Beethoven egyik kvartettjét szólaltatták meg az op. 18 jelzésű sorozatból.

* Németh Géza 1957-től az Állami Operaház zenekarának tagja lett. 1960-tól szólamvezető, majd szólóbrácsás. 1962-ben megnyerte a Genfi Brácsaversenyt.

* A vonósnégycessel sokat dolgoztak. 1959-ben Budapesten Haydn Versenyt rendeztek. Itt a Litván Állami Vonósnégycessel közösen megkapták a második díjat. Ekkor figyeltek fel az együttesre. Sokat szerepeltek a rádióban és az induló Magyar Televízióban is. Az 1959–60-tól az Esterházy-kastélyban megrendezett koncerteknek is rendszeres résztvevői voltak. 1963-ban Devich Sándor édesanyjának és Németh Géza

édesapjának javaslatára nevet változtattak. A Bartók család hozzájárulása és a minisztérium engedélye alapján 1963. szeptember 7-től a vonósnégycet a Bartók Kvartett nevet viseli. 1964-ben a liege-i versenyt, amely akkor a leg-rangosabb verseny volt, már Bartók Vonósnégycet néven nyerték meg. A Bartók Vonósnégycet több ezer hangversenyt adott Európában, Amerikában, Ausztráliában és Ázsiában. A vonósnégycet 1965 tavaszán Liszt Ferenc-díjjal, 1970-ben Kosuth-díjjal, 1981-ben UNESCO-díjjal, ugyanebben az évben a muzsikusokat kiváló művész címmel jutalmazták. 1987-ben a Bartók Vonósnégycet elnyerte a Bartók-Pásztory-díjat, 1997-ben pedig második is megkapta a Kosuth-díjat. 2007-ben

1962-ben Budapesten keresztanyjával, a beregszászi Almássy Juliával

a kvartettnek ítelték a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem Weiner Leó Emlékdíját, 2008-ban megkapták a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét a csilaggal. Talán nincs még egy vonósnégycet, amely világhírré övezve, több mint fél évszázadon át szinte változatlan felállásban és teljes harmóniában tudott együtt maradni.

* A vonósnégycetben való tevékenységén túl Németh Géza 1980 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, kamarazenét és újabban brácsát is tanít. Több tanítványa ért el sikereket nemzetközi szinten. A Beregvidékkel most is napi kapcsolata van, mert a Zeneakadémián évek óta tanítja a nagyon tehetséges Izsák-testvéreket: Olgát és Ilonát, akiknek szülei Váriban laknak.

* Ukrajnában 1963-ban járt először a vonósnégycet. A turné november 13-án Ungvárról indult, majd Lemberg–Kijev–Harkov–Odessza–Donyeck–Csernovci városokban koncerteztek. Később a magyar-szovjet kultúrscsere-egyezmény keretében sokszor jártak Moszkvában, Szentpéterváron és a Baltikum városaiban. 2006 májusában Bartók Béla születésének 125. évfordulója alkalmából az Ungvári Filharmóniában hallhatták a klasszikus zene kedvelői a Bartók Vonósnégycet.

A szülőváros vonzása soha nem engedte el igazán a muzsikusot, de szereteágazó teendői sokáig megakadályozták abban, hogy hazalátogasson. 2007 decemberében Kálmán Imre születésének 125. évfordulója alkalmából operettgálát rendeztek Beregszászban a művelődési házban. A rendezvényen jelen volt Budapest akkori főpolgármestere, Demszky Gábor, akit Viktor Jucszenko, Ukrajna akkori elnöke hívott meg. Demszky Gábort elkísérte felesége, Németh Anikó hegedűművész édesapjával, Németh Gézával. A két művész Bartók Béla által komponált darabokat adott elő hegedűn. Apa és leánya akkor játszott először közös produkcióban színpadon. Németh Géza 62 év után ekkor mutatta meg családjának a szülői házat. A Rozsokert utcai házban most a cukrász Möricz család él, akik nagyon kedvesen fogadták a látogatókat.

Az Értől az Óceánig? Ady Endre költői képe ráillik Németh Gézára is. Földijei büszkéek a brácsaművészre, akinek életútja a bizonyosság arra, hogy ha a tehetség a karakterrel párosul, egy kisváros szülőltjé is szárnyára veheti a hírnév.

TUBA MAGDOLNA
Karcag

A lebergi hangverseny plakátja előtt, 1963-ban

A beregszászi hangversenyen lányával, Németh Anikóval

Valamire rá kellett kenni...

Az alábbi történet egy olyan korból való, amikor a mesék úgy kezdődtek, hogy Fagyapó elvtárs egy Állami Hóhányó Vállalat vezérgazgatójaként tevékenykedett nagy hévvel...

Hősünk ezúttal nem annyira hévvel, mint inkább gondterhelten üldögélt íróasztala mögött. Az évi költségvetési keret felhasználásáról szóló kimutatáson tűnődött, amelyet az imént kapott meg a könyvelősegtől. Idegesen birizgálta hófehér szakállát: az adatok arról tanúskodtak, hogy az egész évre előirányozott állami költségvetésből még hatalmas összeget nem költöttek el. Pedig a boltokból sok mindent be lehetett volna szerezni intézményük számára, ha készpénzzel lehetett volna vásárolni. Ám az egyetlen teljhatalmú szovjet bank készpénzt nem folyósított: az állami intézmények működéséhez szükséges dolgokat csakis banki átutalással lehetett megvásárolni. A kereskedelmi szerven viszont szigorú utasítást kaptak arra, milyen termékeket árusíthatnak átutalással, s ezek többnyire csak elfekvő portékák voltak. Felmerül a kérdés: hogy lehet ilyen megkötések mellett kimeríteni a költségvetést? Sehogy!

Márpedig szilveszterig meg kell tenni, döntötte el Fagyapó. Megnyomta az asztalán lévő csengőgombot.

A csilingelő hang hallatára kitarult az ajtó, és szinte hangtalanul beszállt Hópelyhecske titkárnő. A szőke bájosság nagy kék szemét kíváncsian a főnökére meresztette.

– Kérem, hívja össze valamennyi osztályvezetőnket. Most azonnal!

Hópelyhecske sikkesen kilibbent a műbőrrel párnázott ajtón, és röpke percek múltán a hivatottak elfoglalták megszokott helyüket a főnök tanácskozó asztala mellett.

Fagyapó röviden ecsetelte a helyzetet, amelynek lényege az volt, hogy a jövő évi állami költségvetést a központ majd annyival kurtítja meg, amennyivel kevesebbet használnak el az eltelt évre előirányozott pénzből. Ez pedig a kimutatás szerint tekintélyes summát tesz ki.

– Év végéig ki kell meríteni a keretet! – hangsúlyozta Fagyapó, és máris hozzáfogott a feladatok kiosztásához.

– Zimankó Zénó osztályvezető kartárs számlát hoz néhány ezer köbméter zimankós levegő átutalásáról. Ólmos Olivér osztályvezető gondoskodik az ólmos eső megrendeléséről. Ügyel arra, hogy az ólmos eső ne legyen túlságosan síkos, mert azt a járókelők nem szeretik. Deér Dénes kollégánk megpróbálja a föld alól is beszerezni az évi dér szükségletünket.

Az osztályvezetők szorgalmasan jegyzeteltek. A sorrendben most a vállalat két hölgytagja következett.

– Jeég Virág kartársnő néhányrófjégvirág hivatalos úton történő beszerzéséről gondoskodik. Fontos, hogy szep, divatos virágminták legyenek. Az ára nem számít... Zúúz Mara osztályvezetőnk pedig több kilométernyi szép, vastag, bolyhos zúzmará bevásárlásával foglalkozzon.

Már csak Hoó Hugó osztályvezető maradt hátra.

– Ön sem ússza meg szárazon – tekintett rá Fagyapó. – Azaz megúszhatja, ha sikerül száraz havat beszereznie. Elismerem, hogy a legnehezebb feladat, de kényszerhelyzetben vagyunk! Sürgősen be kell szerezni az évi száraz hó szükségletünket. Nedves hó nem kell, azaz már tele van mindenkinek a hócipője... Tehát munkára fel! – fejezte be feladat kiosztó szerepét Fagyapó.

Mindenki megértette a feladatát, de senki sem mozdult. A hallottak után dermedten ültek a szobában. Végül is Hoó Hugó törte meg a csendet.

– Főnök kartárs, mi lesz akkor, ha melegebbre fordul az idő? Bátorodom megjegyezni, hogy velem már előfordult korábban ilyen eset: bizony óriási mennyiségben nekrementem. Az időjárás az utóbbi időben kifürkészhetetlen.

– És akkor tönkremehetünk, kárba vesztünk mi is – sópáncodtak a többiek.

– Nem számít! Az a fontos, hogy felülről ne kapjunk megrovást! – mondta Fagyapó. – A költségvetést teljes egészében kimerítjük! Hadd lássák, hogy a szándék megvolt bennünk. S ha mégsem sikerülne, akkor majd mindent rákenünk az időjárásra.

SCHOBER OTTÓ

Sorsok, megírva

„Suti, akinek Nagyszőlős a világ közepe...” címmel filmvételre került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola filmklubjában. A film egy Nagyszőlősről elszármazott férfiről szól, akit úgy hívtak, hogy Weiss Sándor. Most Yitzhak Livnat a neve, az ismerőseinek pedig csak Suti. Az alkotás az ő sorsán keresztül mutatja be a kárpátaljai zsidóság XX. századi szomorú történetét. A filmvételre Beregszászba látogatott Suti is. A megjelenteket Debreceni Mihály, a film rendezője köszöntötte. Az alkotásban megszólalnak ismerősei, barátai is, köztük Kovács Sándor helytörténész. A vetítésen röviden ismertetésre került Papp M. Zsu-

zsa *Megtagadva* című könyve, amely egyszerrelem igaz történetét mutatja be. A kötetben két különböző családi háttérű zsidó fiatal sorsának összekapcsolódásáról, egymás iránt érzett szerelméről, egymásnak tett esküjéről van szó. A Kárpátaljához kötődő kiadványok közül Nagy Miláda, az Aposztrof kiadó vezetője a „Nagyszőlős a világ közepe” című kiadványt mutatta be. Ugyancsak ismertette „Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában” című legújabb könyvét Skultéty Csaba, valamint „Honfoglalásunk hét emlékműve” címmel megjelent kötetét Kovács Sándor helytörténész.

D. GY

Elismerések

* Október 23., nemzeti ünnepünk alkalmából idősebb Sari József a kárpátaljai magyarság ügyének áldozatos szolgálatáért Budapesten átvehette a Kisebbségekért Díj Külhoni Magyarságért Tagozatát.

* Az október 23-i magyar állami kitüntettek között találhatjuk a viski származású Pál István „Szalonnát”, aki a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetését vehette át Halász János parlamenti államtitkártól a Néprajzi Múzeumban rendezett ünnepségen. Pál István a Hagyományok Háza Magyar Állami Népi Együttes zenekarvezető primása, a Fonó Zenekar tagja, a „Szalonna” és Bandája zenekarvezetője, a tánccházmozgalom kiemelkedő és népszerű zenésze. Kárpátalján is gyakran fellép jótékonysági rendezvényeken.

* Ungváron a MÉKK Kreatív Alkotók és Művészek Klubjában 60. születésnapja alkalmából köszöntötték Fodor Géza költőt, esszéírót, akit a jubileumon a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet *Munkácsy Mihály Emlékplakettjével* tüntettek ki.

* Lizák Alex beregszászi fotóművész *A vándor* című munkája különdíjban részesült a Budapesti Szolgáltató- és Kézművesipari Szakképző Iskola által szervezett VII. Nemzetközi Fotókiállításán.

* Kovács Elemér, a KárpátInfo újságírója vehette át idén a Szabadelví Médiaműhely (SZEMM) díját, az Európa-érmet. Az elismerést minden évben európai szellemiségű médiakonferencián adják át Budapesten. Jelképe egy bronzérem, amely Ligeti Erika szobrászművész alkotása.

Új könyvek

* **Kiss Éva.** Magyarország útja a parlamenti demokrácia felé. Társadalompolitikai átalakulás Magyarországon 1966–1990 között. Monográfia. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2010.

* **Spénik Sándor.** A parciális differenciálegyenletek osztályozása (klasszifikációja). Hiperbolikus egyenletek. Egyetemi jegyzet. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2010.

* **Babják Zoltán.** Részletek a Vérke történetéből. Beregszász, 2010.

* **Husztli Ilona.** Nyelvtanítás: módszerek és eljárások. Kézikönyv. Rákóczi-füzetek sorozat. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, PoliPrint Kiadó, Ungvár, 2010.

* **Nagy András.** „... Dobszóra elsöpört a fúvós zivatar” a sztalini munkatáborokba. Emlékfoszlányok. KMMI-füzetek IX. Beregszász–Ungvár, 2010.

Kárpát-medencei magyarság – lélekben egyesítve...

A budapesti XVIII. kerületi Polgárok Háza adott otthont földünk, Kovács Sándor „Honfoglalásunk hét emlékműve” című új könyve bemutatójának. Teltháznak volt, sőt, a szervezőknek pótszékekről is gondoskodniuk kellett.

Kovács Sándort nem kell bemutatnunk a Kárpátaljai Szövetség tagságának. Ő az az ember, aki „intézményesítette” szűkebb pátriánk népszerűsítését: immár a tizenegyedik kötetet bocsátotta útjára, és többségük témája a szülőföld, Kárpátalja. A szakíró törekvése pedig bevallottan az, hogy az anyaországbeli érdeklődők készletét érezzék a sokak számára terra incognita, „ismeretlen föld” nevezetességeinek megismerésére.

A november 26-án bemutatott könyv egy kicsit más. Már a neve is mutatja, hogy a szerző megpróbálta összekötni a régmúltat, a múltat, a jelent, és egy kicsit a jövőt is, az idősíkok egyesítésén túl pedig tetten érhetjük a kárpát-medencei magyarság lélekben való egyesítésének szándékát.

De haladjunk sorjában. A Polgárok Házában egybegyűlt érdeklődőket Bauer Ferenc, a Fidesz XVIII. kerületi elnöke köszöntötte, majd átadta a szót Horváth Zoltán Györgynek, a Romanika Kiadó tulajdonosának, aki örömet fejezte ki, hogy Kovács Sándor új könyvére ilyen sok olvasó kíváncsi.

Az est vendégei közül elsőként Elbe István, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője szólt az egybegyűltekhez. Felidézve kicsit a kort, Edvi Illés Lászlónak, a Budapesti Hírlap munkácsi tudósítójának „adta ki magát”, személyazonosságát a munkácsi emlékoszlop alapkövetelére, 1896. július 19-ére szóló meghívóval igazolva. A poénnak szánt „bemutakozás” után vetített kép formájában láthattuk a kordokumentumot.

Elbe István elmondta: Kovács Sándor mintegy „belülről” nézi és látja honfoglalásunk emlékműveit. A könyvnek két szereplője van: Thaly Kálmán, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának akkori elnöke, aki megálmodta az emlékműveket és kijelölte helyüket a

Kárpát-medencében, és maga a szerző, aki 115 évvel Thaly után felkereste történelmi emlékhelyeinket. A szakíró, fáradságot nem kímélve, ott járt a helyszíneken, a lepusztult emlékművek körül kereste a múlt nyomain, és azt tette, amit egy elkötelezett magyar ember tehetett: gondolatban ismét felépítette mindazt, amit a politikai fordulatok, az idő és a hanyagság az enyészet martalékává tett.

Káldi Gyula, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal fősztályvezetője korabeli események felelevenítésével történelmi korpét vázolt fel, amelybe behelyezte az 1896-os esztendőt, amikor felavatták a zimonyi, a brassói, a nyitrai és a dévényi emlékműveket, míg a munkácsi, a pusztaszeri és a pannonhalmi emlékek alapkövébe a millenniumi ünnepségeket megörökítő okiratokat helyezték el. Káldi Gyula építészként szakmai szemmel is elemezte a műalkotásokat és az azokon szereplő magyarság-jelképeket, a turulmadarat, a harcosokat, Hungária Istenanyát.

Ezután a szerző kapott szót, aki megosztotta az egybegyűltekkel a honfoglalási emlékhelyekre tett látogatásainak élményeit. Egy általa készített kisfilm is levetített arról, hogyan szállt vissza a turulmadár a munkácsi várra a Kárpátaljáról elszármazott, Munkácsi Mihály festményeit gyűjtő Pákh Imre jóvoltából 2008 tavaszán. Kovács Sándor megjegyezte: a munkácsi várat ékesítő turulmadár mellett most Ukrajna zászlaja lobog. Valahol jelkép is ez. Nem a behódolás jelképe, hanem az értelmes együttélés: még az is előfordulhat a Kárpát-medencében, hogy a különböző nemzetiségeket egy emlékmű nem elválasztja, hanem összeköti.

Végezetül álljon itt egy idézet Kovács Sándor könyvéből: „... lelki szemeivel építse hát fel mindenki a saját millenniumi emlékoszlopát, egy olyan emlékművet, melyet emberi kéz nem rombolhat le, mivel nem kőből, hanem nemzeti érzésekből épül, és örökké állni fog”.

F. M.

A felvételen: Bauer Ferenc, Horváth Zoltán György, Kovács Sándor, Elbe István és Káldi Gyula a könyvbemutatón.

IRODALMI KÖRKÉP

Az Együtt c.

kárpátaljai folyóirat idei harmadik száma a közelmúltban jelent meg. Az új utakon járó irodalmi kiadványban többek között Vári FABIÁN László, Bartha GUSZTÁV, Czébely LAJOS, Fodor GÉZA, Penckófer János írásai olvashatók.

A Szármagypróba című rovatban ezúttal a beregszászi Pusztai Beatrix mutatkozott be verseivel. Csordás László az elsőkötetes Brenzovics Marianna *Kilátás* című regényéről írt kritikát. A szerkesztőség nevében Bakos Kiss Károly méltatja a 60 éves Fodor Géza, és recenziót közöl a Budapesten élő Czébely Gabriella *Holló hajam vánkossán* c. verseskötetéről.

Több hónapos késéssel, október elején jelent meg a *Partium* című folyóirat nyári száma, amelyben több olyan szerző szerepel, aki szűkebb pátriából származik, vagy jelenleg is Kárpátalján él. Finta Éva és Bakos Kiss Károly egy-egy verse mellett közölte a lap Csordás László két költeményét, illetve tanulmányát Sütő András *Anyám könnyű álmot ígér* c. művéről. A beregdéai Kosztyó Gyula a múlt század elejének sajtópropagandájáról írt munkájával jelentkezik, Molnár Bertalan, a Beregi Hírlap újságírója pedig a Kovács Vilmos szavalóversenyéről közöl beszámolót.

A *Mozgó Világ* szeptemberi száma hozta a szokásos Balla D. Károly-eszmefuttatást. A téma ezúttal a nemzeti múlt, a búsongás, a kárpátaljai idő.

A *Magyar Napló* sem maradt kárpátaljai szerző nélkül. Az októberi számban közölték Vári FABIÁN László *Az Úr kegyelméből* című versét. Az idei Tokaji Írtáborban elhangzott előadásokból összeállított válogatásba bekerült Csordás László *Egy fiatal nemzedék körvonalai a kárpátaljai magyar irodalomban* c. tanulmánya is, aki négy fiatal kárpátaljai szerző munkásságát mutatja be. A tanulmányt átvette az EuroAstra internetes kiadvány is.

Az irodalomkedvelők figyelmébe ajánlom a már említett Csordás László (csordaslaszlo.blogspot.com) internetes blogját, ahol a közelmúltban tanulságos és indulatoktól sem mentes vitát folytatott Balla D. Károllyal, a kárpátaljai irodalom megléte illetve nemléte témakörben.

LENGYEL JÁNOS

Tisztelt Szerkesztőség!

A közelmúltban betértem egy kis szellemi ingyenkedésre a budapesti Baross utcai Szabó Ervinkönyvtárba, és a folyóiratok között a kezembe akadt a Kárpátaljai Hírmondó legutóbbi száma. Egy nagyon kedves ismerősöm cikkeivel és aktivitásával találkoztam benne, akinek nem volt más, mint a beregszászi járási Beregi Hírlap magyar kiadásának felelős szerkesztője, az én kedves barátom, Szemere Judit! Örömmel tájékoztattam a balatonföldvári találkozóról, nagyon élveztem Lengyel János költészetének a bemutatását, akinek a gondolati lírája is nagyon megtetszett. Arra gondoltam, felkeresem levelemmel Juditot és a folyóirat szerkesztőségét, és felajánlom: indítsanak egy rovatot Üzenet haza címmel. A rovat célja a nemzeti összetartozás erősítése legyen, módszere pedig az ösztönös tényfeltárás, tájékoztatás. Lehet időrendi sorrendje, kronológiája a témáknak, de mindig a mai fiatalokhoz szóljon és legyen aktuális eleme is.

A pozitív visszajelzésben bízva mellékelem első levelemet.

DUTKAY LÁSZLÓ

(Husztion születtem Máramarosban, még Magyarországon)

Üzenet haza

Kedves Judit!

Amikor arra kértelek, mint a Beregi Hírlap magyar kiadásának felelős szerkesztőjét, hogy írjal minél többet a magyar médiákba is, arra gondoltam, hogy tudósítsál minket is, itthoniakat Kis-Magyarországon az otthoni állapotokról: hogyan éltek odahaza, mi történik a Beregben? Mert minket, itthoni magyarokat senki sem tájékoztatott őszinte szívvel és őszinte szóval arról, hogy az elmúlt hatvanöt évben mi is történt az otthoniakkal Kárpátalján. Amikor jötték a győzők '45-ben, a te szüleid otthon maradtak, az enyémekek ide jöttek, és a menekülést választották. Az okok és az események rejtve maradtak! Nálatok az „Igaz Szó” a szovjetek szócsöve lett, és nálunk sem volt ajánlatos sokat kérdezgetni, mi is történt valójában veletek. De mára már, hála Istennek, mindketten túléltek a proletárkultúrát, és húsz évvel a rendszerváltás után a félelem is kezd már leomlani az emberek lelkében, csak a szegénység maradt a túlélők többsége számára, valamint a tudatlanság és a határ!

Kis-Magyarország fiataljai már semmit sem tudnak arról, hogyan élték túl a szovjet diktatúra fenyegetéseit és az erőszakot Kárpátalján, és Kárpátalja fiataljai sem értik meg, miért tagadta meg nemzettestvéreiket az anyaország hat évvel ezelőtt! Miért vesztegettünk el húsz évet? Kinek állt érdekében, hogy megosszon minket? Kik voltak nemzetünk árulói? Erről szeretnék őszintén beszélgetni veled! Pótolunk kell az elmulasztottakat, amíg vagyunk, amíg lehet!

Amikor arra kértél, hogy írjak véleményyt a Kárpátaljai Hírmondóról, akkor jutott eszembe, hogy ez akár hasznos párbeszéd

A szerkesztőségtől. Örömmel fogadtuk Dutkay László levelét. Bizunk benne, hogy javaslatát több olvasónk is felkarolja, és a Kárpátaljai Hírmondó hasábjain igazi párbeszéd alakulhat ki az "itthoni" és az "otthoni" nemzetársak között. Szemere Judit elvállalta az Üzenet haza című rovat vezetését, a nagykica12@gmail.com e-mailcímen, illetve szerkesztőségünk postacímén várja a leveleket, a hozzászólásokat.

Helyreigazítás

A Kárpátaljai Hírmondó 2010 szeptemberi számában beszámolót közöltünk a fenyéslitkei székhelyű Don-menti Magyar Honvédsírok Gondozásáért Alapítvány tevékenységéről. A publikáció címe helyesen így olvasandó: „Valahol, a Don-kanyarban”. Olvasóinktól, és beszélgetőtársunktól, Gyüre Józsefnétől elnézést kérünk.

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége

Tisztújító közgyűlés

Megtartották a Rákóczi Szövetség beregszászi városi szervezetének beszámoló-választó gyűlését. Az elmúlt időszakban végzett tevékenységről Valla György elnök tartott részletes beszámolót. A városi szervezetnek évente két nagy rendezvénye van: március 27-én zenés irodalmi műsorral emlékeznek meg a nagyságos fejedelem születésnapjáról, illetve júliusban a Rákóczi-szabadságharc első, igaz, vesztes csatájáról, amely vidékünkön, a dolhai Sorompó-mezőn zajlott. Ezután került sor a tisztújításra. A tagság nagy többséggel Szabó Évának, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium tanárnőjének szavazott bizalmat.

Életet az éveknek

A Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tagsága aktív közösségi életet él. Klubdelutánjaikat csütörtökönként és szombatonként tartják.

A közelmúltban a klub sportkedvelő tagjainak kis csoportja részt vett a Győrben harmadik alkalommal megrendezett Senior Games versenyen. A sportrendezvényt a Kárpát-medencében élő magyar nyugdíjasok számára tartják.

Az idős emberek több versenyszámban mérhették össze ügyességüket, így egyebek mellett kerékpározásban, úszásban, asztaliteniszen, darts-ban, bowlingban. A nemzetközi sportrendezvényjő alkalom volt a kellemes kikapcsolódásra, az ismerkedésre, a barátkozásra. A Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületét Zubkó Ibolya Katalin, Simon Erzsébet, Kelnik Elza és Ignáczy Ilona Magdolna képviselték. Mindannyian a bowling versenyszámban indultak különböző korcsoportokban, és nem is akármilyen eredménnyel tértek haza: Ignáczy Ilona Magdolna a 60–65 évesek között második, Simon Erzsébet pedig a 65–70 évesek között harmadik helyezést ért el. A 70 éven felüliek korcsoportjában Kelnik Elzáé lett az aranyérem.

A beregvidéki nyugdíjasklub tagjai továbbá ápolják jó kapcsolataikat. Az ősz folyamán több nemzetközi rendezvényen is részt vettek. Október első hétvégéjén Hajdúszoboszlóra utazott egy küldöttség. Tavaly az idősök világnapja alkalmából Beregszászban vendégeskedett a Drágán Lajos–Drágáné Szabó Eszter előadóművész-házaspár. Most az ő meghívásuknak tettek eleget.

Október 8–9-én az "Életet az éveknek" Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei nyugdíjas szövetség szervezésében (elnöke Gidófalvi Albert) Nyíregyházán rendezték meg a határon túli nyugdíjasklubok amatőr együtteseinek találkozóját, amelyen Kárpátaljáról a beregszászi, a csapi, a dédai, a jánosi és a kigyósi nyugdíjasklubok tagjaiból álló népes küldöttség is részt vett. Beregszászt a Petőfi Nyugdíjasok Egyesület kórusa képviselte. Ezúton köszönjük minden segítőnk támogatását.

IMRE MARGIT,

a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének elnöke

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

SZEPTEMBER

* Szeptember 3. Az Amerikai Egyesült Államok Kongresszusi Könyvtára 12 Intermix-kiadványt kért és vett fel állományába, köztük Bagu Balázs, Pilipkó Erzsébet, Zubánics László, Schober Ottó, Mandrik Erzsébet, Lengyel János, Dupka György, Jaroszlav Lazur és Gajdos István könyveit. A kiválasztott könyveket a kijevei East View Information Services juttatta el Washingtonba.

* Kárpát-medencei magyar képzőművészek munkáiból Kis-képek (a munkák mérete max. 15x15 cm) című kiállítás nyílt Szabadkán a helyi képző- és iparművészek szervezésében (házigazda Boros György grafikusművész, elnök). Kárpátalját Réti János (Ungvár) grafikai képviselik.

* Szeptember 3-án az ungvári Kereskedelmi és Iparkamarában megnyílt Soltész Péter festőművész, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesülete társelnökének egyéni kiállítása.

* Szeptember 5-én a kenderesi református templomban Horthy Miklós kormányzó emléknapiján sikerrel szerepelt a Credo versének előadó együttes.

* Szeptember 4-én Munkácson tartotta soros ülését a Magyar Ifjúsági Konferencia (MIK), amelyen a magyar kormány és a határon túli magyar ifjúsági szervezetek képviselői nemzetpolitikai, oktatási és kulturális elképzeléseket tekintettek át.

* Szeptember 14–25. A Magyarok Kulturális Világfesztiválján (Pécs) részt vett az eszényi Ritmus néptáncgyűttes.

* Szeptember 16-án Ungváron tartották meg a 12. Nemzetközi Kisebbségi Televíziós és Rádiós Fesztivált „Szülőföldem szép határa” címmel, amelyen ezúttal 13 ország alkotói vettek részt a kisebbségi sorban élő nemzetiségek életét, kultúráját bemutató kisfilmekkel.

* Gyergyószárhegyen szakmai találkozót szervezett a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÜRE). Vidékünket a Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetségének (MÜKSZ) tagjai képviselték.

* Szeptember 19-én az ilosvai járási Zahatya (Hátmeg) településen megrendezték az I. Erdélyi Béla Művészfesztivált. A rendezvény keretein belül felavatták a falu szülőltjének, Er-

délyi Béla neves festőművészek domborműves emléktábláját (Mihajlo Beleny szobrász alkotása). A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületét Soltész Péter és Soltész Gabriella festőművészek képviselték.

* A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus együttműködő támogatásának köszönhetően megújult a KMMI (www.kmmi.org.ua) honlapja. Célja egy minél teljesebb kárpátaljai digitális adatbázis létrehozása. A Könyvtár részlegben folyóiratok, könyvek, bibliográfiák és más jellegű nyomtatott anyagok digitalizált formában tölthetők majd le, így az Együtt című folyóirat legújabb számai és az Intermix Kiadó Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatának digitalizált kiadványai.

* Szeptember 24-én Beregrákoson méltatta fennállásának 15. évfordulóját a Kárpátaljai Református Egyház Nőszövetsége. Az eltelt időszak eredményeit Pocsai Ibolya, a Kárpátaljai Református Egyház Nőszövetségének elnöke összegezte.

* Szeptember 28-án a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (Dupka György elnök), a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (Zubánics László elnök) és az ungvári Duhnovics Társaság (Ludvíz Filip elnök) képviselői részvételével koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak borostyánkői Egán Ede (1851–1901) egykori kormánybiztos börvingesi (Barvinok) emlékművénel. A három szervezet képviselői úgy határoztak, hogy Egán Ede születésének 160. és halálának 110. évfordulója kapcsán 2011-ben emlékkonferenciát szerveznek.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete „Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban” címmel szervezte meg a XVI. Előnyelvi Konferenciát. A háromnapos rendezvény részeként könyvbemutatót szerveztek a főiskola Győr termében, amelyen ismertették Kontora Miklós „Hasznos nyelvészet” című könyvét, a Borbély Anna, Vanconé Kremmer Ildikó és Hattyár Helga által szerkesztett „Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák” című gyűjteményes kötetet, valamint a

Cserniczkó István által szerkesztett „Megtart a szó: használható ismeretek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról” címmel megjelent kiadványt.

* Megjelent a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának folyóirata a Nyelvünk és Kultúránk (NYÉK) 2010/3. száma. A kiadványnak mintegy 300 példány jut el Kárpátaljára a MÉKK terjesztésében. E számban olvasható Pomogáts Béla „Hagyomány és jövőkép – A beregszászi konferencia elé” című esszéje, Dupka György beszámolója az Intermix Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatáról. A „Hírek, tudósítások a világ négy sarkáról” című rovat beszámol a kárpátaljai művelődési élet eseményeiről is.

OKTÓBER

* Október 4–6-án a Békés Megyei Jókai Színház társulata, amely kiváló kulturális kapcsolatokat ápol ukrán művészekkel, színházakkal, az ukrain színművészeti egyetemmel, a tavalyi évad legsikeresebb, díjnyertes előadásával, Gogol Háztűznélő című darabjával fesztiválon szerepelt Lvivben és Kijevben.

* Október 6–7-én Székesfehérváron A határon túli magyar irodalom hete elnevezésű hagyományos tanácskozáson többek között előadást tartott Vári Fábrián László József Attila-díjas költő, az Együtt szerkesztőbizottságának elnöke.

* Október 6-án Ungváron a Váralja múzeum-kávéházban tartották meg a KMMI és a MÉKK által szervezett közönségnek, a kreatív alkotók és művészek klubjának (KAMK) második összejövetelét. Ezúttal is Filep Anita versenklésével indult az irodalmi délután. Dupka György bemutatta Bagu Balázs „Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc Kárpátalján” című monográfiáját, amely a közelmúltban az Intermix Kiadó gondozásában látott napvilágot. A jelenlévők 60. születésnapja alkalmából köszöntötték Fodor Géza költőt, esszéírót. Születésnapjára meglepetésként a KMMI-Füzetek sorozatban erre a napra nyolcadik kiadványként megjelent „A való világ varázsainak mérnöke...”. Hatvan éves Fodor Géza. *Szemelvények, versek* című gyűjtemény, amelyből Marcsák Gergely magyar szakos egyetemi hallgató olvasott

fel verseket. Csordás László irodalmár élő interjú keretében beszélgetett az ünnepelttel, amelybe a jelenlévők közül többen is bekapcsolódtak. Zselicki József költő, a Forrás Stúdió egykori alapító-elnöke Fodor Gézának, a pályatársnak a tevékenységét méltatta. Az ungvári irodalmi fesztiválra érkezett magyarországi alkotók is megtisztelték a művészkлубot, köztük Kaiser László és B. Horváth István költők, akik a Magyar Írószövetség nevében köszöntötték Dercen szülőltjét. Torta és pezsgő mellett fogadva a jó kívánásokat Fodor Géza a fentebb említett KMMI-Füzetek kivül a Tükörszél című, faximilében, külön erre az alkalomra megjelent versgyűjteményét is dedikálta, amelynek kiadásában felesége, Maszkalik Aranka működött közre. Megtisztelte a rendezvényt jelenlétével Szalipszki Endre, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusán konzuli szolgálatát megkezdő külügyminisztériumi főtanácsos is.

* Október 14-én a Beregszászi Európa–Magyar Házban Vukics Ferenc, a Magyarok Szövetségének elnöke tartott előadást a MSZ céljairól, feladatairól.

* Október 14-én az Ungvár Galériában a festőművész 65. születésnapja alkalmából ünnepélyes keretek között megnyitották Soltész Péter személyi tárlatát.

* Október 15-én visszaadta a KMKSZ-nek a vereckei emlékművet a magyar kormány. Az erről szóló megállapodást Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán írta alá Németh Zsolt külügyi államtitkár és Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke.

* Október 16-án Lába Marianna magyar énekesnő, a filharmonia szólistája „A BAROKKTÓL A ROCK-IG” címmel tartott szólókoncertet a Lembergi Filharmoniaiban. Ez a koncert „A Magyar Kultúra Napjai Lembergben-2010” elnevezésű idei rendezvénysorozat utolsó állomása volt, amelynek fő szervezője a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség volt (elnöke Szarvas Gábor).

* Budapesten az ősi Budavárban lévő Borsos Miklós Lakás-múzeumban megrendezték a Berzsényi-díjasok találkozóját a Berzsényi Dániel

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

◀ Irodalmi és Művészeti Társaság szervezésében. A Találkozás barátainkkal elnevezésű programban Czigány György író, szerkesztő-műsorvezető élő interjút készített Dupka György költővel, kisebbségkutatóval, kiadói szerkesztővel. Az est második felében a nemrég elhunyt Fodor András költőre és Király Zoltánra, a berzsenyisek minden Agijára emlékeztek az egybegyűltek. Fodor András munkásságát Tomai József költő, műfordító, esszéíró méltatta. A Parnasszus folyóirat Redivivus rovatát Szöllősi Mátyás költő, a lap olvasószerkesztője mutatta be.

* Október 17-én a péterfalvai művelődési házban megtartották a XXI. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivált. A megyei segrszemlén több mint kéttucat hagyományörző együttes mutatta be műsorát.

* Október 18-án a Magyar Írószövetség klubjában az edényi MKKM kiadó bemutatta a Görsoldó szél. A "kárpánton-túli szovjet magyar" irodalom antológiája. 1945-1991. című új könyvét. Bevezetőt mondott Pomogáts Béla irodalomtörténész. Az antológiát ismertette M. Takács Lajos szerkesztő.

* Október 22-23-án került sor az V. Ukrajnai Magyar Napok kijevei rendezvénysorozatra a Magyarok Kijevei Egyesületének szervezésében. Az érdeklődők Liszt Ferenc zeneszerző emléktáblájánál (Kontraktova tér, egykori Kereskedelmi Akadémia, ma Pénzügyi palota) gyülekeztek, majd részt vettek a Parlamenti Nemzeti Könyvtár nagytermében a Nemzetközi Finnugor Nap keretében megtartott rendezvényen. A könyvkiállítással egybekötött színes kulturális programot Galina Kiricsenko igazgató asszony nyitotta meg. A magyar blokk moderátora Vass Tibor, a Magyarok Kijevei Egyesületének elnöke volt. Elsőként Dupka György irodalmárt, az Intermix Kiadó igazgatóját szólaltatta meg, aki a kárpátaljai magyar könyvkiadásról, a kárpátaljai magyarságról, nyelv- és kultúramegtartó intézményeiről tartott tömör beszámolót. Bemutatta a parlamenti könyvtárban kiállított, a 200. szerzői címet is meghaladó Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatot, amelynek 1992-től az Intermix Kiadó a gondozója. Végezetül Bakos

Csaba kijevei színművész elszavalta József Attila „Kései sirtó” című versét.

* A kijevei Magyar Dombon emelt honfoglalási emlékjelnél a kijevei magyar közösség tagjai, a magyar nagykövetség munkatársai és a kárpátaljai vendégek az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeire emlékeztek és koszorúztak. A rendezvényt Vass Tibor, az MKE elnöke nyitotta meg. Ünnepi beszédet tartott Mórócz Miklós, a kijevei magyar nagykövetség ideiglenes ügyvivője, Dupka György, a MÉKK elnöke, Horváth Sándor költő. A fentebb említettekkel együtt dr. Tóth Mihály, az UMDSZ tiszteletbeli elnöke, a magyar nagykövetség munkatársai és a kijevei egyesület aktivistái is koszorúztak. Az ünnepség a kijevei Pecserszka Lavra műemlék-komplexum területéhez tartozó NEF-galériában folytatódott, ahol Végh Hajnal budapesti festőművész tárlatát Petro Szerij, a galéria vezetője nyitotta meg. Akiállítás méltatta Mészáros Zsuzsa kulturális attasé és Vass Tibor elnök. Végh Hajnal képzőművész köszönetet mondott mindazoknak, akik elősegítették a kiállítás megvalósítását.

* Október 23-án a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola dísztermében tartotta meg az 1956-os forradalom és szabadságharc 54. évfordulóját méltató rendezvényét. Az ünnepség főszónoka Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés elnöke volt.

* Október 24-én a tiszacsomai Honfoglalási emlékparkban a KMKSZ megyei szervezetének és tiszacsomai alapszervezetének rendezésében megtartották a hagyományos honfoglalási emlékünnepeket.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Szervezete és a KMKSZ Técsői Tiszavirág Nyugdíjas Egylete rendezésében megtartották a XXI. Aranyös Kőrustalálkozót a técsői kultúrház nagytermében.

* Október 27-29-e között Kassán Kazinczy Anyanyelvi Napokat tartottak. A program keretében a Thália Színház Márai Stúdiójában az Irodalmi karaván résztvevője volt Dupka György kárpátaljai magyar író is, akivel élő interjút készített

Mihályi Molnár László felvidéki költő.

* Október 28-án elhunyt Balla László (1927-2010) író, költő, műfordító, a Kárpáti Igaz Szó egykori főszerkesztője.

NOVEMBER

* November 5-én hat év kihagyás után ismét ülésezett a Magyar Állandó Értekezlet Budapesten. A MÁÉRT kilencedik ülését Németh Zsolt külügyi államtitkár és Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nyitotta meg. A tanácskozáson felszólalt Orbán Viktor miniszterelnök is. A résztvevők zárónyilatkozatot fogadtak el. Aggodalmukat fejezték ki ugyanakkor a kárpátaljai magyar oktatás, különösen a magyar tannyelvű egyházi líceumok helyzete miatt. A tanácskozáson a kárpátaljai magyarságot a KMKSZ (Kovács Miklós elnök, Brenzovics László alelnök) és az UMDSZ (Gajdos István elnök, Zubánics László, az UMDSZ Országos Nemzeti Tanács elnöke) érdekvédelmi szervezetek képviselték.

* November 8-án megtartották Budapesten az Anyanyelvi Konferencia választmányi ülését, amelynek munkájában Kárpátaljáról részt vett Dupka György és Zubánics László.

* Turisztikai térképet állítottak fel Beregszász város központjában. Az ötletgazda Tarpai József, a beregszászi turisztikai információs központ vezetője volt. A nagyméretű térképen fel vannak tüntetve a város turisztikai látványosságai, nevezetes helyei, főbb intézményei.

* November 18-20-án megyezerte emlékeztek a sztálinizmus áldozataira, a magyarlakta településeken koszorúztak az emlékműveknél, egyházi szertartásokra került sor.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola dísztermében egybegyűltek az 1944-es „málenkij robot” áldozataira emlékeztek. A rendezvényt Soós Kálmán rektor nyitotta meg. A megemlékezést Orosz Ildikó szavai zárták, majd a résztvevők átvonultak a Beregszászi 5. Sz. Középiskola épületéhez, amely egykor az elhurcoltak gyűjtőhelyül szolgált, és megkoszorúzták a falán lévő emléktáblát. Végezetül gyertyákkal átvonultak a Puskin téren lévő emlékműhöz, itt elhelyezték a kegyelet gyertyáit és koszorúit.

* November 20-án a Nagy-

szőlősi Perényi Zsigmond Középiskola dísztermében méltatták a nagy múltú oktatási intézmény újbóli önállóvá válásának 20. évfordulóját. Tegze Hajnalika igazgatóhelyettes tartott beszámolót arról is, hogy annak idején milyen legendás híre volt a Perényi Zsigmond Középiskola elődjének, a Nagyszőlősi 3. Sz. Középiskolának, amely a színvonalas oktatásnak köszönhetően jelentős életpályát befutott személyiségeket bocsátott ki falai közül. A magyar tannyelvű oktatási intézményben a 238 diákot 35 pedagógus oktatja-neveli.

* November 23-án a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Somi Általános Iskola tantestülete, valamint a Somi Irodalmárook Emlékmúzeuma szaválőversenyt rendezett az általános iskolás tanulók számára Sütő Kálmánnak és Kecskés Bélának, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotóinak emlékére. A rendezvényre a két költő szülőfalujában, Beregsomban került sor. A versenyzőket, a felkészítő tanárokat, valamint a vendégeket Lőrincz P. Gabriella költő köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével többek között Hegedűs Attila polgármester, Fejes Tibor járási tanácsesi képviselő, Weinrauch Katalin író, Bakos Kiss Károly és Csordás László költő, Felhős Szabolcs, a Partium című folyóirat felelős szerkesztője, Kádár Rozália, az UMDSZ járási szervezetének elnöke, Dupka György, a MÉKK elnöke. A megemlékezésen a jelentkezők három korcsoportban indulhattak. A verseny két fordulójában zajlott. Adíjazottakat oklevelekkel, valamint az Intermix Kiadó gondozásában napvilágot látott könyvekkel jutalmazták. A rendezvény résztvevőinek egy csoportja megkoszorúzza Sütő Kálmánnak a szülőházán, illetve Kecskés Bélának a Papi Általános Iskola falán elhelyezett emléktábláját.

* November 30-án Ungváron a Váralja múzeum-kávézóban ismét ülésezett a Kreatív alkotók, művészek klubja. Az Együtt című irodalmi-művészeti folyóirat legújabb számát Dupka György felelős kiadó és Csordás László irodalmár, akiadványolvasószerkesztője mutatta be.

D. Gy.

„AZ ÉN VÁROSOM, AZ ÉN EMBEREIM”

Soltész Péter 1945-ben született Ungváron. Jelenleg is ott él és alkot. Művészeti tanulmányait az Ungvári Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában végezte, ahol mások mellett tanára volt Balla Pál, Petky Sándor, Medveczky Miklós, Vitalij Zvenyihorodszkij. A művész tagja Ukrajna Képzőművészeti Szövetségének, alapító tagja, társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. 1985 óta aktív résztvevője a hazai és a nemzetközi alkotótáboroknak, csoportos kiállításoknak. Festményeit többek között Beregszászban az Európa–Magyar Házban, a Péterfalvai Képtárban, az Ungvár Galériában és a Váralja múzeum-kávézóban láthatták a művészetek hazai pártolói. Szülőföldjén kívül Európa nagyobb városaiban – Budapesten, Kijevben, Prágában, Pozsonyban, Debrecenben – is voltak egyéni és csoportos kiállításai.

A festőművész 65. születésnapja alkalmából októberben az elmúlt 5 év „termését” bemutató tárlat nyílt az Ungvár Galériában. Soltész Péter sokoldalú művész, különböző technikákkal, változatos műfajokban alkot. Szereti az életet, az embereket, szülőföldjét, s mindez alkotásain is tükröződik. Tájképek, csendéletek, portrék, városrészletek dicsérik keze munkáját. Sok vásznáról szeretett szülővárosa, Ungvár ismert és kevésbé ismert utcái, házai tekintenek vissza. Festményeinek különös színvilága magával ragadja a nézőldőt. Soltész Péter alkotó tevékenységének két fontos forrása az ember és a természet. Impresszionista, realista stílusban festett képei mindig az emberről és az emberhez szólnak.

Az ünnepi alkalomból sokan eljöttek felköszönteni a művészt: barátai, rokonai, tisztelői, művésztársai, jeles közéleti személyiségek. Dupka György, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója életművének elismeréseként Munkácsy Mihály-emléklappal tüntette ki Soltész Pétert.

A művésszel a kiállítás megtekintése után beszélgettem.

– *Hogyan lesz valakiből festőművész?*

– Festőművésznak születni kell. Tehetség kell, hogy lássa a színeket. Mindig érdeklődtem a művészetek iránt, ezért is jelentkeztem a képzőművészeti szakiskolába. Először a kerámia szakra kerültem, de az agyagozás nem tetszett. A fafaragás szakon diplomáztam. Mi ott mindent tanultunk: szobrászatot, kompozíciót, festészetet. A művésznak mindent tudnia kell. De engem elsősorban a festészet vonzott. Bementem abba a

terembe, ahol a rajzot meg a festészetet tanították, és csak rajzoltam csendben. Most is jó szívvel gondolok vissza régi tanárimra, Balla Pali bácsira, Petky Sanyi bácsira, akik-től lelkiileg is nagyon sokat kaptam.

Abban az utcában laktunk, ahol a híres Fegyir Manajlo élt. Lánya osztálytársam volt az iskolában. Mivel tudta, hogy érdekel a művészet, gyakran hívott, néztem meg, hogyan dolgozik az apja. Sose mentem: én akkor azt hittem, a festészet valami isteni, elérhetetlen dolog. Azt gondoltam, én ezt soha nem fogom tudni.

Egyszer a barátaim hívtak, hogy menjek ki velük a természetbe, a hegyekbe, festeni. Mondtam, hogy nekem nincs sem festékem, sem felszerelésem. Tovább biztattak,

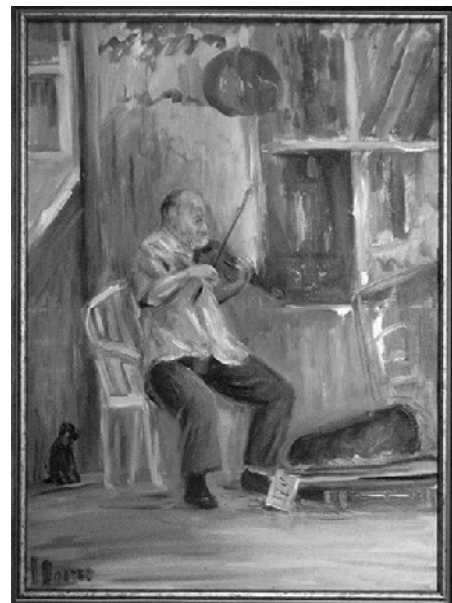

hogy adnak nekem mindent, menjek, a társaság kedvéért. Ott vettem egy farostlemezt és elkezdtem felrakni rá a festéket. Gyorsan, mintha már 10–20 éve festenék. Rádöbbenem, hogy ez nem is olyan nagy tudomány. A fiúk azt mondták, nagyszerű, amit csinálok. A téma ott volt: havasok, patak, felkelő Nap... Ezután elmélyedtem a festészetben. Jártam a tájat egyedül, amikor volt időm, vonaton, festőládákkal. Így kezdtem el festeni. A képeimet is a barátaim biztatására vittem a kiállításokra.

– *Hogyan jön elő valakiből a tehetség?*

– Fontos a tanulás, de ez még nem minden. Valaki tanul, egyetemet végez és mégsem képes átadni a tudását. Én szeretetből, érzésből festek. Szeretem a hazai tájat, a Tiszát, szülővárosomat, a feleségemet, az unokámat, az embereket, az öreg hegedűst...

Sokat dolgoztam, hogy fejlődjek. Rengeteg alkotótáborban jártam, Magyarországon is. Ott sokat lehet tanulni a kollégáktól. Figyeljük, ki hogyan fest. Megállunk egy helyen, és mindenki másképp látja, más kompozícióban festi meg ugyanazt. Ez fantasztikus! Ez az érdekes, ez a szép a művészetben.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

SOLTÉSZ PÉTER

Isten gyönyörűen megalkotta a természetet, mi, festők csak igyekszünk ezt megörökíteni. De én mindig üresnek találom a képet ember nélkül. Ember nélkül nincs természet. Az ember Isten legcsodálatosabb teremtménye. Akkor él a vászon, ha van rajta ember.

– Melyik művészeti irányzat áll a legközelebb Önhez? A nagy festők közül ki az, akinek a munkássága hatással volt festészetére?

– Rólam azt mondják, a való világot festem. Amilyen őszinte vagyok, olyan a festézetem is. Nem akarok absztrakt képeket festeni. Szeretem ugyan a modern festézetet, Picassót meg Vasarelyt, de a kedvenceim a magyar nagybányai festő-

iskola tagjai és a francia impresszionisták. Sok nagyszerű festő van, akiknek a munkássága magával ragadott. Csak néhányat említek: Vincent van Gogh, Munkácsy Mihály, Révész Imre, Holló László, Aba-Novák Vilmos, Rippl-Rónay József. Tanulmányoztam a képeiket, de úgy festeni, mint ők, úgysem lehet. Én egészen más ember vagyok. Nekem a legfontosabb az árnyék és a fény játéka, és hogy a kép vidám legyen. Mert én vidám ember vagyok, nagyon szeretek tréfálni. Ezért olyan témákat választok, hogy

azokon lehessen mosolyogni. Persze, azért vannak szomorú, sötét tónusú képeim is, pesszimista stílusban: magányos öreg emberek... Nagyon tisztielem az idős embereket és szeretem őket festeni.

Nagyon szeretem a változatosságot. Az életben is és az alkotó munkámban is. Arra törekszem, hogy a képeim különbözőek legyenek, a kiállításaim ne legyenek egyhangúak, szürkék: nem akarok unalmas lenni.

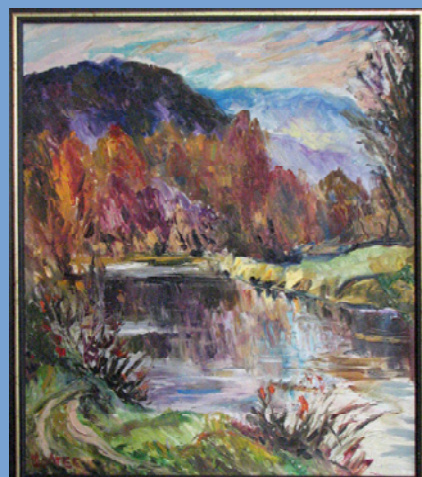

Örülök, hogy nagyon sokan jöttek el erre a mostani kiállításomra, és pozitív visszajelzéseket kaptam. Láttam, hogy az érdeklődők sokáig álltak egy-egy kép előtt, mosolyogtak, látszott az arcukon, hogy hat rájuk, megtalálták ott azt a valamit, amit kerestek.

– Mik a tervei?

– Amit az Isten ad. Én „őszi” ember vagyok, ősszel születtem. Ilyenkor már nyugtalan vagyok. Szeretnék valahová kimenni a természetbe. Szeretem a csendet, a szomorúságot, a gyönyörű színeket.

– Mit üzen a fiataloknak?

– A művészetben, és általában a kultúrában a legfontosabb a honszeretet: szeretni a tájat, ahol élsz, az embereket. És akkor minden sikerül! Mi, képzőművészek kicsit másképp látunk: észrevesszük azt, amit más ember talán nem vesz észre

ebben a rohanó világban. Ha van ihlet, akkor mindent meg lehet festeni, el lehet kapni a pillanatot. De azért a gyökereim itt vannak Kárpátalján, ezt a tájat szeretem. A fiataloknak is azt üzenem, hogy szeressék Kárpátalját.

– Köszönöm a beszélgetést. A Kárpátaljai Hírmondó olvasói nevében további sikereket kívánok, hogy még számos éven át alkosson, és sok csodálatos festménnyel gazdagítsa a kárpátaljai és a magyar értékeket!

SZEMERE JUDIT

